

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ASEAN: การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม
ผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
กรณีศึกษาประเทศฟิลิปปินส์

ASEAN: Learning each other through Asian Tourism Education :
A case study of the Philippines

โดย ผศ.ดร.กุลวรา สุวรรณพิมล และ
Asso.Prof.Dr.Miguela M. Mena

สิงหาคม 2554

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ASEAN: การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการ
ท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
กรณีศึกษาประเทศฟิลิปปินส์

ASEAN: Learning each other through Asian Tourism Education :
A case study The Philippines

คณะผู้วิจัย

ผศ.ดร.กุลวรา สุวรรณพิมล

Asso.Prof.Dr.Miguela M. Mena

สังกัด

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

University of the Philippines

ชุดโครงการ การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวใน
กลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัย เรื่อง “ASEAN : การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศฟิลิปปินส์” สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือที่ดีเยี่ยมของคณะผู้ดำเนินการวิจัย ในชุดโครงการวิจัย “ASEAN การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” ซึ่งผลจากการวิจัยนี้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษา จะได้อาศัยข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนยุทธศาสตร์ รองรับการเปิดเสรีอาเซียน สร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน สร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาที่เน้นด้านการท่องเที่ยว ผ่านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือนักวิจัยมาโดยตลอด ขอขอบคุณ Assoc.Dr.Miquela M.Mena. จากมหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ ที่เป็นผู้ร่วมวิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบคุณ ผศ.ดร.ณิ บุญยอุดมศาสตร์ ที่ช่วยกรุณาตรวจสอบและเรียบเรียงการใช้ภาษาอังกฤษ และขอขอบคุณ ผศ.พัลลภา ศรีไพโรจน์กุล ที่ช่วยเรียบเรียงและตรวจสอบงานวิจัยให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คณะผู้วิจัย

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การดำเนินการชุดโครงการ ASEAN: การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศฟิลิปปินส์ มีเป้าหมายเพื่อหาแนวทางในการสร้างความเท่าเทียมกันของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว รวมถึงให้ความสำคัญกับหลักสูตรการท่องเที่ยวในแต่ละประเทศของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อบูรณาการการศึกษาข้ามวัฒนธรรม อันนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย มี 4 ข้อ คือ เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยว และ/หรือ การโรงแรมในประเทศฟิลิปปินส์ 2) ศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศฟิลิปปินส์ 3) หาแนวทางการบูรณาการการศึกษาข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยว และ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์ และ 4) เพื่อหาแนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ในการสร้างความเข้าใจอันดี ต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยว และ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์

โดยมีคำถามการวิจัย (research questions) คือ 1) สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยว และ/หรือการโรงแรมในประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร 2) จุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร 3) แนวทางการบูรณาการการศึกษาข้ามวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร และ 4) แนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ในการสร้างความเข้าใจอันดีต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร

งานวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) และเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาจากเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่ม (Focus Group) โดยเครื่องมือสำหรับงานวิจัยนี้ประกอบด้วย แนวสัมภาษณ์เชิงลึกที่ใช้ในการสัมภาษณ์นักศึกษาสาขาการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรม ระดับปริญญาตรี และ แนวคำถามสำหรับการประชุมกลุ่ม (guideline) เพื่อใช้ในการประชุมกลุ่มคณาจารย์จากมหาวิทยาลัย ณ ประเทศฟิลิปปินส์

วิธีการวิจัยที่นำมาใช้ในการหาคำตอบของคำถามวิจัย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน 2) การศึกษาสถานการณ์การจัด

การศึกษาด้านการท่องเที่ยวของประเทศฟิลิปปินส์โดยศึกษา/กเว็บไซต์ของสถาบันต่าง ๆ และหน่วยงานภาครัฐที่เป็นผู้กำกับดูแลการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา 3)การสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตร 4)การจัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนในสาขาการท่องเที่ยว และ 5)การสัมภาษณ์นักศึกษาในสาขาการท่องเที่ยว

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ และคำถามการวิจัย ปรากฏดังนี้

1) สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมในประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร

จากข้อมูลที่นักวิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิต่าง ๆ ทั้งจากอินเทอร์เน็ต และจากเอกสาร หนังสือต่าง ๆ รวมถึงการสัมภาษณ์นักวิจัยร่วมชาวฟิลิปปินส์ เกี่ยวกับสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวและที่เกี่ยวข้อง ได้ผลการศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์ ดังนี้

สถาบันระดับอุดมศึกษาของประเทศฟิลิปปินส์ เริ่มจัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยว มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 พบว่าจนถึงพ.ศ. 2551 มีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยว ระดับปริญญาตรีถึง 223 แห่ง ในปีการศึกษา 2551 มีนักศึกษาสมัครเข้าเรียนในสาขาการจัดการท่องเที่ยวถึงกว่า 18,500 คน

สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวของฟิลิปปินส์ในระดับอุดมศึกษา ซึ่งการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาโดย สถาบันการศึกษาสามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม ตามลักษณะการบริหารจัดการหรือการกำกับดูแล คือ กลุ่มสถาบันที่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการการอุดมศึกษา (CHED) และ กลุ่มสถาบันที่เป็นอิสระเพียงแต่กำกับดูแลโดยเปิดให้มีเสรีภาพทางด้านวิชาการ ในปี พ.ศ. 2553 มหาวิทยาลัยในฟิลิปปินส์ประมาณ 60 แห่งที่เปิดสอนในหลักสูตรการท่องเที่ยวหรือหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยนักศึกษาที่จบไปประมาณร้อยละ 75-80 ทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และมหาวิทยาลัยสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานด้านการท่องเที่ยวได้ 100 เปอร์เซนต์ ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสถาบันการศึกษาที่อยู่ภายใต้คณะกรรมการการอุดมศึกษา จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดหมายเลข 30 (CHED Memorandum Order No.30 Series of 2006 :CMO. No.30) ที่มีมาตรฐานโครงสร้างหลักสูตร รายวิชา คำอธิบายรายวิชาของปริญญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ขณะที่การจัดการเรียนการสอนของบางมหาวิทยาลัยสามารถดำเนินการได้อิสระด้วยข้ออ้างว่าเป็นเสรีภาพทางวิชาการ

2) จุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร

มหาวิทยาลัยในประเทศฟิลิปปินส์ที่เปิดสอนในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมโรงแรม มีจุดแข็งและจุดอ่อนดังนี้

จุดแข็งในด้านการผลิตบัณฑิตที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี และมีภาษาที่สาม ที่ให้นักศึกษาได้เลือกเรียนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพต่อไป และภูมิศาสตร์ของประเทศที่ตั้งอยู่ใกล้ประเทศจีน และเกาหลี ทำให้มีกลุ่มลูกค้าที่สนใจศึกษาเพื่อให้ได้ภาษาอังกฤษเข้ามาศึกษาต่อ และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมไปในตัว รวมถึงความตื่นตัวของการจัดการการท่องเที่ยว ที่ดึงความร่วมมือจากภาคเอกชนในทุกภาคส่วน และทุกระดับของภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการให้การศึกษาด้านการท่องเที่ยว เช่น การเป็นที่ปรึกษาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวแก่ประชาชนในท้องถิ่นเพื่อรองรับเป้าหมายการเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยว และที่ปรากฏในวัตถุประสงค์ของการจัดการหลักสูตรการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (sustainable)

ส่วนจุดอ่อน ได้แก่ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ด้านการสอนภาษาต่างประเทศในภาษาที่สาม ที่ไม่สามารถจัดให้นักศึกษาได้เลือกอย่างหลากหลายตามต้องการ และการขาดมาตรฐานทำให้ไม่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการโอนหน่วยกิตการเรียน หรือการได้รับการยอมรับของตลาดแรงงาน เป็นต้น และการขาดมาตรฐานเดียวในการกำกับดูแล ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีโอกาสที่จะไม่ได้มาตรฐานได้เช่นเดียวกัน

3) แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร

สถานการณ์ปัจจุบันของการเรียนการสอนด้านการสื่อสารวัฒนธรรม ซึ่งในการเรียนการสอนในหลักสูตรปริญญาตรีด้านการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรม ไม่มีรายวิชาที่เฉพาะเจาะจงหรือมุ่งเน้นลงไปในเรื่องการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเป็นการเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตามหัวข้อการศึกษาเรื่องวัฒนธรรม และการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมนี้ได้รวมอยู่ในเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรอยู่แล้ว เช่น รายวิชาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ/โลก (International/World Tourism) การท่องเที่ยวในท้องถิ่น (Domestic Tourism) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Tourism and

Culture) มานุษยวิทยาและวัฒนธรรม (Culture Anthropology) รวมไปถึงความต้องการภาษาต่างประเทศ (Foreign Language Requirement) เป็นต้น

มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จะมีหลักสูตรอื่น ๆ ที่เน้นด้านการจัดการการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม เนื่องจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็เล็งเห็นว่า ความเข้าใจถึงวัฒนธรรม และการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมมีความสำคัญมากในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

สำหรับคำอธิบายรายวิชาของรายวิชาต่าง ๆ ที่มีอยู่สำหรับหลักสูตรการท่องเที่ยวนั้น ในขณะนี้ยังไม่มีข้อกำหนดวัตถุประสงค์ และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมลงไปอย่างชัดเจน เพียงแต่มีรายวิชาเลือกต่าง ๆ ที่จัดการเรียนการสอนในหัวข้อการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เช่น รายวิชาต่าง ๆ ที่ศึกษาภาษาต่างประเทศ วัฒนธรรมประเทศต่าง ๆ (Culture of Countries) มานุษยวิทยาและวัฒนธรรม (Cultural Anthropology) การท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม (Heritage Tourism) ความสัมพันธ์ทางการทูต (Diplomatic Relations) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) และการจัดการนักท่องเที่ยว (Visitor Management) เป็นต้น

การกำหนดมาตรฐานหลักสูตรเพื่อการศึกษาเรียนรู้ถึงสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และนำไปใช้กับมหาวิทยาลัยในประชาคมอาเซียนนั้น จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนในการประชุมกลุ่มเห็นว่ามีความเป็นไปได้ค่อนข้างยาก แต่หากทำได้จะเป็นสิ่งที่ดี สาเหตุก็คือแต่ละประเทศมีตลาดและกลุ่มลูกค้าที่แตกต่างกัน และมีวัฒนธรรมต่างกัน แต่การพัฒนากรอบพื้นฐานหรือโครงสร้างของหลักสูตรสามารถดำเนินการได้ โดยเมื่อนำไปใช้ ก็สามารถปรับหรือทบทวนให้เหมาะสมกับความต้องการของประเทศนั้น ๆ อีกทอดหนึ่ง

ดังนั้น การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมเข้าไปในหลักสูตร หากต้องพัฒนาหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานหนึ่งเดียวจะทำได้ยาก แต่หากเป็นการเพิ่มเนื้อหาการเรียนรู้ด้านความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมเข้าไปในหลักสูตรที่มีอยู่แล้วอาจเป็นไปได้ และทำได้ง่ายกว่า เช่น หลักสูตรการท่องเที่ยว หรือ รายวิชาทางด้านภาษา เป็นต้น

4) แนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ในการสร้างความเข้าใจอันดีต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร

แนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันในฟิลิปปินส์กับประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี ต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกันผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวนั้น อาจ

เป็นไปในลักษณะของการโครงการแลกเปลี่ยนบุคลากรเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรม ประกอบด้วย นักศึกษา และอาจารย์ โดยนักศึกษาก็จะเป็นการมาศึกษา หรือ ฝึกประสบการณ์ในระยะสั้น ส่วนอาจารย์จะเป็นการไปบรรยาย หรือการทำวิจัยร่วม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจในกลุ่มประชาคมอาเซียน และโครงการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในบรรดากลุ่มประชาคมอาเซียนไปบรรยายเพื่อให้ความรู้ระหว่างกันก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ควรนำไปปฏิบัติ การจัดโปรแกรมแลกเปลี่ยนนักศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียนโดยสามารถโอนหน่วยกิตการเรียนได้ด้วย โครงการแลกเปลี่ยนเพื่อเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการไปเรียนรู้ยังประเทศเจ้าของวัฒนธรรม รวมถึงการทำข้อตกลงทวิภาคี/พหุภาคีเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการในเชิงวิชาการในด้านการศึกษาร่วมเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมหรือ อื่น ๆ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย โครงการ “ASEAN: การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกรณีศึกษาประเทศฟิลิปปินส์” นั้น หากได้บุคลากรในสายการศึกษาของประเทศที่เป็นกรณีศึกษาเป็นนักวิจัยร่วม จะช่วยให้งานวิจัยได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ในส่วนที่ไม่สามารถค้นหาได้จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ จึงช่วยอำนวยความสะดวกและสนับสนุนข้อมูลการวิจัยได้เป็นอย่างดี หากแต่อาจยังติดขัดไม่สม่ำเสมอเพียงพอ จึงทำให้ข้อมูลที่ได้อาจจะขาดความลึกซึ้ง

การวิจัยครั้งต่อไป อาจจะเป็นการศึกษาเพื่อสร้างการบูรณาการในลักษณะของการเรียนการสอนเชิงบูรณาการ อาจเป็นในลักษณะของโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษา และอาจารย์ผู้สอน โดยทำเป็นโครงการวิจัยเช่นกัน เพื่อดูผลสำเร็จที่ได้จากการดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : TRI/ASEAN/0004

ชื่อโครงการ : ASEAN: การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศฟิลิปปินส์

ชื่อนักวิจัย : ผศ.ดร.กุลวรา สุวรรณพิมล, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต และ
รศ.ดร.มิเกลล่า เอ็ม มีนา, มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ สถาบันการท่องเที่ยวแห่ง
เอเชีย

E-mail Address : addy88th@yahoo.com, m3mna@yahoo.com.hk

ระยะเวลาโครงการ : 1 มิถุนายน 2553 - 31 พฤษภาคม 2554

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยว และ/หรือ การโรงแรมในประเทศฟิลิปปินส์ 2)ศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศฟิลิปปินส์ 3)หาแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยว และ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์ และ 4)หาแนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ในการสร้างความเข้าใจอันดี โดยการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิเพื่อวิเคราะห์ สถานการณ์การจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวของฟิลิปปินส์ จัดการประชุมกลุ่มย่อยอาจารย์ด้านการท่องเที่ยว และสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรการท่องเที่ยว นักศึกษาที่กำลังศึกษาในหลักสูตรการท่องเที่ยว ณ ประเทศฟิลิปปินส์ ผลการวิจัยพบว่า ประเทศฟิลิปปินส์มีการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวในระดับอนุปริญญา และระดับปริญญาตรี ด้วยหลักสูตรมาตรฐานของคณะกรรมการการอุดมศึกษาเป็นหลัก ซึ่งยังไม่มีรายวิชาที่เน้นการศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศอาเซียน การจัดการเรียนการสอนใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก ผู้เรียนสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี จึงเป็นจุดเด่นของฟิลิปปินส์ แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรคือสอดแทรกในรายวิชาที่มีอยู่เดิม หรือปรับปรุงหลักสูตรโดยการเพิ่มรายวิชาใหม่ ส่วนการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มอาเซียน ได้แก่ การแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ ด้านการศึกษาเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม, จัดโปรแกรมแลกเปลี่ยนนักศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียนโดยสามารถโอนหน่วยกิตการเรียนตามโปรแกรมการแลกเปลี่ยน

ได้ด้วย, การแลกเปลี่ยนเพื่อเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการไปเรียนรู้ยังประเทศเจ้าของวัฒนธรรม
และ การจัดทำข้อตกลงทวิภาคี/พหุภาคีเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการด้านวิชาการ

คำหลัก : ประชาคมอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรม การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม

ABSTRACT

Project Code : TRI/ASEAN/0004

Project Title : ASEAN: Learning each other through Asian Tourism Education :
A case study of the Philippines

Researchers : Asst. Prof. Dr. Kulwara Suwannapimol, Phuket Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Miguela M. Mena, The University of the Philippines

E-mail Address : addy88th@yahoo.com, m3mna@yahoo.com.hk

Project Duration : 1 June 2010 – 31 May 2011

The purposes of this research were 1) to study the current curriculum of tourism and hotels in the Philippines; 2) to investigate both the strong and weak points in the curriculum; 3) to create the guidelines to integrate the cultures of the ASEAN countries in the Philippines curriculum; and 4) to encourage the cooperation between universities in Thailand and the Philippines for cross cultural learning. This study employed a qualitative approach. Research instruments consisted of document analysis, a focus group of the Philippines instructors who were teaching in the tourism program, as well as an interview with both the teachers and students in the tourism program of the Philippines. The results of the study revealed that the universities in the Philippines offer the tourism program at both higher certificate and bachelor levels, and their curriculum is based on the standard of CHED. No subject was found to include the culture of other ASEAN countries. The main strong point of the Philippines is that all subjects are taught in the English language, and most students can communicate in English fluently. The suggestions to improve the curriculum include integrating the cultures of other ASEAN countries in the existing curriculum, and creating new subjects which encourage students to be more aware of the cultural differences. The researchers also recommend the ways to establish collaboration among education/tourism institutions in ASEAN countries through academic mobility. These are 1) exchanging the faculty/trainer/experts in cross cultural education 2) creating the student exchange programs with course credits recognized by all ASEAN countries 3) exchanging cultural immersion

visits by students/faculty in ASEAN countries and 4) bilateral/multilateral agreements facilitating academic mobility.

Keywords: ASEAN Community, ASEAN Economic Community, Tourism Curriculum, Intercultural/Cross-cultural learning

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อ	ช
Abstract	ฅ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฐ
สารบัญภาพ	ท
บทที่ 1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของโครงการ	3
คำถามการวิจัย (Research Question)	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ (Output)	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ (Outcomes)	5
แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	5
สรุป	5
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
การพัฒนากลุ่มประชาคมอาเซียน	7
ความร่วมมือด้านการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน	12
ประเทศฟิลิปปินส์และระบบการศึกษา	18
การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)	44
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	44
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	44

การเก็บรวบรวมข้อมูล	46
การวิเคราะห์ข้อมูล	46
บทที่ 4 ผลการศึกษา และการอภิปรายผล	47
ผลการศึกษา	47
สรุป	68
บทที่ 5 บทสรุป	69
บทสรุป	69
ข้อเสนอแนะ	73
สรุป	73
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	
สัดส่วนของสถาบันการศึกษารัฐ และเอกชนจำแนกตามเขตพื้นที่	26
และกลุ่มสถาบันการศึกษา	
ตารางที่ 2.2	
จำนวนสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งของภาครัฐและเอกชนจำแนก	28
ตามเขตพื้นที่และกลุ่มสถาบันการศึกษา	
ตารางที่ 2.3	
โครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรีด้านการท่องเที่ยวของประเทศฟิลิปปินส์	34
ตารางที่ 4.1	
รายชื่อสิบอันดับแรกของสถาบันการศึกษาที่มีนักศึกษาเข้าเรียนด้านการ	48
ท่องเที่ยวมากที่สุด (พิจารณาในช่วงปีการศึกษา 2543-2551)	

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 2.1	ภาพรวมของระบบการศึกษาของประเทศฟิลิปปินส์	21
ภาพที่ 2.2	โครงสร้างของระบบการศึกษาแบบเป็นทางการของประเทศฟิลิปปินส์	22
ภาพที่ 2.3	แผนภูมิแสดงสัดส่วนของสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาภาครัฐและ ภาคเอกชน	26

บทที่ 1 บทนำ

ในบทนี้ เป็นการกล่าวถึงหลักการและเหตุผลของโครงการวิจัยนี้ เพื่อให้เห็นภูมิหลัง ความสำคัญ และที่มาของปัญหา วัตถุประสงค์และคำถามวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ ตลอดจนแนวทางในการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 หลักการและเหตุผล

โลกยุคโลกาภิวัตน์ เป็นโลกของความร่วมมือในระดับภูมิภาคเพื่อผลประโยชน์ทางความมั่นคง เศรษฐกิจ การค้า และต่อต้านภัยคุกคามต่างๆ ประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ เช่น ยุโรป อเมริกา เอเชีย และ แอฟริกาต่างก็รวมกลุ่มกันเพื่อสร้างโอกาสและอำนาจต่อรอง และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางการค้าและการลงทุน ทั้งสหภาพยุโรป (EU) เขตการค้าเสรีในภูมิภาคอเมริกาเหนือ (NAFTA) สหภาพแอฟริกา (AU) เป็นต้น

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) หรือ อาเซียน (ASEAN) เป็นกลุ่มความร่วมมือระดับภูมิภาคกลุ่มแรกของโลกที่ถือกำเนิดมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2510 ปัจจุบันมีประเทศสมาชิกรวม 10 ประเทศ ได้แก่ บรูไน ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ พม่า ลาว เวียดนาม กัมพูชา และไทย โดยที่ผ่านมา แม้จะต้องเผชิญกับภัยคุกคามที่หลากหลายทั้งภัยคอมมิวนิสต์ สงครามอินโดจีน และการแข่งขันกันระหว่างประเทศมหาอำนาจที่เข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาคในยุคสงครามเย็น แต่ความร่วมมือในกรอบอาเซียนก็ทำให้ประเทศสมาชิกในภูมิภาคนี้มีความสงบสุข มั่นคง ปราศจากการใช้อาวุธเพื่อทำสงครามมาเป็นเวลากว่า 40 ปีโดยมีผลทำให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาของประเทศสมาชิกทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

การพัฒนาไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) เป็นเป้าหมายของประเทศสมาชิก โดยมีที่มาจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Agreement: AFTA) ขึ้นในปี พ.ศ.2535 ซึ่งทำให้อาเซียนสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ โดยมีการลดอัตราภาษีศุลกากร และลดข้อจำกัดทางการค้าอื่น ๆ ที่มีใช่ภาษี (Non-Tariff barrier) และการปรับเปลี่ยนโครงสร้างภาษีศุลกากรเพื่อเอื้ออำนวยต่อการค้าเสรี และในปี พ.ศ.2546 ได้มีการกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อบูรณาการไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดย กำหนดเป้าหมายของประชาคมฯ ไว้ว่า หนึ่ง เพื่อส่งเสริมการเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน สอง เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน สาม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค และสี่ เพื่อบูรณาการเข้ากับ

เศรษฐกิจโลก ประเทศสมาชิกได้กำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงภายในปี พ.ศ. 2558 เพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรีระหว่างประเทศสมาชิก

การดำเนินการไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นโจทย์ที่ทำนายประเทศสมาชิก รวมถึงประเทศฟิลิปปินส์ (The Philippines) ที่มีชื่อเป็นทางการว่า สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Republic of the Philippines) ซึ่งเป็นประเทศที่ประกอบด้วยเกาะจำนวน 7,107 เกาะ ตั้งอยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิก และเป็นประเทศเดียวที่มีพรมแดนทางทะเลที่ติดต่อกันยาวมากที่สุดในโลก และเป็นประเทศเดียวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่อยู่ภายใต้อาณานิคมของประเทศสเปน (พ.ศ.2064-2441) และประเทศสหรัฐอเมริกา (พ.ศ.2441-2489) และเป็นสองอิทธิพลใหญ่ที่สุดต่อวัฒนธรรมของประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเทศฟิลิปปินส์มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมซึ่งมีสาเหตุจากสภาพภูมิประเทศ และประวัติศาสตร์การเมืองที่ตกอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศโลกตะวันตก ในด้านการศึกษาของฟิลิปปินส์ ก็ได้รับการส่งเสริมทางด้านการศึกษาจากทั้งสองประเทศที่มาปกครอง จะเห็นได้ว่าสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของฟิลิปปินส์มีอยู่ทั่วประเทศถึงมากกว่า 2,000 แห่ง

หัวใจหลักในการสร้างความเข้มแข็งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันทางการค้าของภูมิภาค คือ ความรู้ความสามารถในการสื่อสารภาษาประจำชาติสมาชิกอาเซียน และความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีอยู่ 10 ประเทศ เพื่อให้การสื่อสารต่างวัฒนธรรมที่นับวันจะมีบทบาทความสำคัญเพิ่มมากขึ้นประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดความเข้าใจอันดี และมีการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศในกลุ่มสมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หน่วยงานของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยเฉพาะสถาบันการศึกษา จึงควรให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมของบุคลากรเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจของวัฒนธรรมที่แตกต่างของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และความสามารถของการใช้ภาษาในการสื่อสารในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เพราะทั้งสองประเด็นถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินการโครงการวิจัย “อาเซียน : การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศฟิลิปปินส์” จึงมีเป้าหมายเพื่อหาแนวทางในการสร้างความเท่าเทียมกันของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว รวมถึงให้ความสำคัญกับหลักสูตรการท่องเที่ยวในแต่ละประเทศของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อบูรณาการการศึกษาข้ามวัฒนธรรม อันนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยว และ/หรือ การโรงแรมในประเทศฟิลิปปินส์
2. เพื่อศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศฟิลิปปินส์
3. เพื่อหาแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์
4. เพื่อหาแนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ในการสร้างความเข้าใจอันดี ต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์

1.3 คำถามการวิจัย (research question)

1. สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมในประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร
2. จุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร
3. แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร
4. แนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ในการสร้างความเข้าใจอันดีต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) หมายถึง กลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วย 10 ประเทศ ได้แก่ บรูไน ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ พม่า ลาว เวียดนาม กัมพูชา และไทย

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) หมายถึง เสาหลักหนึ่งในสามเสาหลักตามปฏิญญาการจัดตั้งประชาคมอาเซียน เป็นการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจ และ

การอำนวยความสะดวกในการติดต่อค้าขายระหว่างกัน อันจะทำให้ภูมิภาคมีความเจริญมั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่น ๆ ได้ เพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนในประเทศอาเซียน

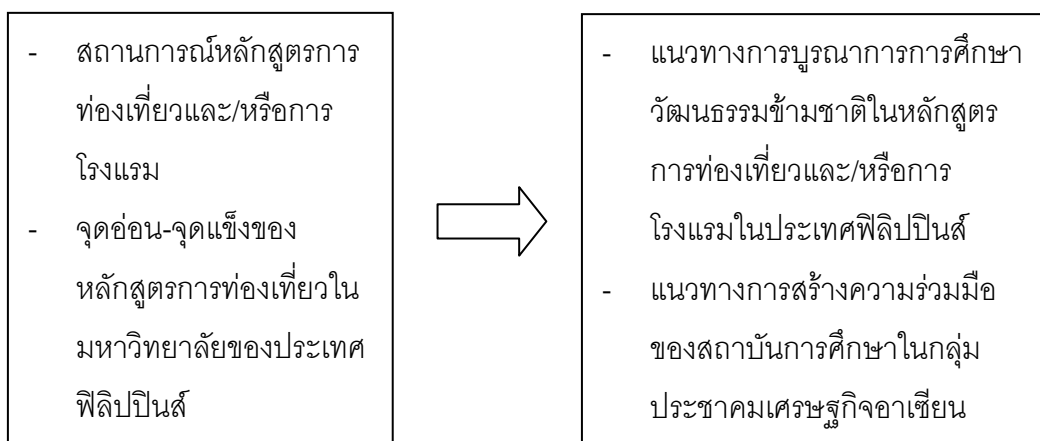
หลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรม (Tourism Education) หมายถึง หลักสูตรที่ผลิตบัณฑิตในสาขาการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรม

การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Intercultural/Cross-cultural learning) หมายถึง การศึกษาถึงวัฒนธรรมที่แตกต่างเพื่อสร้างความเข้าใจของคนในกลุ่มประเทศอาเซียน

การบูรณาการ (Integration) หมายถึง การศึกษาเพื่อกระจายเนื้อหาลงในรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรม

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งแหล่งค้นคว้าห้องสมุด อินเทอร์เน็ต ถึงสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์ และวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวของประเทศฟิลิปปินส์ เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาแนวทางการบูรณาการการศึกษการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม และการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันต่าง ๆ ในกลุ่มประชาคมอาเซียน โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

1.6 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ (output)

- 1.6.1 ทราบสถานการณ์การจัดหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศฟิลิปปินส์
- 1.6.2 ทราบจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศฟิลิปปินส์
- 1.6.3 ทราบแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศฟิลิปปินส์
- 1.6.4 ทราบแนวทางการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดี

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ (outcomes)

- 1.7.1 เป็นแนวทางในการวางแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดี
- 1.7.2 เป็นแนวทางพัฒนาหลักสูตรการท่องเที่ยวและการโรงแรมในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนร่วมกัน ซึ่งเป็นการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติ
- 1.7.3 เป็นแนวทางในการป้องกันการเคลื่อนย้ายแรงงานด้านการท่องเที่ยว ที่อาจส่งผลกระทบต่อกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระยะยาว

1.8 แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

หน่วยงานด้านการศึกษา วัฒนธรรม แรงงาน และการท่องเที่ยวของไทยและฟิลิปปินส์จะได้นำผลการวิจัยไป เป็นแนวทางในการสร้างความร่วมมือเพื่อรองรับการรวมกลุ่มและการเปิดเสรีด้านแรงงาน และด้านการศึกษาของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

1.9 สรุป

โครงการวิจัยเรื่อง “อาเซียน : การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยว ในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศฟิลิปปินส์” มีวัตถุประสงค์คือ

- 1) ศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมในประเทศฟิลิปปินส์
- 2) ศึกษาจุดอ่อน

และจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศฟิลิปปินส์ 3) หาแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์ และ 4) หาแนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ในการสร้างความเข้าใจอันดีต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของกลุ่ม เพื่อที่จะได้ประโยชน์ คือแนวทางในการสร้างความเท่าเทียมกันของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว รวมถึงให้ความสำคัญกับหลักสูตรการท่องเที่ยวในแต่ละประเทศของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และบูรณาการการศึกษาข้ามวัฒนธรรมอันนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย การทบทวนวรรณกรรม คือ ประชาคมอาเซียนและความร่วมมือด้านการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน วัฒนธรรมอาเซียน และ หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 การพัฒนากลุ่มประชาคมอาเซียน

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) หรือ **อาเซียน** (ASEAN) เป็นองค์การทางภูมิรัฐศาสตร์และองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีประเทศสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย (2512) มาเลเซีย (2510) ฟิลิปปินส์ (2510) อินโดนีเซีย (2510) สิงคโปร์ (2510) บรูไน (2527) ลาว (2540) กัมพูชา (2542) เวียดนาม (2538) และพม่า (2540) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความร่วมมือในการเพิ่มอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม วัฒนธรรมในกลุ่มประเทศสมาชิก และการธำรงรักษาสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค และเปิดโอกาสให้คลายข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกอย่างสันติ อาเซียนมีพื้นที่ราว 4,435,570 ตารางกิโลเมตร มีประชากรราว 590 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2553 ผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ของประเทศสมาชิกรวมกันคิดเป็นมูลค่าราว 1.8 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นลำดับที่ 9 ของโลกเรียงตามผลิตภัณฑ์มวลรวม มีภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการ ([http:// th.wikipedia.org/wiki/สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้](http://th.wikipedia.org/wiki/สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้))

เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ณ เกาะบาหลี สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน (Declaration of ASEAN Concord II) ที่เรียกว่า ข้อตกลงบาหลี 2 (Bali Concord II) เห็นชอบให้จัดตั้ง ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ซึ่งเป็นหนึ่งในเสาหลัก 3 เสา ของการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) โดยอีก 2 เสาหลักคือ เสาหลักด้านการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (Political and Security Pillar) และเสาหลักด้านสังคมและวัฒนธรรม (Socio-Cultural Pillar) โดยที่ประชุมผู้นำอาเซียนประชาคมเห็นชอบให้มีการรวมตัวเป็น AEC ภายในปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) แต่ต่อมาได้ตกลงร่นระยะเวลาจัดตั้งให้เสร็จในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) (กระทรวงการต่างประเทศ, www.mfa.go.th/internet/document/740.doc)

โครงสร้างของประชาคมอาเซียนตามที่กล่าวข้างต้น จะประกอบด้วย 3 เสาหลัก หรืออาจเรียก เป็นประชาคม 3 ประชาคมย่อยมีรายละเอียดดังนี้

1) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน มุ่งให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีระบบแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกันได้ด้วยดี มีเสถียรภาพอย่างรอบด้าน มีกรอบความร่วมมือเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงทั้งรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยและมั่นคง

ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน เป็นเป้าหมายในการรวมตัวของประเทศสมาชิกอาเซียนให้เป็นสังคมที่สมาชิกมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีเสถียรภาพ มีสันติภาพ และมีความปลอดภัยมากขึ้นในชีวิตและทรัพย์สิน

การเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความมีเสถียรภาพทางการเมืองของภูมิภาคอันถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาด้านต่างๆ รวมถึงการพัฒนาทางเศรษฐกิจ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ 1) สร้างค่านิยมและแนวปฏิบัติร่วมกันของอาเซียนในด้านต่างๆ เช่น ค่านิยมว่าด้วยการไม่ใช้กำลังแก้ไขปัญหา และการไม่ใช้อาวุธนิวเคลียร์ 2) เสริมสร้างขีดความสามารถของอาเซียนในการเผชิญกับภัยคุกคามความมั่นคงในรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่บนพื้นฐานของการมีความมั่นคงของมนุษย์ และ 3) ให้ประชาคมอาเซียนมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและสร้างสรรคกับประชาคมโลก โดยให้อาเซียนมีบทบาทนำในภูมิภาค

กระบวนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน มีรากฐานมาจากนำความร่วมมือและความตกลงของอาเซียนด้านการเมืองและความมั่นคงที่ได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้ว มาต่อยอดให้มีผลเป็นรูปธรรมและมีความแบบแผนมากยิ่งขึ้น อาทิ ข้อบทต่างๆ ภายใต้สนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือกันในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สนธิสัญญาว่าด้วยการทำให้ภูมิภาคอาเซียนเป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพและความเป็นกลาง และสนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงผลลัพธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งมีสมาชิกเข้าร่วมการประชุมกว่า 25 ประเทศ รวมถึงสหรัฐอเมริกา รัสเซีย จีน และสหภาพยุโรปด้วย

นอกจากการมีเสถียรภาพทางการเมืองของภูมิภาคแล้ว ผลลัพธ์ประการสำคัญที่จะเกิดขึ้นจากการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ก็คือ การที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีกลไกและเครื่องมือที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับความมั่นคงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความขัดแย้งด้านการเมืองระหว่างรัฐสมาชิกกับรัฐสมาชิกด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องแก้ไขโดยสันติวิธี หรือปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งประเทศใดประเทศ

หนึ่งไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง เช่น การก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติดและอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

2) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน เพื่อให้ประชาชนแต่ละประเทศอาเซียนอยู่ร่วมกันภายใต้แนวคิดสังคมที่เอื้ออาทร มีสวัสดิการทางสังคมที่ดี และมีความมั่นคงทางสังคม

ผลกระทบที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์และการขยายจำนวนสมาชิกของอาเซียนจนครบสิบประเทศในปัจจุบัน นำมาซึ่งความแตกต่างหรือความเหลื่อมล้ำของระดับการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ผู้กำหนดนโยบายของประเทศสมาชิกอาเซียนริเริ่มจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ข้อริเริ่มว่าด้วยการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน เป็นหนึ่งในความพยายามครั้งล่าสุดที่จะแก้ไขและรับมือกับผลกระทบทางสังคมที่เกิดจากการรวมตัวทางกันของอาเซียน และกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งทำให้อาเซียนต้องเผชิญทั้งภัยคุกคามความมั่นคงแบบดั้งเดิมและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น ปัญหาโลกร้อน และโรคระบาด

เป็นที่คาดว่า ผลลัพธ์ประการสำคัญที่จะเกิดขึ้นจากการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ก็คือ การที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีกลไกและเครื่องมืออย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างความร่วมมือกันในด้านสังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้ประชาชนของประเทศสมาชิกอาเซียนมีความกินดีอยู่ดีขึ้น และประเทศสมาชิกอาเซียนมีฐานะทางสังคมที่ทัดเทียมกันมากยิ่งขึ้น

3) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มุ่งให้เกิดการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจ และการอำนวยความสะดวกในการติดต่อค้าขายระหว่างกัน อันจะทำให้ภูมิภาคมีความเจริญมั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้ เพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนในประเทศอาเซียน

การแข่งขันที่สูงในเวทีการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ รวมถึงการรวมกลุ่มทางการค้าของประเทศต่างๆ เช่น สหภาพยุโรป และเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ เป็นต้น เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนตกลงกันที่จัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภายในปี พ.ศ.2545 ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว มีการเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือระหว่างประเทศสมาชิกโดยเสรี ส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน ลดช่องว่างของระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกอาเซียน และส่งเสริมให้อาเซียนสามารถรวมตัวเข้ากับประชาคมโลกได้อย่างไม่อยู่ในภาวะที่เสียเปรียบ

กระบวนการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเป็นหนึ่งในเสาหลักในการที่จะทำให้อาเซียนบรรลุสู่การเป็น “ประชาคมอาเซียน” ภายในปีเป้าหมายคือ พ.ศ. 2558 มีรากฐานมาจากความร่วมมือและความตกลงทางเศรษฐกิจที่อาเซียนได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้ว มาต่อยอดให้มีผลเป็นรูปธรรมและมีความแบบแผนมากยิ่งขึ้น อาทิ ความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ความตกลงด้านการส่งเสริมการลงทุนอาเซียน ความตกลงด้านการท่องเที่ยวของอาเซียน และความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมอาเซียน เป็นต้น

ประชาคมเศรษฐกิจของอาเซียน จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยขยายปริมาณการค้าและการลงทุนภายในภูมิภาค ลดการพึ่งพาดตลาดในประเทศที่สาม สร้างอำนาจการต่อรองและศักยภาพในการแข่งขันของอาเซียนในเวทีเศรษฐกิจโลก เพิ่มสวัสดิการและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนของประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้งนี้ อันเนื่องมาจากหลักการของการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจ ได้แก่ การประหยัดต่อขนาด การแบ่งงานกันทำ และการพัฒนาความชำนาญในการผลิตของประเทศสมาชิกอาเซียน

หากอาเซียนสามารถสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้สำเร็จ จะช่วยเสริมสร้างโอกาสในการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมายังอาเซียน เพิ่มอำนาจการต่อรองของอาเซียนในเวทีการค้าโลก และยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในอาเซียนโดยรวม

สรุปได้ว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – AEC) มุ่งให้เกิดการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจ และการอำนวยความสะดวกในการติดต่อค้าขายระหว่างกัน อันจะทำให้ภูมิภาคมีความเจริญมั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่น ๆ ได้ เพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนในประเทศอาเซียน โดย

- มุ่งให้เกิดการไหลเวียนอย่างเสรีของ สินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคมภายในปี 2020

- ทำให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว (single market and production base)

- ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียนเพื่อลดช่องว่างการพัฒนา และช่วยให้ประเทศเหล่านี้เข้าร่วมกระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน

- ส่งเสริมความร่วมมือในนโยบายการเงินและเศรษฐกิจมหภาคตลาดการเงินและตลาดทุน การประกันภัยและภาษีอากร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม พัฒนา

ความร่วมมือด้านกฎหมาย การเกษตร พลังงาน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการยกระดับการศึกษาและการพัฒนาฝีมือแรงงาน

- กลุ่มสินค้าและบริการนำร่องที่สำคัญ ที่จะเกิดการรวมกลุ่มกัน คือ สินค้าเกษตร ,สินค้าประมง, ผลิตภัณฑ์ไม้, ผลิตภัณฑ์ยาง, สิ่งทอ, ยานยนต์, อิเล็กทรอนิกส์, เทคโนโลยีสารสนเทศ (e-ASEAN), การบริการด้านสุขภาพ ท่องเที่ยว และการขนส่งทางอากาศ (การบิน)

โดยการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กำหนดให้ปี พ.ศ. 2558 เป็นปีที่เริ่มรวมตัวกันอย่างเป็นทางการ และผ่อนปรนให้กับประเทศลาว กัมพูชา พม่า และเวียดนาม ไปก่อน (กระทรวงการต่างประเทศ, <http://www.mfa.go.th/internet/information/21790.pdf>)

จากการเสวนาเรื่อง **การเตรียมความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษาไทยกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี ค.ศ. 2015** ที่คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา วงเสวนาประกอบด้วย ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช นายกสภามหาวิทยาลัยมหิดล นายมนัสวี ศรีโสดาพล เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรแห่งประเทศไทยประจำอาเซียน สรุปโดย มานัส มงคลสุข อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหิดล มีดังนี้

“ประโยชน์ที่ไทยได้จากการรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือ 1)ตลาดการบริโภคใหญ่ขึ้นประชากรเพิ่มเป็น 600 ล้านคนโดยประมาณ ทำให้เพิ่มศักยภาพในการบริโภค เพิ่มอำนาจการต่อรองในระดับโลก 2)Economy Scale ยิ่งผลิตมาก ก็จะมีผลให้ต้นทุนการผลิตต่ำ 3) มีแรงดึงดูดเงินลงทุนจากประเทศที่อยู่นอกกลุ่มประเทศอาเซียนให้เข้ามาลงทุนในอาเซียนเพิ่มสูงขึ้น 4)สืบเสียดังกล่าวแล้วความเสี่ยงเดียว

ส่วนผลกระทบจากการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือ 1) การศึกษาในภาพใหญ่ของโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง บุคลากรต้องตามให้ทันและยืดหยุ่นปรับตัวให้รับสถานการณ์ 2) ASEAN จะมีภาษาอังกฤษจะเป็นภาษากลาง ดังนั้นบุคลากรและนักศึกษา ต้องเพิ่มทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ ให้สามารถสื่อสารได้ 3) การปรับปรุงความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ เพื่อลดข้อขัดแย้งในภูมิภาคอาเซียน (Conflict Management) จึงต้องคำนึงถึงการสร้างบัณฑิตให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง ASEAN ให้มากขึ้น 4) สร้างบัณฑิตให้สามารถแข่งขันได้ใน ASEAN เพิ่มโอกาสในการทำงาน ไม่เช่นนั้น จะถูกแย่งงานเพราะเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงาน/บริการอย่างเสรี คณะกรรมการวิชาชีพ สภาวิชาชีพ ต้องเตรียมการรองรับผลกระทบนี้อย่างเร่งด่วน และ 5)โอกาสในการเป็น Education Hub โดยอาศัยความได้เปรียบในเชิงภูมิศาสตร์ของประเทศไทย แต่ต้องเน้นในเรื่องของคุณภาพการศึกษาเป็นตัวนำ 6)เราต้องการเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนรูปแบบ (transform) คน การเรียนแบบ PBL หรือ Project Based Learning น่าจะได้มีการวิจัย

อย่างจริงจังและนำมาปรับใช้ ห้องเรียนไม่ใช่แค่ห้องสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ อีกต่อไป ต้องเพิ่มการเรียนรู้จากชีวิตจริง ลงมือทำเป็นทีม อยู่คนละประเทศก็ทำร่วมกันได้ด้วยไม่มีข้อจำกัดทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร ประเด็นนี้ อาจารย์จะสอนได้ยากขึ้น แต่เป็นผู้ที่ช่วยให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ แสดงว่า อาจารย์ต้องมีความพร้อมมากกว่าเดิมและเก่งจริง ๆ ” (มานัส มงคลสุข, 2553, <http://rt-spark.blogspot.com/2010/12/2558.html>)

ดังนั้น การเตรียมความพร้อมเพื่อการพัฒนาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของทุกประเทศสมาชิกจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การร่วมกันพัฒนาการเรียนรู้ซึ่งกันและกันในกลุ่มประเทศสมาชิก เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี จะช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยิ่งขึ้น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย “ASEAN : การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศฟิลิปปินส์” ซึ่งเป็นงานวิจัยหนึ่งในชุดโครงการวิจัยของสำนักงานกองทุนสนับสนุนวิจัยแห่งชาติ ที่เป็นชุดโครงการดำเนินการกับกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ เพื่อมุ่งหาแนวทางการบูรณาการ การศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยว และสร้างความร่วมมือกับ สถาบันการศึกษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศฟิลิปปินส์

2.2 ความร่วมมือด้านการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน

สำหรับความร่วมมือทางการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน ที่เห็นเป็นรูปธรรมคือ มีการจัดหมวดหมู่งานด้านการศึกษาไว้ในขอบเขตของเสาหลัก “ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม” ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมให้ประชาคมด้านอื่น ๆ ให้มีความเข้มแข็ง เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ในการเตรียมความพร้อมรับการเป็นกลุ่มประชาคมอาเซียน

จากคำแถลงการณ์ของประธานในโอกาสการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 15 ณ ซะอำ-หัวหิน ตอนหนึ่งว่า “เราเน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในการส่งเสริมความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้นระหว่างประชาชนอาเซียน และการทำให้แน่ใจว่าประชาคมอาเซียนมีความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก ในการนี้เรามีมติรับรองปฏิญญาซะอำหัวหิน ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อบรรลุสังคมอาเซียนที่เอื้ออาทร ซึ่งจะช่วยส่งเสริมมาตรฐานสมรรถนะระดับภูมิภาค การเคลื่อนย้ายของนักเรียนนักศึกษาในสถาบันการศึกษาในภูมิภาค ตลอดจนส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับเสาทั้งสามของประชาคมอาเซียน เพื่อการนี้เรามอบหมายให้รัฐมนตรีเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องพัฒนาแผนงาน 5 ปีด้านการศึกษา” (สำนัก

ความสัมพันธ์ต่างประเทศ, กระทรวงศึกษาธิการ, http://www.bic.moe.go.th/th/images/stories/book/other/ASEAN/15th_ASEAN_Summit_chairman.pdf)

รายละเอียดของในร่างปฏิญญาชะอำ-หัวหินด้านการศึกษากล่าวถึงบทบาทด้านการศึกษาต่อเสาหลักทั้ง 3 ด้าน ดังนี้ (การศึกษา: รากฐานประชาคมอาเซียน, <http://www.bic.moe.go.th/th/images/stories/book/other/ASEAN/aseaned-com09.pdf>)

1. บทบาทการศึกษาต่อเสาหลักด้านการเมืองและความมั่นคง

1. การส่งเสริมความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของกฎบัตรอาเซียน โดยให้บรรจุความรู้เรื่องอาเซียนในหลักสูตรโรงเรียน และให้มีการเผยแพร่ความรู้เรื่องกฎบัตรอาเซียนด้วยการแปลเป็นภาษาประจำชาติของประเทศต่างๆ ในอาเซียนด้วย
2. ให้ความสำคัญต่อหลักการประชาธิปไตย และการเคารพต่อหลักการสิทธิมนุษยชน และคุณค่าของสันติภาพ โดยให้บรรจุเนื้อหาดังกล่าวไว้ในหลักสูตรโรงเรียน
3. ส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจอันดี และตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรม และจารีตประเพณีที่แตกต่าง ตลอดจนความศรัทธาของศาสนาต่างๆ ในภูมิภาค ด้วยการจัดการฝึกอบรมและจัดโครงการแลกเปลี่ยนครู รวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูล online เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว
4. จัดการประชุมผู้นำโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับอาเซียนในภูมิภาค ด้วยการเสริมสร้างศักยภาพผู้นำโรงเรียนและจัดทำเครือข่ายระหว่างกัน

2. บทบาทการศึกษาในเสาหลักด้านเศรษฐกิจ

1. พัฒนาการจัดทำแผนบูรณาการเพื่อจัดทำกรอบการพัฒนาทักษะในอาเซียน ด้วยการจัดทำ ASEAN benchmarking และระบบการเทียบโอนหน่วยกิต โดยให้ความสำคัญกับสถาบันการฝึกอบรมด้านอาชีวศึกษา เพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพในภูมิภาค
2. การส่งเสริมให้มีการถ่ายโอนนักเรียนด้วยการจัดทำระบบแสดงข้อมูลด้านการศึกษาที่กำลังเปิดสอนในกลุ่มประเทศอาเซียน
3. การสนับสนุนการถ่ายโอนแรงงานที่มีความชำนาญการในภูมิภาคอาเซียน ด้วยการส่งเสริมให้มีการร่วมปฏิบัติงานหรือฝึกอบรมในภาคอุตสาหกรรมและหน่วยงานต่างๆ พร้อมทั้งการจัดตั้งเครือข่ายสารสนเทศอาเซียนด้านทรัพยากรมนุษย์

4. การพัฒนามาตรฐานอาชีพที่เน้นศักยภาพในอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพในระดับภูมิภาคและระดับโลก พร้อมทั้งสามารถสนองตอบความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

3. บทบาทการศึกษาในเสาหลักด้านสังคมวัฒนธรรม

1. สนับสนุนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในชุมชนชนบท ด้วยการจัดโครงการชุมชนอาเซียนสำหรับเยาวชนอาสาสมัครเพื่อสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ในชนบทและ ชนพื้นเมืองในประเทศสมาชิก
2. สนับสนุนหลักสูตรระดับปริญญาตรีเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมอาเซียนในมหาวิทยาลัย
3. สนับสนุนภาษาอาเซียนให้เป็นวิชาเลือกในการเรียนภาษาต่างประเทศในโรงเรียน
4. ส่งเสริมโครงการระดับภูมิภาคโดยมุ่งส่งเสริมการสร้างควมตระหนักเกี่ยวกับอาเซียนในหมู่เยาวชน เช่น โครงการ ASEAN Schools Tour โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนมัธยมอาเซียน โครงการวัฒนธรรมสำหรับเยาวชนอาเซียน โครงการประชุมสุดยอดผู้นำเยาวชนอาเซียน โครงการการศึกษาเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน และการประกวดสุนทรพจน์อาเซียน
5. จัดการประชุมด้านการวิจัยทางการศึกษาในอาเซียนด้วยการส่งเสริมการทำวิจัยร่วมกันและการพัฒนาด้านการวิจัยและการพัฒนาในภูมิภาค เพื่อให้เป็นเวทีสำหรับนักวิจัยในอาเซียนในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ในภูมิภาค
6. ส่งเสริมความเข้าใจอันดี และการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในอาเซียน ด้วยการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้ในหลักสูตรของโรงเรียน และให้มีการมอบรางวัลโครงการโรงเรียนสีเขียวในอาเซียน
7. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อสนับสนุนโครงการการศึกษาเพื่อปวงชน
8. จัดทำเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับอาเซียนร่วมกัน สำหรับใช้ในโรงเรียนเพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงสำหรับการฝึกอบรมและการสอนของครู

9. จัดงานฉลองวันอาเซียน (วันที่ 8 สิงหาคมของทุกปี) ในช่วงเดือนสิงหาคม ด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การร้องเพลงอาเซียน การจัดการแข่งขันตอบปัญหาเกี่ยวกับประวัติและวัฒนธรรมอาเซียนจัดงานฉลองวันอาเซียน การแสดงตราสัญลักษณ์อาเซียน การจัดค่ายเยาวชนอาเซียน การจัดเทศกาลอาเซียน และการจัดวันเด็กอาเซียน

ประเทศไทย โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบาย 2 ข้อ คือ หนึ่ง การสร้างประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษา โดยต้องการให้ประเทศไทยเป็น Education Hub มีการเตรียมความพร้อมในด้านกรอบความคิด คือ แผนการศึกษาแห่งชาติ ที่จะมุ่งสร้างความตระหนักรู้ของคนไทยในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนของประชาคมอาเซียน พัฒนาสมรรถนะให้พร้อมจะอยู่ร่วมกันและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา โดยให้มีการร่วมมือกันใน 3 ด้านคือ ด้านพัฒนาคุณภาพการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริการและจัดการศึกษา และ สอง ขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษา ด้วยการสร้างความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอาเซียน ความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ หลักสิทธิมนุษยชน การส่งเสริมการเรียนรู้การสอนภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในประเทศอาเซียน มีการเพิ่มครูที่จบการศึกษาด้านภาษาอังกฤษเข้าไปในทุกระดับชั้นการศึกษา เพื่อให้นักเรียนไทยสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังมีการร่วมมือกับภาคเอกชนในการรับอาสาสมัครเข้ามาสอนภาษาต่างประเทศ รวมถึงวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจกันของประเทศในประชาคม (ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี, <http://www.moe.go.th/webasm/2010/nov/384.html>)

และจากปาฐกถาพิเศษของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในหัวข้อ “การเตรียมความพร้อมกับทิศทางของประเทศไทยด้านการศึกษาสู่การเปิดกว้างของการเรียนรู้แบบไร้พรมแดนภายใต้ข้อตกลงอาฟต้า” ณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2553 มีใจความว่า “ในปัจจุบันสภาพสังคมและระบบเศรษฐกิจปัจจุบันมีความสลับซับซ้อนและเชื่อมโยงกันมากขึ้น การปรับระบบเศรษฐกิจใหม่ของโลกนำไปสู่กติกาการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งระดับทวีปและพหุภาคี ส่งผลให้ต้องมีการสร้างระบบกลไกและพัฒนาคนให้มีศักยภาพสูงขึ้น ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่ประชาคมโลกให้ความสำคัญ กระแสการปฏิรูปการศึกษาได้เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษา ภารกิจของกระทรวงศึกษาที่จะร่วมมือกับประชาคมโลก จึงมีหลายส่วนไม่ว่าจะเป็นสหประชาชาติ ยูเนสโก และซีมีโอ ส่วนใน ความร่วมมือ

กับอาเซียนนั้น ก็เพื่อให้การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในขับเคลื่อนการสร้างประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง สามารถตอบสนองต่อความต้องการของภูมิภาคในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนเพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน”

รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ยังได้กล่าวว่า “การดำเนินการสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะส่งผลกระทบต่อการศึกษา โดยตามข้อตกลงความร่วมมือ ระบุว่า ภายในปี 2558 อาเซียนต้องมีการเคลื่อนย้ายการบริการอย่างเสรี ด้วยการเปิดโอกาสให้มีการเพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นให้กับนักลงทุนอาเซียนในอัตราร้อยละ 70 ทุกสาขา รวมทั้งสาขาการศึกษาอันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาอาเซียนให้มีความเข้มแข็ง และจากการที่ผู้นำอาเซียนให้การรับรองปฏิญญาชะอำ-หัวหิน ปี พ.ศ.2552 ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ซึ่งเนื้อหาของปฏิญญามีสาระสำคัญเน้นความสำคัญของบทบาทการศึกษาในการสร้างประชาคมอาเซียน ทั้ง 3 เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมเศรษฐกิจ ประชาคมการเมืองและความมั่นคง และประชาคมสังคมและวัฒนธรรม และเป็นแนวทางในการจัดทำแผน 5 ปี ด้านการศึกษาของอาเซียน **ในส่วนของการเตรียมตัวเพื่อรองรับการเปิดเสรีการบริการสาขาการศึกษา** สถาบันอุดมศึกษาของไทยต้องเร่งพัฒนาตัวเอง ปรับมาตรฐานให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพงานวิจัย การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนระหว่างสถาบัน และการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันอุดมศึกษา เพื่อที่จะเสริมสร้างภาพลักษณ์ในความเป็นสากลให้แก่สถาบัน สำหรับการสร้างเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน จัดว่าเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาคอาเซียน เพื่อสร้างความแข็งแกร่งด้านการอุดมศึกษาในภูมิภาค เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและความเข้มแข็งทางวิชาการและงานวิจัยในสาขาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาอาเซียน เพื่อพัฒนาการศึกษาและการเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ในภูมิภาค เช่น การจัดทำระบบการถ่ายโอนหน่วยกิต การเคลื่อนย้ายนักเรียน เป็นต้น เพื่อส่งเสริมความมีจิตสำนึกร่วมในความเป็นอาเซียน” (ชินวรณ์ บุญยเกียรติ, 2553, <http://www.sc.mahidol.ac.th/tha/news/afta.pdf>)

ความร่วมมือด้านการศึกษาในกลุ่มอาเซียนเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันผ่านการศึกษานั้นมีโครงการต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เช่น โครงการเยาวชนผู้นำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คัดเลือกตัวแทนเยาวชนอายุ 15-22 ปี จากกลุ่มประเทศอาเซียนและบวก 3 ประเทศคือจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีมาเข้าค่าย ร่วมทำกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์, โครงการอาเซียนบวกสามล่องแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่องจากโครงการเยาวชนผู้นำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น

ส่วน ความก้าวหน้าในด้านความร่วมมือทางการศึกษาที่เห็นเป็นรูปธรรมของการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในระดับอุดมศึกษา คือ ความร่วมมือในการจัดการศึกษาด้านบริหารธุรกิจโรงแรมระหว่าง วิทยาลัยดุสิตธานีของประเทศไทย กับ มหาวิทยาลัย เล ซี อุมของฟิลิปปินส์ (LYCEUM OF THE PHILIPPINES UNIVERSITY, LPU) เมื่อปลายปี 2551 บริษัท ดุสิตอินเตอร์เนชั่นแนล (ดุสิตธานี) ผู้ดำเนินกิจการวิทยาลัยดุสิตธานี และ มหาวิทยาลัย เล ซี อุม (Lyceum of the Philippines University) หรือ LPU มหาวิทยาลัย เอกชนในฟิลิปปินส์ ได้ทำให้อธิการบดีของโรงเรียนการโรงแรมของไทยก้าวหน้าไปสู่การร่วมพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจการโรงแรมกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ เปิดโอกาสให้คนต่างชาติมองเห็นศักยภาพของสถาบันการศึกษาไทย ผลจากการที่วิทยาลัยดุสิตธานีร่วม พัฒนาหลักสูตรและนำไปใช้ในมหาวิทยาลัย เล ซี อุม ทำให้มีนักศึกษาสนใจเข้ามาเรียนเพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึง 20% และปัจจุบันได้เปิดสอนในหลักสูตรนี้แล้ว 1 ภาคการศึกษา (ณ ปีการศึกษา 2552) มีผู้เรียนในหลักสูตรภายใต้การดูแลของวิทยาลัยดุสิตธานีกว่า 4,000 คน และ คาดว่าปีการศึกษาต่อ ๆ ไปจะมีผู้เรียน เพิ่มขึ้นเป็นเกือบ 2 หมื่นคน ถือเป็นการพัฒนาคนให้ฟิลิปปินส์ ซึ่งฟิลิปปินส์เป็นประเทศหนึ่งที่ธุรกิจด้านการท่องเที่ยวไม่ได้มีมากมายนัก แต่ในแต่ละปีจะส่งออกแรงงานไปทำงานบนเรือสำราญ หรือในโรงแรมต่างประเทศจำนวนมาก ทำให้หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมเป็นที่นิยมมาก เฉพาะที่มหาวิทยาลัย เล ซี อุม ทั้ง 4 วิทยาเขต คือ มะนิลา บาตังกัส คาวีเต้ และลากูนา นักศึกษามากกว่าครึ่งเลือกเรียนหลักสูตรด้านธุรกิจท่องเที่ยวและการโรงแรม จากนักศึกษาทั้งหมดในมหาวิทยาลัย 2 หมื่นคน "อาจารย์วิรา พาสพัฒนพาณิชย์" อธิการบดีวิทยาลัยดุสิตธานี กล่าวว่า ชื่อเสียงของโรงแรมดุสิตธานี ในกรุงเทพฯ ทำให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัย เล ซี อุม สนใจทำความร่วมมือครั้งนี้ หลังจากผู้บริหาร เล ซี อุม มาเยี่ยมชมกิจการของดุสิตธานีในประเทศไทย ก็พอใจกับสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์การเรียนการสอนของเรา ประกอบกับนักศึกษาที่จบออกไปได้งานที่ดีทำกันมาก "ความร่วมมือนี้จึงนับเป็นความก้าวหน้าใหม่ของการศึกษาไทยที่มีการส่งออกรออกไปต่างประเทศ และคิดว่ามหาวิทยาลัยในไทยยังไม่มีใครเคยทำแบบนี้มาก่อน" อาจารย์วิราก้าว จากความร่วมมือครั้งนี้ วิทยาลัยดุสิตธานีเข้าไปวางแผนแนวทางการเรียนการสอนใหม่ให้กับหลักสูตรปริญญาตรี ด้านการบริหารธุรกิจโรงแรมของมหาวิทยาลัย เล ซี อุม ซึ่งเดิมมีการเรียนการสอนด้านนี้อยู่แล้ว แต่การเข้าไปของวิทยาลัยดุสิตธานีจะเป็นการจัดวางการเรียนการสอนในส่วน วิชาเอกในแต่ละสาขา ไม่ว่าจะเป็นสาขาการจัดการโรงแรม หลักสูตรนานาชาติ ในรายวิชาการจัดการโรงแรมและภัตตาคาร การจัดการครัวและศิลปะการประกอบอาหาร และการจัดการเรือสำราญ ซึ่งเน้นการบริการของโรงแรม ฯลฯ รวมถึงให้ คำแนะนำในเรื่องการออกแบบสถานที่เรียน เช่น ห้องรับแขก ห้องอาหาร ห้องนอน

อุปกรณ์ที่ต้องใช้ หรือการคำนวณพื้นที่สำหรับกิจกรรมต่าง ๆ และช่วยดูแลด้านการอบรมแก่คณาจารย์ (ประชาชาติธุรกิจ, http://www.prachachat.net/view_news.php?newsid=02edu01250253§ionid=0222&day=2010-02-25)

2.3 ประเทศฟิลิปปินส์ และระบบการศึกษา

2.3.1 ประเทศฟิลิปปินส์

ประเทศฟิลิปปินส์ (Philippines) หรือชื่อทางการคือ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Republic of Philippines) เป็นประเทศที่ประกอบด้วยเกาะจำนวน 7,107 เกาะ ตั้งอยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิก ห่างจากเอเชียแผ่นดินใหญ่ทางตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ 100 กม. และมีลักษณะพิเศษคือเป็นประเทศเพียงหนึ่งเดียวที่มีพรมแดนทางทะเลที่ติดต่อกันยาวมากที่สุดในโลก เมืองหลวงของประเทศฟิลิปปินส์ คือ กรุงมะนิลา (Manila)

ในยุคแห่งการล่าอาณานิคมของชาวตะวันตก ประเทศฟิลิปปินส์ตกเป็นประเทศอาณานิคมของ นิวสเปน (พ.ศ. 2064-2441) และสหรัฐอเมริกา (พ.ศ. 2441-2489) เป็นเวลาถึงกว่า 4 ศตวรรษ ซึ่งทำให้เป็นประเทศฟิลิปปินส์ได้รับอิทธิพลจากสองประเทศดังกล่าว และส่งผลต่อวัฒนธรรมของประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างมาก

ฟิลิปปินส์เป็นชาติเดียวในเอเชีย ที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ และเป็นหนึ่งในชาติที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกมากที่สุด เป็นการผสมผสานกันระหว่างตะวันตกและตะวันออก ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ อาร์โนลด์ โจเซฟ ทอยนบี (Arnold Joseph Toynbee) นักประวัติศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้กล่าวไว้ในงานของเขาว่า ประเทศฟิลิปปินส์เป็นประเทศลาตินอเมริกาที่ถูกพัดพาไปยังตะวันออก โดยคลื่นทะเลยักษ์

ฟิลิปปินส์เคยตกเป็นอาณานิคมของสเปนและสหรัฐอเมริกา ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2489 ได้รับเอกราช จึงได้จัดการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ตามแบบสหรัฐอเมริกา โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขและเป็นหัวหน้าคณะผู้บริหารประเทศ ปัจจุบันประธานาธิบดีของฟิลิปปินส์คือ นายเบนนิโญ อาคิโน ที่ 3 (Benigno Aquino III: 2010 - 2016)

ฟิลิปปินส์ แบ่งหน่วยงานการปกครองเป็นหน่วยรัฐบาลท้องถิ่น (local government units, LGUs) โดยมีจังหวัดเป็นหน่วยหลัก ในปี พ.ศ. 2545 มี 79 จังหวัด (provinces) แบ่งออกเป็น นคร (cities) และ เทศบาล (municipalities) ซึ่งหน่วยการปกครองทั้งสองยังประกอบไปด้วย บารังไกย์ (barangay) อีกทอดหนึ่ง และจัดเป็นหน่วยรัฐบาลท้องถิ่นที่เล็กที่สุด

ฟิลิปปินส์ประกอบด้วย 17 เขต (regions) ซึ่งทุกจังหวัดจะถูกจัดอยู่ใน 16 เขต เพื่อความสะดวกในการปกครอง ยกเว้นเขตนครหลวง (National Capital Region) ที่แบ่งออกเป็น เขตพิเศษ 4 แห่ง หน่วยงานของรัฐบาลส่วนใหญ่ตั้งสำนักงานในแต่ละภูมิภาค เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในจังหวัดที่อยู่ในเขตนั้น ๆ ในแต่ละเขตจะไม่มีรัฐบาลท้องถิ่นแยกต่างหาก ยกเว้นเขตปกครองตนเองในมินดาเนามุสลิม และเขตบริหารคอรัลลีเลราซึ่งเป็นเขตปกครองตนเอง รายชื่อของทั้ง 17 เขต ประกอบด้วย

- 1) เขตอีโลโกส (Ilocos Region, Region I)
- 2) คาากายันแวลลีย์ (Cagayan Valley, Region II)
- 3) เซนทรัลลูซอน (Central Luzon, Region III)
- 4) คาลาบาร์ซอน (CALABARZON, Region IV-A)
- 5) มิมาโรปา (MIMAROPA, Region IV-B)
- 6) เขตบีโกล (Bicol Region, Region V)
- 7) เวสเทิร์นวิซายา (Western Visayas, Region VI)
- 8) เซนทรัลวิซายา (Central Visayas, Region VII)
- 9) อีสเทิร์นวิซายา (Eastern Visayas, Region VIII)
- 10) คาบสมุทรซัมโบอันกา (Zamboanga Peninsula, Region IX)
- 11) นอร์เทิร์นมินดาเนา (Northern Mindanao, Region X)
- 12) เขตดาเวา (Davao Region, Region XI)
- 13) ซอกสก์ซาร์เกน (SOCCSKSARGEN, Region XII)
- 14) คารากา (Caraga, Region XIII)
- 15) เขตปกครองตนเองในมินดาเนามุสลิม (Autonomous Region in Muslim Mindanao, ARMM)
- 16) เขตบริหารคอรัลลีเลรา (Cordillera Administrative Region, CAR)
- 17) เขตนครหลวง (National Capital Region, NCR) (หรือ Metro Manila: เมโทรมะนิลา)

สืบเนื่องการเคยเป็นเมืองอาณานิคมของประเทศซีกโลกตะวันตกทั้งสเปน และสหรัฐอเมริกา ดังนั้นประชากรของฟิลิปปินส์จึงมีลักษณะของการผสมผสานระหว่างลักษณะที่เป็น ตะวันออก และลักษณะของตะวันตกเข้าด้วยกัน และเนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของฟิลิปปินส์

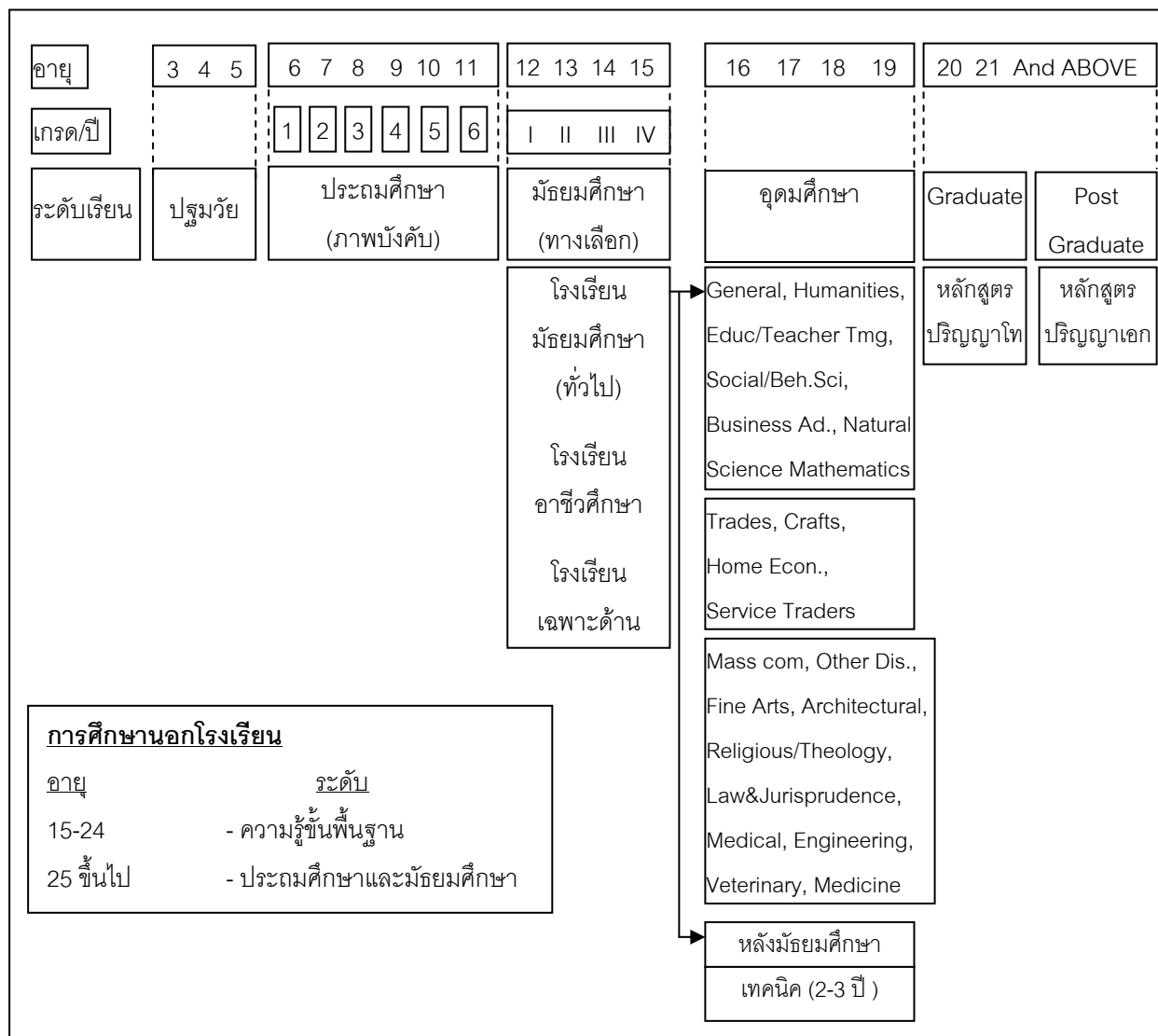
เป็นหมู่เกาะที่มีจำนวนเกาะมากถึง 7,107 เกาะ จึงส่งผลให้มีความหลากหลายทั้งด้านเผ่าพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรม (<http://th.wikipedia.org/wiki/ประเทศฟิลิปปินส์>)

ด้านการท่องเที่ยวของฟิลิปปินส์ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศที่สำคัญ หากมีการพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ภาคการท่องเที่ยวของฟิลิปปินส์นั้นให้ความสำคัญกับเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมาเป็นเวลายาวนาน ด้วยเหตุผลว่าฟิลิปปินส์มีธรรมชาติที่เป็นป่าเขตร้อนที่อุดมสมบูรณ์ มรดกทางวัฒนธรรม และผู้คนมีอัธยาศัยของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี รวมไปถึงตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์อยู่ในเอเชียซึ่งเป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดและเติบโตเร็วที่สุดในโลก (ดูจากประชากรของจีนและอินเดีย) ภาคการท่องเที่ยวส่งผลให้มีการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศถึง 2,960 ล้านดอลลาร์ และมีส่วนทำให้ตัวเลข GDP ของฟิลิปปินส์อยู่ที่ 6.2% ในปี พ.ศ. 2550 ส่งผลต่อการจ้างงานกว่า 3.3 ล้านตำแหน่งในปี พ.ศ. 2551 และในปี พ.ศ. 2552 จากการส่งออกของภาคบริการทั้งหมดของฟิลิปปินส์ เป็นตัวเลขของการท่องเที่ยว คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 43.5 ส่วนตัวเลขการลงทุนเฉลี่ยในสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวและบริการในช่วงปี พ.ศ. 2548 ถึง 2552 คือ 36,000 ล้านบาท

นายอัลแบร์โต ลิม (Alberto Lim) เลขาธิการกรมการท่องเที่ยวของฟิลิปปินส์ กล่าวว่า กรมการท่องเที่ยวจะใช้วิธีการดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่หลากหลายไม่หยุดนิ่ง โดยจะพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่ไม่ได้มุ่งเน้นนักท่องเที่ยวต่างชาติเพียงอย่างเดียว แต่จะส่งเสริมท่องเที่ยวในประเทศเช่นกัน นายอัลแบร์โต ลิม ได้กล่าวว่า “แผนการของเราในปี พ.ศ. 2554 จะมุ่งเน้นไปที่การกำหนดแผนการพัฒนาก่อการท่องเที่ยว (National Tourism Development Plan : NTDP) ซึ่งจะเป็นกรอบการทำงานสำหรับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (Local Government Unit : LGU) ในการพัฒนาแผนการท่องเที่ยวของท้องถิ่นเอง” (Jacky Lynne A. Oiga, 2011)

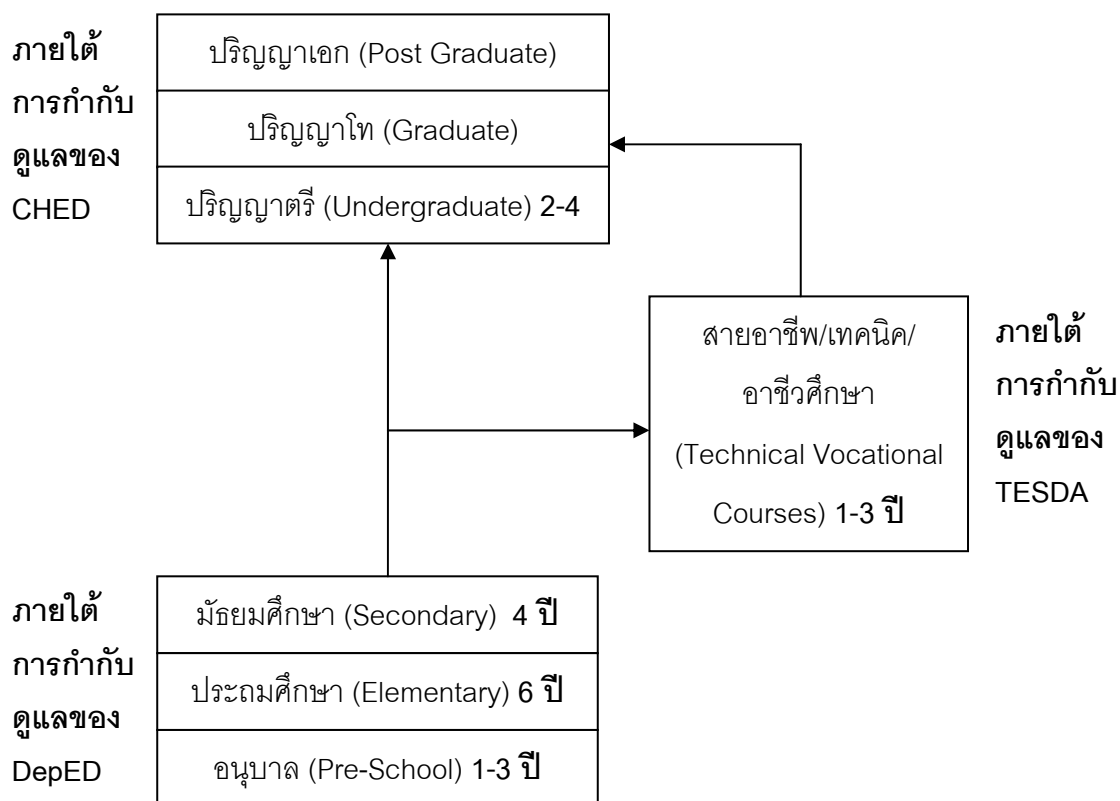
2.3.2 ระบบการศึกษาของประเทศฟิลิปปินส์

ระบบการศึกษาของประเทศฟิลิปปินส์มีความแตกต่างจากประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยการศึกษาขั้นพื้นฐานของฟิลิปปินส์ใช้เวลา 10 ปี ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ ใช้เวลา 12 ปี ระบบการศึกษาของฟิลิปปินส์มีทั้งแบบที่เป็นทางการ(ในระบบ)และการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดูภาพที่ 2.1 ที่แสดงภาพรวมของระบบการศึกษาของประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งการศึกษแบบเป็นทางการของฟิลิปปินส์นั้น จะคล้ายคลึงกับระบบการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ ในอาเซียนจะได้รับอิทธิพลจากอังกฤษ ฝรั่งเศส และเนเธอร์แลนด์ ฟิลิปปินส์มีภาษาที่ใช้สื่อสารในการเรียนการสอน 2 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ และภาษาฟิลิปปินส์

ภาพที่ 2.1 ภาพรวมของระบบการศึกษาของประเทศฟิลิปปินส์

การศึกษาแบบเป็นทางการ คือ การศึกษาในห้องเรียนที่มีความก้าวหน้าทางวิชาการเป็นลำดับขั้น แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษาหรือสูงกว่าการศึกษา โครงสร้างของระบบอย่างเป็นทางการของการศึกษา แสดงดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 โครงสร้างของระบบการศึกษาแบบเป็นทางการของประเทศฟิลิปปินส์

ระบบการศึกษาของประเทศฟิลิปปินส์ถูกกำหนดโดยสภาการศึกษาแห่งชาติ (Congressional Commission on Education: EDCOM) ได้มีการปฏิรูประบบการศึกษาเมื่อปี พ.ศ. 2535 จัดแบ่งระบบการศึกษา ให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงาน 3 ส่วน ได้แก่ 1) Commission on Higher Education (CHED) ดูแลการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นไป 2) Department of Education (DepED) ดูแลการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) Technical Education and Skills Development Authority (TESDA) ดูแลด้านการศึกษาเกี่ยวกับเทคนิค-อาชีพ และการศึกษาระดับกลาง (Commission on Higher Education, [http://www.ched.gov.ph/chedwww /index.php](http://www.ched.gov.ph/chedwww/index.php))

การศึกษาภาคบังคับระดับแรก คือระดับประถมศึกษา เป็นระยะเวลา 6 ปี เป็นการเรียนในเกรด 1 ถึง เกรด 6 อายุของนักเรียน คือ 6 - 11 ปี และมีการศึกษาที่ไม่ใช่ภาคบังคับคือระดับก่อนวัยเรียน/อนุบาล ในช่วงอายุ 3-4 ปี

ระดับมัธยมศึกษา ใช้เวลา 4 ปี นักเรียนจะอยู่ในช่วงอายุ 12-15 ปีโดยจะต้องเรียนจบระดับประถมศึกษาก่อน

การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษาในระดับที่ 3 (Tertiary/Higher Education) นักเรียนจะผ่านมาเรียนระดับนี้ได้จะมีอายุ 16 ปี การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็น การศึกษาระดับอนุปริญญา ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ในหลาย ๆ สาขาและหลากหลายองค์ความรู้ นอกจากนั้น การศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษายังรวมไปถึงหลักสูตร อาชีวศึกษาแบบสองหรือสามปีที่ไม่มีการมอบปริญญาก็ได้ ซึ่งหลักสูตรและสาขาวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอนในประเทศฟิลิปปินส์จะคล้ายคลึงกับสาขาวิชาที่เปิดสอนในสหรัฐอเมริกาหรือในประเทศไทย โดยแบ่งเป็น

- ปริญญาตรี 4 ปี ได้แก่ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สังคมศาสตร์ด้านมนุษยศาสตร์โดยทั่วไป เกษตรศาสตร์
- ปริญญาตรี 5 ปี มี 2 สาขาวิชา คือ สาขาวิศวกรรมศาสตร์ และสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์
- ปริญญาตรี 6 ปี มี 3 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาทันตแพทยศาสตร์ สาขาวิชาสัตวแพทยศาสตร์ และสาขาวิชาจักษุวิทยา (Ophthalmology)
- ปริญญาตรี 8 ปี เฉพาะสาขาวิชาแพทยศาสตร์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ
 - เตรียมแพทยศาสตร์ (Pre-Medicine) เป็นการศึกษาวิชาทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อในวิชาแพทยศาสตร์
 - วิชาแพทยศาสตร์ (Medicine Proper) มีหลักสูตร 4 ปี ต่อจากเตรียมแพทยศาสตร์ (Pre-Medicine)

(หมายเหตุ : ประเทศฟิลิปปินส์ไม่อนุญาตให้ชาวต่างชาติไปศึกษาต่อในระดับประถม มัธยม หรืออาชีวศึกษา ยกเว้นบุคคลที่อยู่อาศัยในฐานะครอบครัวนักการทูต หรือทำงาน หรือติดตามบิดามารดาไปศึกษา)(สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2553, [http:// www.ocsc. go.th /ocsccms/frontweb/view.jsp?categoryID=CAT0001212](http://www.ocsc.go.th/ocsccms/frontweb/view.jsp?categoryID=CAT0001212))

2.3.2.1 สถานการณ์และการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

คณะกรรมการการอุดมศึกษา (Commission on Higher Education: CHED) จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ.2537 ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2537 (Higher Education Act of 1994) ของประเทศฟิลิปปินส์ โดยคณะกรรมการการอุดมศึกษานี้ขึ้นตรงกับสำนักประธานาธิบดี ตามโครงสร้างจะประกอบด้วยประธานและกรรมการ 4 คน มีวาระในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี คณะกรรมการการอุดมศึกษาเป็นหน่วยงานที่กำหนดนโยบาย มาตรฐาน การศึกษา และกำกับดูแลสถาบันการศึกษาของประเทศฟิลิปปินส์ สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่จะ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลเพื่อให้การดำเนินการด้านการศึกษาของประเทศมีประสิทธิภาพ

สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของฟิลิปปินส์แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และ สถาบันอุดมศึกษาของเอกชน

1) สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (Public Institute) ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยและ วิทยาลัยของรัฐ (State Universities and Colleges: SUCs) เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่จัดตั้งขึ้น ตามกฎหมายอยู่ภายใต้กฎระเบียบการบริหารงานและได้รับการอุดหนุนทางการเงินจากรัฐบาล SUCs มีกฎระเบียบที่กำหนดขึ้นของหน่วยงานเอง เพื่อให้อิสระแก่สถาบันการศึกษาในด้าน วิชาการ และสามารถกำกับดูแลตัวเองได้ ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สามารถพัฒนา หลักสูตรต่าง ๆ ได้เอง เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ สถาบันการศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม CHED ได้สร้างความเชื่อมั่นโดย ในระเบียบ Higher Education Modernization Act (Republic Act 8292) ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการ 2 ชุด ประกอบด้วย ชุดที่ 1 Board of Regents (BOR) สำหรับมหาวิทยาลัยของรัฐ (State Universities) และ ชุดที่ 2 Board of Trustees (BOT) สำหรับวิทยาลัยของรัฐ (State Colleges) คณะกรรมการ จะทำหน้าที่กำกับดูแลนโยบาย กฎระเบียบ และมาตรฐานของสถาบันการศึกษาของรัฐ โดยที่ ประธานของคณะกรรมการการอุดมศึกษา (CHED) จะเป็นประธานของคณะกรรมการทั้งสองชุด ดังกล่าว

มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยท้องถิ่น (Local Colleges and Universities: LCUs) จัดตั้งโดยหน่วยงานรัฐบาลท้องถิ่นและเป็นหน่วยงานผู้สนับสนุนด้านงบประมาณแก่ สถาบันการศึกษาของท้องถิ่นตนเองด้วย มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยท้องถิ่นนี้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากท้องถิ่นเอง

2) สถาบันอุดมศึกษาเอกชน (Private Higher Education Institutions: PHEIs) จัดตั้งขึ้นภายใต้ข้อตกลงความร่วมมือและถูกควบคุมโดยกฎหมายพิเศษตามข้อตกลงความร่วมมือนี้ ประเภทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแบ่งเป็น สถาบันที่บริหารงานโดยเอกชนและหวังผลกำไร (Non-Sectarian) และ สถาบันภายใต้การดำเนินงานขององค์กรทางศาสนา (Sectarian) ซึ่งไม่หวังผลกำไร อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอยู่ภายใต้กรอบนโยบายมาตรฐานและแนวทางการปฏิบัติ (Policies, Standards and Guidelines: PSGs) ที่กำหนดโดยคณะกรรมการการอุดมศึกษาในด้านของข้อกำหนดตามหลักสูตร รายวิชา และการกำกับดูแลด้านคุณภาพของการเรียนการสอน

จากข้อมูลที่ปรากฏบนเว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาของฟิลิปปินส์ (<http://www.ched.gov.ph/chedwww/index.php/eng/Information>) แสดงจำนวนสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศฟิลิปปินส์ ณ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2553 จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสถาบันการศึกษาภาครัฐจำนวน 607 แห่ง และกลุ่มสถาบันการศึกษาภาคเอกชน จำนวน 1573 แห่ง รวมจำนวนทั้งสิ้น 2,180 แห่ง ดังแสดงในตารางที่ 2.1 ซึ่งจำแนกตามเขตพื้นที่ จากตัวเลขที่ปรากฏจะเห็นว่า สัดส่วนของสถาบันการศึกษาในภาครัฐมีไม่ถึงร้อยละ 30 ในขณะที่สถาบันของภาคเอกชนมีมากกว่าร้อยละ 70 ดูแผนภูมิประกอบ

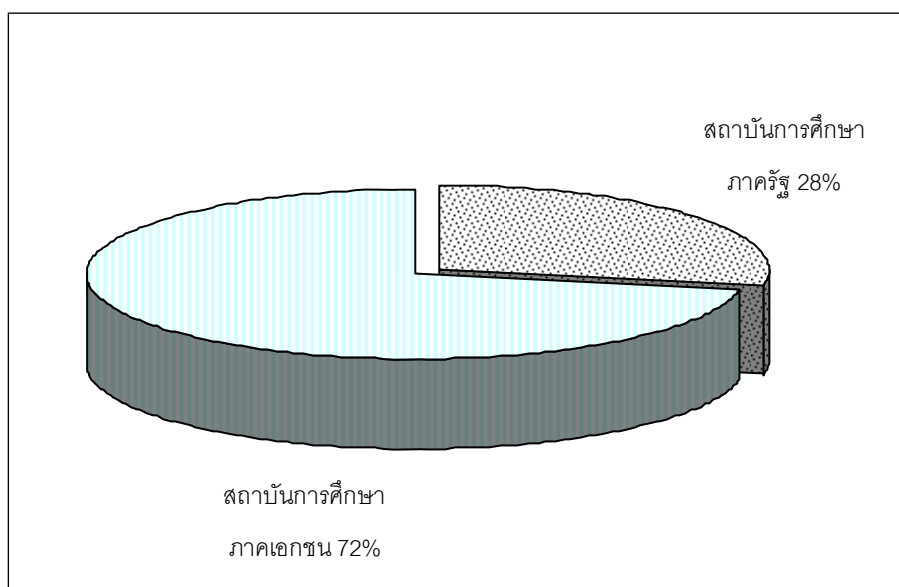
ตารางที่ 2.1 แสดงสัดส่วนของสถาบันการศึกษารัฐ และเอกชนจำแนกตามเขตพื้นที่ และกลุ่มสถาบันการศึกษา

(ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2553)

เขตพื้นที่ (Region)	ภาครัฐ (Public)	ภาคเอกชน(Private)	รวม (Total)
I	30	78	108
II	22	47	69
III	59	168	227
IVA	74	202	276
IVB	45	41	86
V	45	100	145
VI	72	80	152
VII	35	126	161
VIII	42	58	100

IX	49	52	101
X	19	64	83
XI	17	78	95
XII	16	75	91
NCR	34	278	312
CAR	19	33	52
ARMM	15	50	65
Caraga	14	43	57
Total	607	1573	2180
คิดเป็นสัดส่วน	27.84%	72.16%	100%

ที่มา : (Commission on Higher Education, <http://202.57.63.198/chedwww/index.php/eng/Information>)

ภาพที่ 2.3 สัดส่วนของสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาภาครัฐและภาคเอกชน

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของภาครัฐ ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยประจำรัฐ (State University: SU) วิทยาลัยประจำรัฐ (State College: SC) วิทยาลัยท้องถิ่น (Local College: LC) มหาวิทยาลัยท้องถิ่น (Local University: LU) สถาบันการศึกษาเฉพาะด้าน (Specialized HEI:

SP) สถาบันอื่นของรัฐ (Other Government School: OGS) และสถาบันในความดูแลของคณะกรรมการการอุดมศึกษา (CHED Supervised Institution: CSI)

ส่วนสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของเอกชน ประกอบด้วย วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยที่เอกชนทั่วไปเป็นเจ้าของโดยไม่เกี่ยวข้องกับองค์กรศาสนา (PN – Private Non-Sectarian) และวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยที่มีองค์กรศาสนาเป็นผู้จัดการศึกษา (PS – Private Sectarian)

ตารางที่ 2.2 แสดงจำนวนสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งของภาครัฐและเอกชนจำแนกตามเขตพื้นที่และกลุ่มสถาบันการศึกษา

ความหมายของอักษรย่อ

SU – State University (Main)

CA/CAE – SU Satellite/Extension Campus

SC – State College

SS/SSE – SC Satellite/Extension Campus

LC – Local College

LU – Local University

SP – Specialized HEI

OGS – Other Government School

CSI – CHED Supervised Institution

PN – Private Non-Sectarian

PS – Private Sectarian

(ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2553)

Region	Province	Public									Private		Total
		SUCs				LUCs		SP	OGS	CSI	PN	PS	
		SU	CA/CAE	SC	SS/SSE	LC	LU						
01 - Ilocos Region	Ilocos Norte	1	4								6		11
Public = 30	Ilocos Sur	1		2	5	1					5	1	15
Private = 78	La Union	1	3								19	2	25
Total region 108	Pangasinan	1	9				2				37	8	57
02 - Cagayan Valley	Batanes			1							1		2
Public = 22	Cagayan	1	6								16	4	27
Private = 47	Isabela	1	9								17	2	29
Total region 69	Nueva Vizcaya	1	1								5	1	8
	Quirino			1		1					1		3

03 - Central Luzon Public = 59 Private = 168 Total region 227	Aurora			1	1						1	2	5
	Bataan	1	6			1					13	1	22
	Bulacan	1	5	1	1	3	1		1		40	6	59
	Nueva Ecija	2	10			1					23	5	41
	Pampanga	1	2	1	1	2					31	4	42
	Tarlac	1		1							20	3	25
	Zambales	1	8	1		4					17	2	33
04 - CALABARZON Public = 74 Private = 202 Total region 276	Batangas	1	10		1	2					27	9	50
	Cavite	1	12		1	2		1			33	13	63
	Laguna	1	10			2	3				46	11	73
	Quezon	1	12			2					22	6	43
	Rizal	1	9				2				22	13	47
05 - Bicol Region Public = 45 Private = 100 Total region 145	Albay	1	4			8					26	3	42
	Camarines Norte			1	4						8	1	14
	Camarines Sur	2	9	1	1	4					29	7	53
	Catanduanes			1	1						2		4
	Masbate			1		2					6	1	10
	Sorsogon			1	3	1					15	2	22

06 - Western Visayas	Aklan	1	4			4					6	2	17
Public = 72	Antique	1	2			1					1	1	6
Private = 80	Capiz	1	9								2	5	17
Total region 152	Guimaras			1	1								2
	Iloilo	1	5	3	14	1			1		22	8	55
	Negros Occidental		2	3	14	3					18	15	55
07 - Central Visayas	Bohol	1	4			2					18	2	27
Public = 35	Cebu	2	10		1	6					68	17	104
Private = 126	Negros Oriental	1	7								17	2	27
Total region 161	Siquijor			1							2		3
08 - Eastern Visayas	Biliran	1											1
Public = 42	Eastern Samar	1	4								1	2	8
Private = 58	Leyte	3	13	1	1	1			1		28	8	56
Total region 100	Northern Samar	1	2			1					8	2	14
	Southern Leyte	1	4			1					1	3	10
	Western Samar	2	4								2	3	11

12 - Soccsksargen		Cotabato City			1							15	2	18
Public =	16	North Cotabato	1	1	1							12	4	19
Private =	74	Sarangani											1	1
Total region	90	South Cotabato		1						1		24	6	32
		Sultan Kudarat			1	9						8	2	20
13 - National Capital Region		City of Manila, First District	3	3	1			2				53	13	75
Public =	34	Fourth District		2	1		2	4	1			56	10	76
Private =	278	Second District	1	2	1			3	2			81	22	112
Total region	312	Third District	1				2	3				34	9	49
14 - Cordillera Administrative Region		Abra			1	1						3		5
		Apayao			1	1								2
Public =	19	Benguet	1	4					1			21	3	30
Private =	33	Ifugao	1	3										4
Total region	52	Kalinga			1	1						3	2	7
		Mt. Province			1	2							1	4

15 - Autonomous Region of Muslim Mindanao Public = 19 Private = 54 Total region 73	Basilan			1	3						4	1	9
	Lanao Del Sur	1	1	1					2	1	27	1	34
	Maguindanao								1		6		7
	Shariff Kabunsuan		1						1		9		11
	Sulu		1	1					2		2	1	7
	Tawi-Tawi		1	1							3		5
16 - Caraga Public = 15 Private = 43 Total region 58	Agusan Del Norte	1	1								18	3	23
	Agusan Del Sur		1	1							6	1	9
	Dinagat Islands										1		1
	Surigao Del Norte			1	2						6	1	10
	Surigao Del Sur		1	1	5	1					3	4	15
17 - MIMAROPA Public = 41 Private = 37 Total region 86	Marinduque			1	3						4		8
	Occidental Mindoro			1	3						1	3	8
	Oriental Mindoro		1	1	2	1					21	2	28
	Palawan	2	21								4	4	31
	Romblon	1	8								1	1	11
TOTAL		57	280	53	108	73	20	5	10	1	1,249	324	2,180

(ที่มา : Commission of Higher Education, 2553)

2.3.2.2 สถานการณ์และการจัดการศึกษาในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยว และ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์

การศึกษาด้านการท่องเที่ยวในฟิลิปปินส์เริ่มในปี พ.ศ.2519 เมื่อ University of the Philippines Asian Institute of Tourism (UP AIT) ได้ขอเปิดสอนระดับปริญญาตรี 4 ปี ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาการท่องเที่ยว เพื่อมุ่งผลิตผู้เชี่ยวชาญมือมีความเป็นมืออาชีพเข้าสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สำหรับในประเทศอื่น ๆ ความต้องการศึกษาในสาขาการท่องเที่ยวก็มีอัตราการเติบโตเช่นเดียวกัน ช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมาประเทศฟิลิปปินส์ขาดการวางแผนด้านการพัฒนาการศึกษาในสาขาการท่องเที่ยว ถึงแม้ว่าการเปิดสอนด้านการท่องเที่ยวในสถาบันการศึกษาแห่งแรกจะมีรัฐบาลเป็นผู้ริเริ่มก็ตาม สถาบันอื่น ๆ ที่เปิดตามในภายหลังก็ขาดการวางแผนเช่นกัน จนกระทั่งเมื่อมีการจัดเจ้าภาพผู้รับผิดชอบซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐ คือ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (CHED) ในปี พ.ศ.2537 ให้เป็นหน่วยงานรับผิดชอบดูแลสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงการเปิดหลักสูตรระดับปริญญาของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

การศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศฟิลิปปินส์ มีแนวโน้มที่จะศึกษาด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี ดูจากสัดส่วนของนักศึกษาที่เพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวหรือที่เกี่ยวข้องมีจำนวนเพิ่มขึ้นถึงเกือบ 300 แห่ง โดยหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวและ/หรือโรงแรมที่นักศึกษานิยมเข้าศึกษาต่อ คือ การจัดการโรงแรมและภัตตาคาร การจัดการธุรกิจการบิน และการจัดการภัตตาคารและอาหาร (สัมภาษณ์ ดร.มิเกล มีนา, 2553)

จากการค้นคว้าข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต พบว่าหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวหรือที่เกี่ยวข้อง มีการเปิดสอนและให้ปริญญาที่หลากหลาย โดยมีตั้งแต่การศึกษาในระดับอนุปริญญาถึงระดับปริญญาตรี ในสถาบันการศึกษาทั้งวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ในภาครัฐและเอกชน รายชื่อของสถาบันที่เปิดสอนด้านการท่องเที่ยว โดยมีเว็บไซต์ที่เปิดให้ค้นหาข้อมูลรายชื่อของสถาบันการศึกษา โดยระบุปริญญาที่ต้องการ และจะแสดงรายชื่อสถาบันการศึกษาให้ผู้ค้นหาแสดงให้ถึงว่ามีสถาบันการศึกษาเป็นจำนวนมากในฟิลิปปินส์ที่จัดสอนด้านการท่องเที่ยว และจำนวนมากเป็นสถาบันการศึกษาเอกชน สอดคล้องกับจำนวนของสถาบันการศึกษาที่มีสัดส่วนของภาคเอกชนกว่า 70 เปอร์เซ็นต์ดังนั้นจึงไม่ขอเสนอรายชื่อสถาบันการศึกษา ณ ที่นี้

หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของฟิลิปปินส์ในระดับอุดมศึกษาภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการศึกษา จะถูกกำหนดให้ปฏิบัติตามนโยบายและมาตรฐานของหลักสูตร

การท่องเที่ยวของประเทศไทยฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นข้อกำหนดหมายเลข 30 (CHED Memorandum Order No.30 Series of 2006 :CMO. No.30 series of 2006)

รายละเอียดของมาตรฐานหลักสูตร ได้แก่

1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรด้านการท่องเที่ยว ที่กล่าวไว้ว่า

-หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวมุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีการเติบโตอย่างยั่งยืน (sustainable development) เป็นสำคัญ

- มุ่งพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องการบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน เพื่อให้พร้อมรับกับข้อตกลงการค้าและบริการ (General Agreement of Trade and Services: GATS) ขององค์การการค้าโลก (WTO)

2. ชื่อปริญญาที่ได้รับ ได้แก่

- Bachelor of Science in Tourism Management (BSTM)
- Bachelor of Science in Hospitality Management (BSHM)
- Bachelor of Science in Hotel and Restaurant Management (BSHRM)
- Bachelor of Science in Travel Management (BSTRM)

3. โครงสร้างหลักสูตร

การศึกษาในหลักสูตรการท่องเที่ยวต้องศึกษาในรายวิชาตามโครงสร้างหลักสูตรที่กำหนดไว้ตามแต่ละปริญญาที่ได้รับส่วนใหญ่แล้วจำนวนหน่วยกิตที่ต้องศึกษาเพื่อจบการศึกษามีจำนวนเกือบ 140 หน่วยกิต แบ่งเป็นรายวิชาในกลุ่มวิชาการศึกษาทั่วไป (General Education) กลุ่มวิชาแกนด้านบริหารธุรกิจ (Business Core) กลุ่มวิชาแกนด้านการท่องเที่ยว (Tourism Core) กลุ่มวิชาเฉพาะด้าน (Specialized Subjects) และ กลุ่มวิชาฝึกประสบการณ์หรือสหกิจศึกษา (Practicum/Work-integrated Learning) คูตารางที่ 2.2 ที่แสดงโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรีด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยฟิลิปปินส์

ตารางที่ 2.3 แสดงโครงสร้างหลักสูตรปริญญาตรีด้านการท่องเที่ยวของฟิลิปปินส์

Description	BSTM	BSHM/BSHRM	BSTRM
รายวิชาหมวดการศึกษาทั่วไป (General Education Course)	51	51	51
รายวิชาแกนด้านธุรกิจ (Business Core)	21	21	21

รายวิชาแกนด้านการท่องเที่ยว (Tourism Core)	22	22	22
รายวิชาเฉพาะ (Specialized Subjects)	36	36	36
รายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (Practicum/Work-integrated Learning)	6	7	6
Total Number of Units	136 units	137 units	136 units

(ที่มา : http://www.ched.gov.ph/policies/CMO2006/cmo_30_s2006.pdf)

คำอธิบายรายวิชาตามหลักสูตรการท่องเที่ยว ได้ถูกกำหนดไว้เป็นมาตรฐานใน CMO. No.30 ในที่นี้จะยกตัวอย่างคำอธิบายรายวิชาที่มีการศึกษาด้านวัฒนธรรมซึ่งอยู่ในข้อกำหนดได้แก่

วิชา World Tourism Geography and Culture ซึ่งมีคำอธิบายรายวิชาดังนี้ “This course will equip the students with comprehensive knowledge of world tourist attractions, its mountains, lake or sea, climate, flora and fauna, the festivals, **culture and the arts, cuisine and delicacies**, political structures and subdivisions, religious orientations, through the different international and domestic gateways.”

โดยมีวัตถุประสงค์ของรายวิชาดังกล่าวกำหนดไว้ด้วย ว่าเมื่อศึกษาวิชาจบแล้วนักศึกษาจะต้องสามารถดังนี้

“1. สามารถบอกได้ว่าประเทศใดในโลกที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว และมีตำแหน่งที่ตั้งอยู่ที่ใดบนแผนที่โลก (Identify the location of countries where tourist attractions are located in the world map and draw the shape of the countries studied)

2. นักศึกษาทราบถึงโครงสร้างการเมืองการปกครอง **วัฒนธรรม** ประวัติศาสตร์ ศาสนา การศึกษา ภาษาที่ใช้สื่อสารของแต่ละประเทศที่นักท่องเที่ยวสนใจ (know the political structures, cultural, historical, religious and educational aspects of the language spoken on countries where tourist attractions exist)

3. บอกถึงตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศนั้น ๆ ได้ (pin point the carriers that service these countries and there internal destination points)

4. เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างประเทศฟิลิปปินส์และประเทศอื่น ๆ ในด้านโครงสร้างการเมืองการปกครอง **วัฒนธรรม** ประวัติศาสตร์ ศาสนา การศึกษา ภาษาที่ใช้สื่อสาร ประเพณี สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เกทเวย์ระหว่างประเทศและภายในประเทศ รวมถึงอาหารประจำประเทศ (understand the differences between the Philippines and these countries in terms of political structure, culture, history, religion, education, festivals, tourist attractions, international and domestic gateways, cuisine and delicacies.)”

จากตัวอย่างคำอธิบายรายวิชา และวัตถุประสงค์ของวิชา World Tourism Geography and Culture ซึ่งเป็นรายวิชาบังคับตามข้อกำหนดของหลักสูตรการท่องเที่ยวของคณะกรรมการการอุดมศึกษา (CMO. No.30 2006) เป็นรายวิชาหนึ่งที่มีการเรียนการสอนในเนื้อหาที่ให้นักศึกษาได้เรียนรู้วัฒนธรรมของชาติอื่น ๆ

แต่อย่างไรก็ตาม มีข้อยกเว้นในบางมหาวิทยาลัยที่ไม่ได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (CHED) เช่น University of Philippine Asian Institute of Tourism (UP AIT) ที่สามารถกำหนดดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรได้โดยไม่ต้องขึ้นกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และในอีกหลาย ๆ สถาบันการศึกษาที่ได้รับการยกเว้นให้ดำเนินการจัดการศึกษาเองได้

จากข้อมูลเว็บไซต์ของ University of Philippines Asian Institute of Tourism (http://www.upd.edu.ph/~ait/Bstour_program_description.html) แสดงรายละเอียดข้อมูลของหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยไว้ดังนี้

“ปริญญาที่จะได้รับคือวิทยาศาสตรบัณฑิต (การท่องเที่ยว) - BS in Tourism ซึ่งมหาวิทยาลัยมุ่งเน้นผลิตบัณฑิตเพื่อเป็นผู้ประกอบการ ผู้จัดการ หรือบุคลากรที่มีคุณภาพในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว นักศึกษาต้องศึกษาทั้งสิ้น 57 รายวิชา 150 หน่วยกิต ประกอบด้วยรายวิชาหมวดการศึกษาทั่วไป 45 หน่วยกิต หน่วยกิตที่เหลืออีกประมาณ 100 หน่วยกิต เป็นของรายวิชาด้านการท่องเที่ยว 19 รายวิชา วิชาเลือกอื่น ๆ (elective) 5 รายวิชา รวมถึงการศึกษาภาษาต่างประเทศเพิ่มอีก 6 หน่วย และรายวิชาต่าง ๆ ด้านการจัดการธุรกิจท่องเที่ยว เช่น การบัญชี การเงิน การจัดการ นอกจากนี้ นักศึกษาด้านการท่องเที่ยวจะต้องออกฝึกปฏิบัติจำนวน 360 ชั่วโมง (เทียบเท่ากับ 5 หน่วยกิต) ในช่วงปิดภาคเรียนฤดูร้อนเมื่อศึกษาจบชั้นปี 3 ในหน่วยงานภาคธุรกิจที่นักศึกษาสนใจ อาจเป็นสายการบิน, โรงแรม- รีสอร์ท, การประชุม, ตัวแทนการท่องเที่ยว-การดำเนินงานทัวร์, องค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติ”

รายวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับด้านวัฒนธรรมของ UP AIT เช่น วิชา หลักการท่องเที่ยว (T-110 TOURISM PRINCIPLES)

มีคำอธิบายรายวิชาดังนี้ “The study and application of the basic components of tourism, the factors determining priorities in tourist development, the philosophy and promotion of tourism, and the social, cultural and economic significance of tourism. Includes the importance of travel counseling, publicity media, research and statistics, immigration and customs procedures and the development of tourism at regional, national and international levels”

จากข้อมูลที่ค้นพบ จะพบว่าไม่ได้มีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งศึกษาเพื่อความเข้าใจถึง วัฒนธรรมที่แตกต่างที่จัดเป็นรายวิชาเฉพาะ แต่จะเป็นเพียงการกล่าวถึงเรื่องวัฒนธรรมในรายวิชา ด้านการท่องเที่ยว เช่น รายวิชาหลักการท่องเที่ยว รายวิชาแหล่งท่องเที่ยวระดับโลก เป็นต้น

2.4 การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม

2.4.1 การบูรณาการ

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2543, 158) ได้ให้ความหมายของ การบูรณาการ (Integration) ว่าหมายถึง การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงศาสตร์หรือเนื้อหาสาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความรู้ที่มีความหมาย มีความหลากหลายและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน

ชนัท ธาตุทอง (2550, 21) ให้ความหมายของคำว่าบูรณาการที่เฉพาะเจาะจงลงไปในเรื่องความรู้ในสาขาศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์ ว่า หมายถึง การนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตร และจัดการเรียนการสอน หลักสูตรที่พัฒนาหรือดำเนินการด้วยวิธีบูรณาการแล้ว เราเรียกว่า หลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum) คือ หลักสูตรที่นำเอาเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน ทำให้เอกลักษณ์ของแต่ละรายวิชาหมดไป เกิดเป็นเอกลักษณ์ใหม่ของหลักสูตรโดยรวมเช่นเดียวกัน การเรียนการสอนที่ดำเนินการด้วยวิธีบูรณาการ เราก็เรียกว่า การเรียนการสอนแบบบูรณาการ คือ เน้นที่องค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชา และเน้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญยิ่งกว่าการบอกเนื้อหาของผู้สอน

การบูรณาการมีลักษณะที่สำคัญดังนี้ 1) เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้ 2) เป็นการบูรณาการระหว่างพัฒนาการทางความรู้และพัฒนาการทางจิตใจ 3) เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำ 4) เป็นการบูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนกับสิ่ง

ที่เป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน และ 5) เป็นการบูรณาการระหว่างวิชาต่าง ๆ (ฉันท ภาตุทอง, 2550, 21)

สาเหตุที่ต้องบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน เพราะ 1) วิธีชีวิตจริงของคนเรามีเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ไม่ได้แยกออกจากกันเป็นเรื่อง ๆ 2) ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นและเรียนรู้อย่างมีความหมายเมื่อมีการบูรณาการเข้ากับชีวิตจริง โดยเรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัวแล้วขยายกว้างไกลตัวออกไป 3) การขยายตัวของความรู้ในปัจจุบัน ขยายไปอย่างรวดเร็วมากมีเรื่องใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นมากมาย จึงจำเป็นที่จะต้องเลือกสาระที่สำคัญและจำเป็นให้ผู้เรียนในเวลาที่มีเท่าเดิม 4) ไม่มีหลักสูตรวิชาใดเพียงวิชาเดียวที่สำเร็จรูป และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้ 5) เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงกันหรือเกี่ยวข้องกัน ควรนำมาเชื่อมโยงกันเพื่อให้ผู้เรียน รู้อย่างมีความหมาย ลดความซ้ำซ้อนเชิงเนื้อหาวิชา ลดเวลา แบ่งเบาภาระของผู้สอน และ 6) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ความคิด ความสามารถและทักษะที่หลากหลาย (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2543, 159)

สรุปได้ว่า การเรียนการสอนแบบที่มีการบูรณาการ จัดเป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นรูปแบบของการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเกิดความเข้าใจอย่างมีการเชื่อมโยงความรู้ที่เกี่ยวข้องกันในหลาย ๆ ด้านเข้าด้วยกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นภาพในการนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างชัดเจน มีการเชื่อมโยงจากความรู้จากตำราสู่การปฏิบัติจริง

2.4.2 การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม

วัฒนธรรม(Culture) หมายถึง วิธีของการดำรงชีวิต ประกอบด้วย ภาษา (language), ความเจริญก้าวหน้าด้านศิลปะและวิทยาศาสตร์ (arts and science), ความคิด (thought) ที่สะท้อนการรับรู้การตีความเพื่อเข้าใจโลกรอบตัว, จิตวิญญาณ (spirituality) ซึ่งสะท้อนค่านิยมส่งผ่านรุ่นสู่รุ่นจากภาษาและการปฏิบัติ, ประเพณีหรือกิจกรรมในสังคม (social activity) รวมถึงการติดต่อสื่อสารกันในสังคม (interaction) (Roshan Cultural Heritage Institute, 2554, <http://www.roshan-institute.org /474552>)

วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต (The way of life) ของคนในสังคม นับตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถี แต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถีจรรยาและขนบ วิถีอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิถี แสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการแสดงออกถึงวิถีชีวิตนั้นอาจเริ่มมาจาก เอกชนหรือคณะบุคคลทำเป็นตัวอย่าง แล้วต่อมาคนส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติสืบทอดกันมา วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลง ไปตามเงื่อนไขและกาลเวลาเมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิถีใหม่ที่แก้ปัญหาคและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า

ซึ่งอาจทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม ดังนั้นการ
รักษาหรือธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิมจึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้
เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553,
http://www.thaiwisdom.org/p_culture/api/api_1.htm)

มนุษย์บนโลกนี้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural Diversity) เป็นเรื่องปกติ
จากการศึกษาวิวัฒนาการของมนุษย์มีการแบ่งเป็นเผ่าพันธุ์ได้ 3 เผ่าพันธุ์หลักได้แก่ มองโกลอยด์
คอเคซอยด์ และ นิกรอยด์ ดังที่ปรากฏทราบโดยทั่วไป และมนุษย์ก็มีถิ่นที่อยู่อาศัยแตกต่างกันไป
ในทวีปต่าง ๆ ซึ่งแต่ละเผ่าพันธุ์จะมีลักษณะการดำรงชีวิต ภาษา และอื่น ๆ แตกต่างกันใน
สมัยก่อนเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมอาจไม่ได้รับความสนใจเท่าไร แต่ในยุคปัจจุบันที่ได้
ชื่อว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี การคมนาคม
ขนส่ง และการติดต่อสื่อสาร ทำให้ทุกแห่งทั่วโลกติดต่อถึงกันในสะดวกรวดเร็วมาก ยังส่งผลให้
การค้าการลงทุนมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงไปทั่วทุกภูมิภาคของโลกแบบที่เรียกว่า ไร้พรมแดน
(borderless) การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคใกล้เคียงกัน เพื่อเพิ่ม
ศักยภาพในการแข่งขัน เกิดขึ้นในทุกภูมิภาคทั่วโลก รวมถึงประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)
ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินความร่วมมือประสบความสำเร็จ จึงต้องมีการศึกษาเรียนรู้ความเป็นไปใน
การดำเนินชีวิต ซึ่งส่วนหนึ่งก็คือวัฒนธรรมในแต่ละชนชาติมีความแตกต่างหลากหลาย
จำเป็นต้องได้รับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน

เพ็ชร ฐปะวิเชตร (2554, 16) ได้กล่าวว่า การมีความสัมพันธ์หรือปฏิสัมพันธ์กับชนชาติ
ต่าง ๆ ในโลกนี้นับว่ามีอัตราที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับปัจเจกชน (Individual Level)
ระดับกลุ่ม (Group Level) ระดับองค์กร (Organization Level) ไปจนถึงระดับชาติ (National
Level) โดยเฉพาะความสัมพันธ์ในระดับรัฐ (State) กับกลุ่มนักลงทุน (Investor) อันเป็นเรื่องของ
การค้า การลงทุน การทำธุรกิจ เพื่อหวังผลตอบแทนในด้านเศรษฐกิจ หรือการศึกษาและการเมือง
เป็นสำคัญ การจะมีความสัมพันธ์ที่ดี (Good Relations) ระหว่างบุคคลหรือองค์กรนั้น ทุกคน
จะต้องมีความเข้าใจในเรื่องบริบท (Context) ของสภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต ค่านิยมและโลก
ทัศน์ของอีกฝ่ายหนึ่งอย่างลึกซึ้ง และต้องไม่ด่วนสรุป หรือตีความพฤติกรรมที่ได้เห็น หรือตีความ
จากการได้สัมผัสบนพื้นฐานทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมของตนเองเป็นใหญ่ หากบุคคลได้มีการทำ
ความเข้าใจในวัฒนธรรมใหม่ไปมีความสัมพันธ์ หรือได้สัมผัส หรือมีปฏิสัมพันธ์แล้ว ย่อมช่วยลด
ความขัดแย้งหรือความสับสนที่เกิดขึ้นได้

เพ็ชรี ฐปะวิเชตร์ (2554, 19-20) เช่นกันที่เห็นว่า ความแตกต่างด้านวัฒนธรรมหรือความหลากหลายทางวัฒนธรรมนี้หากไม่มีการศึกษาหรือทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งแล้ว ย่อมสามารถนำไปสู่ปัญหาความไม่เข้าใจกัน (Misunderstanding) หรือความขัดแย้งกัน (Conflict) ในด้านความคิด ความเชื่อ ค่านิยม การกระทำ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในระดับที่เล็ก ๆ ไปจนถึงระดับขั้นรุนแรง ประเด็นของความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งทุกคนที่เป็นบุคลากรทำงานสังกัดอยู่ในองค์กรต่าง ๆ โดยเฉพาะบุคลากรระดับผู้บริหารองค์กรจะต้องทำการศึกษา และทำความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมของบุคคลที่ต้องปฏิสัมพันธ์ด้วย (Multicultural) ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรที่เป็นพลเมืองในประเทศของตนเอง (Local People) และบุคคลที่เป็นชาวต่างชาติ (Foreigners) ที่ตนเองต้องร่วมทำงานด้วย อันเกิดมาจากรูปแบบของการจ้างงาน การดำเนินธุรกิจร่วมกัน (Business Intersection) ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขายสินค้าและบริการก็ตาม โดยบุคลากรทุกคนต้องเรียนรู้ศาสตร์ด้านวัฒนธรรม (Culture Learning) เพื่อความเข้าใจอย่างถูกต้องในเรื่องความแตกต่างของบุคคลที่มาจากสถานที่ที่แตกต่างกัน และต้องพิจารณาอยู่บนพื้นฐานของปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ลักษณะของภูมิประเทศ ลักษณะของการตั้งภูมิลำเนา (Geography and Location) ภูมิอากาศของถิ่นที่อยู่อาศัย (Weather/Climate) การเลี้ยงดูในครอบครัว (Socialization) ระดับการศึกษาที่ได้รับ (Education Level) ฐานะทางเศรษฐกิจ (Economic Status) ฐานะทางสังคม (Social Status) ศาสนาความเชื่อ (Religion and Beliefs) องค์กรที่สังกัด (Organization) สัญชาติ (Nationality) เชื้อชาติ (Race) ฯลฯ เพราะปัจจัยเหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดความแตกต่างกันของบุคคลในด้านวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม แบบปฏิบัติ และพฤติกรรม อันเป็นองค์ประกอบของความแตกต่างด้านวัฒนธรรมของบุคคลและกลุ่ม

จากที่เหตุผลข้างต้น ประกอบกับลักษณะงานของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับงานที่ให้บริการลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย แน่นนอนว่านักท่องเที่ยวเหล่านี้ย่อมมีความแตกต่างด้านวัฒนธรรม ดังนั้น บุคลากรด้านการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีทักษะในการรับมือกับลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวที่แตกต่างหลากหลาย ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงต้องตระหนักถึงคุณลักษณะของบัณฑิตที่จะจบการศึกษาไปสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งจะต้องเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างของลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

2.4.3 การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Intercultural/Cross-cultural learning)

จากความหมายของ การเรียนการสอนแบบที่มีการบูรณาการ ว่าหมายถึง การจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นรูปแบบของการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเกิด

ความเข้าใจอย่างมีการเชื่อมโยงความรู้ที่เกี่ยวข้องกันในหลาย ๆ ด้านเข้าด้วยกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นภาพในการนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างชัดเจน มีการเชื่อมโยงจากความรู้จากตำราสู่การปฏิบัติจริง และการเรียนรู้วัฒนธรรม หมายถึงการศึกษาถึงวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเพื่อสร้างความเข้าใจกันและกัน

การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม อาจดำเนินการในรูปของศูนย์การเรียนรู้ เช่น ที่ ศูนย์อารยปัญญา” (Cross Cultural Center or CCC) ภายใต้การกำกับดูแลของคณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์ ซึ่งจัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนแต่ละคนควบคู่ไปกับการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นหนึ่งในช่องทางในการส่งเสริมการพัฒนาขีดความสามารถของนักศึกษา โดยเฉพาะความสามารถทางด้านภาษา อาทิ ภาษาจีน, ภาษาอังกฤษ, ภาษาญี่ปุ่น และภาษาไทย ควบคู่ไปกับการเรียนรู้วัฒนธรรมอันเป็นรากฐานสำคัญของภาษาต่างๆ ภายในศูนย์จะฝึกฝนและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักศึกษาผ่านสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและกิจกรรมอันหลากหลาย ภายใต้กรอบแนวคิดของสองทฤษฎีจากนักวิชาการการศึกษาระดับโลก ที่ศูนย์อารยปัญญา มีการผสมผสานและบูรณาการรูปแบบการดำเนินการภายในศูนย์ด้วยทฤษฎีรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) ของ David Kolb และ ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligence) ของ Howard Gardner โดยทั้งสองทฤษฎีจะสนับสนุนการจัดสรรสื่อและสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับลีลาการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของนักศึกษา อาทิ การเรียนรู้จากการฟัง, การเรียนรู้จากการอ่าน, การเรียนรู้จากการทำกิจกรรมกลุ่ม, การเรียนรู้จากเพลงและดนตรี หรือการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น (ศูนย์อารยปัญญา สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, <http://www.pim.ac.th/quick-link/e-learning>)

การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในการเรียนการสอน คือการนำการเรียนรู้ไปเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนการสอน โดยจัดให้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่แตกต่างเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเกิดความเข้าใจถึงวัฒนธรรมที่แตกต่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดภาพที่ชัดเจน ควรจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้มีการเชื่อมโยงความรู้จากตำรา ไปสู่การปฏิบัติจริง

ดังนั้น การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงมุ่งหาแนวทางการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้เกิดการบูรณาการการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจของนักศึกษาด้านการท่องเที่ยวที่จะเป็นแรงงานในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะเปิดเสรี

ตลาดแรงงานในปี พ.ศ.2558 เช่นกัน ทั้งนี้เพื่อให้มีความพร้อมในการเดินทางไปทำงานยังประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มประเทศอาเซียนได้อย่างราบรื่นและประสบผลสำเร็จ

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับชุดโครงการวิจัย “ASEAN การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” นี้ เป็นชุดโครงการวิจัยที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ดำเนินการต่อเนื่องเป็นชุดโครงการลำดับถัดมาจากชุดโครงการ “จุดยืนภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” ซึ่งเป็นชุดโครงการที่ลงพื้นที่เพื่อดำเนินการวิจัยในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

กุลวรา สุวรรณพิมล (2552) ได้ศึกษาถึง จุดยืนภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน : กรณีศึกษาประเทศฟิลิปปินส์ พบว่า การจัดการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายทั่วโลก ผลจากการกระตุ้นการท่องเที่ยวโดยการรวมตัวกัน เพื่อประโยชน์ร่วมกันสูงสุดในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจากงานวิจัยได้ภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวของฟิลิปปินส์ เพื่อนำไปวางแผนเชิงกลยุทธ์ เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้ต่อไป

จากงานวิจัยนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า การรวมตัวของกลุ่มประเทศอาเซียน ทำให้ได้ประโยชน์ในด้านการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว สร้างโอกาสในการเพิ่มตัวเลขนักท่องเที่ยวที่สะดวกเดินทางไปยังกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยวีซ่าเดียว

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2547) วิจัยเรื่อง “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC): ผลดี VS ผลเสียต่อเศรษฐกิจไทย” ได้ข้อสรุปของงานวิจัยว่า สำหรับประเทศไทยแล้ว การจัดตั้ง AEC จะเป็นผลดีต่อไทย เพราะอาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีความใกล้ชิดกับไทยมากที่สุด ประกอบกับที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของไทยเอื้ออำนวยให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภูมิภาค และที่ผ่านมอาเซียนมีความสำคัญทางเศรษฐกิจกับไทยทั้งด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว และมีแนวโน้มที่จะทวีบทบาทสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น คาดว่าการจัดตั้ง AEC จะทำให้สินค้าไทยส่งออกไปอาเซียนได้มากขึ้น จากการขจัดอุปสรรคทางการค้าทั้งด้านภาษีและด้านที่ไม่ใช่ภาษี และสามารถดึงดูดการลงทุน/นักท่องเที่ยวจากทั้งอาเซียน และนอกอาเซียนได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่กระชับมากขึ้นเพื่อการเป็น AEC ทำให้เศรษฐกิจของอาเซียนมีความเกี่ยวเนื่องและเชื่อมโยงกันมากขึ้น ในด้านหนึ่งคือการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมเดียวกัน แต่ขณะเดียวกันสมาชิกอาเซียนก็ต้องแข่งขันกันเองเพื่อดึงดูดการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว

ดังนั้น การบรรเทาความขัดแย้งใน 2 ส่วนนี้จะต้องเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ ไทยจึงควรพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขัน เพื่อเผชิญกับการแข่งขันทางเศรษฐกิจกับประเทศในอาเซียน รวมทั้งเพื่อเตรียมพร้อมต่อการเปิดเสรี FTA ด้วย

ดังนั้นการบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวและหรือ การโรงแรม เพื่อการผลิตบัณฑิตเข้าสู่ตลาดอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ให้เป็นผู้มีความรู้ด้าน วัฒนธรรมของกลุ่มประเทศอาเซียน จึงมีความสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนควร จะมาร่วมมือกันเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมระหว่างกัน ใน อันจะช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียนต่อไป

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัย “ASEAN: การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยว ในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศฟิลิปปินส์” เป็นการศึกษาที่มุ่งศึกษา สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมในประเทศฟิลิปปินส์ และจุดอ่อน/จุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศฟิลิปปินส์ เพื่อหาแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์ และแนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ในการสร้างความเข้าใจอันดีต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การเรียนการสอนในสาขาวิชาการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมในระดับปริญญาตรี และ นักศึกษาที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรม ในประเทศฟิลิปปินส์

กลุ่มตัวอย่าง ในที่นี้นักวิจัยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยนักวิจัยประสานงานผ่านนักวิจัยร่วมชาวฟิลิปปินส์ให้ดำเนินการเชิญคณาจารย์ที่เป็นผู้สอนในหลักสูตรการท่องเที่ยวที่เหมาะสมเข้าร่วมประชุมกลุ่ม สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยสุ่มเลือกนักศึกษาที่กำลังศึกษาปริญญาตรีในหลักสูตรปริญญาตรีสาขาการท่องเที่ยว ของมหาวิทยาลัย UP Asian Institute of Tourism

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยการวิเคราะห์ ศึกษาจากเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่ม (Focus Group) โดยเครื่องมือสำหรับงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย แนวสัมภาษณ์เชิงลึกที่

ใช้ในการสัมภาษณ์นักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรม ระดับปริญญาตรี และ แนวคำถามสำหรับการประชุมกลุ่ม (Focus Group Guideline) เพื่อใช้ในการประชุมกลุ่มคณาจารย์จากมหาวิทยาลัย ณ ประเทศฟิลิปปินส์ มีดังนี้

1. สถานการณ์ด้านแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างไร
 - a. ปริมาณแรงงานด้านการท่องเที่ยวที่ออกสู่ตลาดแรงงานต่อปี
 - b. คุณภาพของแรงงานด้านการท่องเที่ยวสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวได้หรือไม่อย่างไร
 - c. การไปทำงานต่างประเทศของแรงงานด้านการท่องเที่ยว
2. สถานการณ์ปัจจุบันของการจัดหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศฟิลิปปินส์
3. จุดอ่อน จุดแข็ง ของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร
4. การศึกษาด้านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของฟิลิปปินส์ในปัจจุบันมีหรือไม่ อย่างไร
5. แนวทางการบูรณาการหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของฟิลิปปินส์กับ inter culture ของกลุ่มประเทศอาเซียนจะมีโอกาสเป็นไปได้หรือไม่ อย่างไร
6. แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยในฟิลิปปินส์ควรเป็นอย่างไร
7. ความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียนมีความเป็นไปได้หรือไม่ อย่างไร
8. แนวทางการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในฟิลิปปินส์ กับสถาบันการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อความเข้าใจในวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ควรเป็นในรูปแบบใด

แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Guideline) ที่นำไปสัมภาษณ์นักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรม เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการศึกษาในรายวิชาต่าง ๆ ที่มีการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม และความจำเป็นของการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ดังนี้

1. หลักสูตรด้านการท่องเที่ยว ระดับการศึกษา และ สถาบันการศึกษา ที่นักศึกษาเลือกเรียนเป็นอย่างไร

2. นักศึกษาได้เคยเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับ inter culture ของกลุ่มประเทศอาเซียนหรือไม่
3. ความคิดเห็นต่อการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติของกลุ่มประเทศอาเซียน เห็นว่าจำเป็นหรือไม่ อย่างไร
4. มีความต้องการจะไปทำงานต่างประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอาเซียนหรือไม่ อย่างไร

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัยนี้แบ่งข้อมูลที่ได้เก็บออกเป็น 1) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ และแหล่งข้อมูลออนไลน์ 2) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมโดยวิธีการประชุมกลุ่มตัวแทนคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศฟิลิปปินส์ จำนวน 27 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึก นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 42 คน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับงานวิจัยนี้ จะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการประชุมกลุ่ม (Focus Group) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- วิเคราะห์สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมในประเทศฟิลิปปินส์
- วิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของฟิลิปปินส์
- วิเคราะห์แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์
- วิเคราะห์แนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ จากมุมมองของนักศึกษาและคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของฟิลิปปินส์

บทที่ 4 ผลการศึกษา และการอภิปรายผล

จากการดำเนินโครงการวิจัย “ASEAN: การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยว ในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศฟิลิปปินส์” ด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้สอนและจัดการหลักสูตรนักวิจัยร่วมชาวฟิลิปปินส์ซึ่งจัดการเรียนการสอนที่ ณ University of the Philippines Asian Institute Tourism (UP AIT) การจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group) โดยเชิญคณาจารย์สาขาท่องเที่ยวมาพูดคุยแลกเปลี่ยนตามประเด็นที่คำถามนักวิจัยจัดเตรียมไปเพื่อหาคำตอบสำหรับงานวิจัย ณ University of the Philippines Asian Institute Tourism (UP AIT) ประเทศฟิลิปปินส์ การสัมภาษณ์นักศึกษาสาขาการท่องเที่ยวเพื่อทราบถึงสถานการณ์และความเห็นจากฝ่ายผู้เรียนเพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลาย ได้ผลการศึกษา ดังนี้

4.1 ผลการศึกษา

คำถามการวิจัยข้อที่ 1 สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมในประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร

จากข้อมูลที่นักวิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิต่าง ๆ ทั้งจากอินเทอร์เน็ตและจากเอกสาร หนังสือต่าง ๆ รวมถึงการสัมภาษณ์นักวิจัยร่วมชาวฟิลิปปินส์ เกี่ยวกับสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวและที่เกี่ยวข้อง ได้ผลการศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์ ดังนี้

สถาบันระดับอุดมศึกษาของประเทศฟิลิปปินส์ เริ่มจัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 พบว่าจนถึงพ.ศ. 2551 มีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยว ระดับปริญญาตรีถึง 223 แห่ง ในปีการศึกษา 2551 มีนักศึกษาสมัครเข้าเรียนในสาขาการจัดการท่องเที่ยวถึง 18,500 คน โดย 10 อันดับสถาบันการศึกษาที่มีนักศึกษาสมัครเรียนด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด มีดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงรายชื่อสิบอันดับแรกของสถาบันการศึกษาที่มีนักศึกษาเข้าเรียนด้าน
การท่องเที่ยวมากที่สุด (พิจารณาในช่วงปีการศึกษา 2543-2551)

อันดับที่	สถาบันการศึกษา	จำนวนนักศึกษา (คน)
1	CEU Manila	1,294
2	PUP	980
3	Lyceum of the Philippines University	858
4	PATTS College of A	766
5	UST	510
6	UP (AIT)	478
7	Liceo de Cagayan University	440
8	Lyceum Northwestern University	405
9	Central Philippines University	381
10	University of Baguio	369

ถึงแม้ว่าประเทศฟิลิปปินส์ได้จัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวมานานกว่า 10 ปี แต่ก็ถือว่ายังขาดการวางแผนและการประสานงานในส่วนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยส่วนใหญ่ที่เห็นเป็นผลคืออัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนสถาบันที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอน มากกว่าจะเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของการศึกษาที่เป็นทางการด้านการท่องเที่ยว (ในสถาบันที่จัดการเรียนการสอนหลักสูตร 4 ปี) ซึ่งผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพเข้าสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในประเด็นจุดอ่อน (Weaknesses) ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยผลลัพธ์ที่ได้นี้มาจากการพูดคุยกับคณาจารย์ของประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นการมองตัวเองของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง มีผลลัพธ์ในประเด็นจุดอ่อน ดังนี้

- การศึกษาด้านการท่องเที่ยวในระดับอุดมศึกษาของฟิลิปปินส์นั้นยังขาดมาตรฐาน นักศึกษาไม่สามารถโอนหน่วยกิตของการเรียน ณ สถาบันการศึกษาหนึ่งไปยังสถาบันการศึกษาอื่นได้ เนื่องจากมีคำอธิบายรายวิชา (Course Description) ที่แตกต่างกัน โดยมีเหตุผลมาจากเสรีภาพทางด้านวิชาการ

- ด้วยข้อยกเว้นบางประการส่งผลให้หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวไม่มุ่งเน้นความชำนาญที่เฉพาะเจาะจง
- มีความคิดเห็นที่แตกต่างระหว่างสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนอันเนื่องจากขอบเขตการศึกษาด้านการท่องเที่ยวนั้นมีขอบเขตที่กว้าง ระหว่างอุตสาหกรรมบริการซึ่งไปเกี่ยวข้องกับการจัดการโรงแรมและภัตตาคาร หรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เห็นว่าเกี่ยวข้องกับการจัดการด้านการดำเนินการท่องเที่ยว (travel operation)
- อาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวขาดประสบการณ์จริง หรือไม่ได้คลุกคลีในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง การเรียนการสอนจึงเป็นลักษณะที่ผู้สอนตามทฤษฎีและแบบฝึกหัดตามตำรา ซึ่งอาจไม่ได้ใช้ประโยชน์ใด ๆ ในสถานการณ์จริง
- ข้อจำกัดด้านตำราสำหรับใช้ในการเรียนการสอนที่พัฒนาโดยผู้สอนในประเทศเอง ในขณะที่ตำราต่างประเทศจะมีราคาแพง ดังนั้นเอกสารตำราต่าง ๆ จึงเป็นลักษณะการทำสำเนาเอกสารเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนในแต่ละบทเรียน
- แนวโน้มของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจัดการเรียนการสอนเป็นเชิงพาณิชย์มุ่งเน้นหาเงินทำให้มองข้ามหน้าที่หลักที่จะต้องพัฒนาบัณฑิตที่มีคุณภาพแก่ประเทศชาติ
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบภาวะการปฏิบัติงานของบัณฑิตที่ออกสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- ไม่มีการทำงานด้านกฎระเบียบจากหน่วยงานรัฐบาลที่กำกับดูแล ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ คณะกรรมการการอุดมศึกษา และกรมการท่องเที่ยว (Department of Tourism) ที่จะต้องกำหนดให้สถาบันการศึกษาปฏิบัติตามมาตรฐานในการผลิตบัณฑิตสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว เนื่องจากมีหลาย ๆ สถาบันการศึกษาที่เป็นอิสระด้วยอ้างว่าเป็นเสรีภาพทางวิชาการ ส่งผลให้ สถาบันการศึกษาที่แตกต่างกันมีหลักสูตรการท่องเที่ยวที่มีชื่อที่แตกต่างกันและมาตรฐานสำหรับปริญญาเดียวกันหรือคล้ายกัน เช่น BS Tourism, BS Travel and Tourism, BS Hotel and Restaurant Management, BS Hotel, Restaurant and Institutional Management และอื่น ๆ อีกมากมาย
- หน่วยงานท้องถิ่นของรัฐ (Local Government Units: LGUs) มักจะมองข้ามความสำคัญของการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวจะมีความสำคัญในท้องถิ่นของตนเอง เช่น สถาบันการศึกษาในกำกับดูแลไม่ได้เปิดสอน

การท่องเที่ยว หรือ การจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นแทบจะไม่มีหลักสูตรอบรมด้านการท่องเที่ยวเพื่อเป็นทางเลือกในการทำมาหากิน

พบว่าในบางประเด็นของจุดอ่อนที่ในการประชุมกลุ่มย่อยได้นำเสนอมานั้น สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้นักวิจัยค้นพบจากอินเทอร์เน็ตในบางประเด็น เช่น จำนวนสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวหรือเกี่ยวข้องมีจำนวนมาก ซึ่งมีประเด็นความเสี่ยงในด้านมาตรฐานและคุณภาพของหลักสูตรและบัณฑิตที่ถูกผลิตออกสู่ตลาดแรงงาน

สำหรับจุดแข็งหรือประเด็นด้านบวก มีดังนี้

- การใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา ทำให้ฟิลิปปินส์ได้เปรียบในภาคการท่องเที่ยวเหนือกว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียนด้วยกัน
- แรงงานด้านการท่องเที่ยวที่เกินกว่าความต้องการของตลาดแรงงาน .ในความชำนาญที่เป็นพิเศษ จะสามารถปรับใช้ได้ง่ายเมื่อมีความต้องการเข้ามา
- ฐานทรัพยากรมนุษย์ชาวฟิลิปปินส์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการมีความยืดหยุ่นและปรับตัวในการเปลี่ยนแปลงและสามารถรับมือกับสิ่งที่ต้องการของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- ลักษณะพื้นฐานของชาวฟิลิปปินส์มีความเป็นมิตรและยินดีบริการ ผสมกับความร่าเริง มีความสุข และรอยยิ้ม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวฟิลิปปินส์นั้นเป็นลักษณะที่พึงปรารถนามากสำหรับแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- หน่วยงานที่ดูแลด้านการศึกษาเทคนิคและการพัฒนาทักษะ (Technical Education and Skills Development Authority: TESDA) ได้ริเริ่มจัดตั้งคณะทำงานอุตสาหกรรมประกอบด้วยผู้นำภาคเอกชนของอุตสาหกรรม ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานให้คำปรึกษาด้านการฝึกอบรมทักษะแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- มีการจัดตั้งสภาการท่องเที่ยวระดับภูมิภาค จังหวัด เมือง ระดับเทศบาล และหมู่บ้าน เพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคเอกชน และการให้คำปรึกษาจากภาครัฐ และดำเนินการให้เกิดการประสานความร่วมมืออย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ
- สถาบันการศึกษาภาคเอกชนมีการดำเนินการเพื่อเพิ่มมาตรฐาน และมีระบบการประเมินตนเองผ่าน สำนักงานคณะกรรมการรับรองมาตรฐานวิทยาลัยและ

มหาวิทยาลัย (Philippine Association of Colleges and Universities Commission on Accreditation: PACUCOA) ซึ่งก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493

- มาตรฐานของ PACUCOA และระบบในการควบคุมมาตรฐานของหลักสูตรการจัดการโรงแรมและรีสอร์ท หลักสูตรการท่องเที่ยว ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางโดยมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยส่วนใหญ่ในประเทศฟิลิปปินส์

จากจุดเด่นข้างต้นและความร่วมมือระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จะช่วยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพคนด้านด้านการท่องเที่ยวให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในขณะที่ความพยายามทำให้ฟิลิปปินส์เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องมีการพัฒนาด้านทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถูกจัดให้มีความสำคัญเป็นลำดับที่สอง หรือสาม รองจากประเด็นด้านการลงทุน การเข้าถึงในอสังหาริมทรัพย์ และทางเลือกระหว่างการใช้ที่บริหารชาวต่างชาติหรือคนในท้องถิ่น

ส่วนมุมมองของผู้เรียนหรือนักศึกษาต่อสถานการณ์ปัจจุบันของการเรียนการสอนในสาขาการท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักศึกษาที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยของประเทศฟิลิปปินส์ ผลการศึกษาที่ได้สามารถตอบคำถามข้อที่ 1 คือ สถานการณ์การเรียนการสอนในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรม ว่ามีการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมเป็นอย่างไร พบว่า

นักศึกษาในระดับปริญญาตรีจำนวน 42 คน เป็นนักศึกษาเพศหญิง จำนวน 29 คน เพศชาย 13 คน ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และกำลังศึกษาในสาขาการท่องเที่ยวและ/หรือโรงแรม พบว่านักศึกษามีการศึกษาถึงวัฒนธรรมข้ามชาติผ่านการศึกษาในรายวิชาภาษาต่างประเทศ ที่นักศึกษาส่วนใหญ่ได้ศึกษา ซึ่งคือ ภาษาสเปน รองลงมา คือ ภาษาอิตาลี และภาษาฝรั่งเศสตามลำดับ นักศึกษาส่วนใหญ่สามารถสื่อสารได้ถึง 3 ภาษา

เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของการเรียนวิชาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม พบว่าประเด็นที่มีความสำคัญมากที่สุด 9 ประเด็น เรียงลำดับดังนี้

1. มีความสำคัญในอนาคต ทำให้มีความรู้และทักษะในการสื่อสารภาษาต่างชาติ
2. ช่วยให้เข้าใจบุคคลต่างวัฒนธรรม
3. ช่วยให้เข้าใจการพูด การมองและการแปลความสิ่งต่าง ๆ ของชาวต่างชาติ
4. เป็นวิชาที่เน้นถึงการประยุกต์ใช้ในการสื่อสารกับชาวต่างชาติ

5. นักศึกษาในสถาบันการศึกษาของประเทศฟิลิปปินส์ต้องสามารถพูดภาษาต่างชาติ ในกลุ่มประเทศอาเซียนได้

6. นักศึกษาในสถาบันการศึกษาของประเทศฟิลิปปินส์ต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของกลุ่มประเทศอาเซียน

7. นักศึกษาในประเทศกลุ่มอาเซียนต้องเรียนวิชาวิชาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

8. ช่วยในการเตรียมตัวเมื่อต้องร่วมงานกับชาวต่างชาติ

9. นักศึกษาในสถาบันการศึกษาของประเทศฟิลิปปินส์เห็นว่าจะต้องเรียนวิชาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

สำหรับการประเมินด้านทักษะและสมรรถนะในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม พบว่า นักศึกษามีทักษะและสมรรถนะสูงสุด 4 ด้าน คือ

1. ความเข้าใจในความแตกต่างของบุคคลที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง
2. ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษได้คล่องแคล่ว
3. สามารถทำงานกับชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทาย
4. ภาพรวม นักศึกษาสามารถสื่อสารกับชาวต่างชาติได้สะดวก

และจากการพูดคุยกับนักศึกษาพบว่าส่วนใหญ่แล้วมีความตั้งใจที่จะหางานทำหลังจบการศึกษา โดยลักษณะงานที่ตั้งใจจะเลือกใน 4 อันดับแรก คือ อันดับ 1 คือ งานด้านการตลาด อันดับ 2 คือ ธุรกิจการบิน อันดับ 3 คือ ธุรกิจโรงแรม และอันดับ 4 คือ ธุรกิจท่องเที่ยว โดยประเทศที่นักศึกษาอยากไปทำงานมากที่สุดในกลุ่มประชาคมอาเซียน คือ สิงคโปร์ รองลงมา คือ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม บรูไน และลาว ตามลำดับ โดยสาเหตุที่นักศึกษาสนใจจะไปทำงานต่างประเทศ เพราะสนใจในวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิชาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม นักศึกษาเห็นว่า ควรมีวิชาที่เน้นการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ โดยอาจจะเพิ่มกิจกรรม หรือวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนภาษาต่างประเทศ และอาจจะจัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา

และจากการประชุมกลุ่ม ต่อประเด็นคำถามว่า สถานการณ์ของตลาดแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร

โดยตั้งคำถามต่อที่ประชุมกลุ่ม ว่า “How is the labor market situation in the tourism industry of the Philippines? Demand and supply is balanced or not? ”

ผลสรุปจากการประชุม ได้ประเด็นที่เป็นคำตอบ ดังนี้

“There is oversupply of tourism and hospitality college graduates but not enough advanced degree graduates (masters and Ph.D.); approximately 120 Universities/schools offering tourism bachelor degree in Metro Manila.”

นั่นคือ สถานการณ์ปัจจุบันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประเทศฟิลิปปินส์ นั้นมีจำนวนบัณฑิตที่จบด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมในระดับปริญญาตรีของประเทศฟิลิปปินส์มากเกินไปกว่าความต้องการของตลาด ในขณะที่ตลาดแรงงาน ต้องการแรงงานที่มีคุณสมบัติสูงกว่าปริญญาตรี มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยของฟิลิปปินส์มีจำนวนกว่า 120 แห่งเฉพาะในกรุงมะนิลา ที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรีด้านการท่องเที่ยว

และเพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ของตลาดแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวปัจจุบันให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น จึงได้ตั้งคำถามว่า “How many tourism workers in the Philippines are getting to work outside? ”

ซึ่งคำตอบที่ได้จากที่ประชุม คือ

“Many qualified tourism workers going out of the country resulting to an imbalance of between industry needs for quality workers and the new graduates but unqualified per industry requirements produced by the universities”

นั่นคือ แรงงานที่มีคุณภาพด้านการท่องเที่ยวมักจะไปออกทำงานยังต่างประเทศ ส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศซึ่งต้องการแรงงานที่มีคุณภาพ ในขณะที่แรงงานจบใหม่ยังขาดประสบการณ์ทำให้ไม่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานเท่าที่ควร

และชาวฟิลิปปินส์ทราบถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ในส่วนของการเปิดเสรีอาเซียนหรือไม่ นักวิจัยจึงได้ตั้งคำถามว่า “Do you know about the conditions of the AEC(ASEAN Economic Community) in 2015 and how to adapt or prepare for the future?”

ซึ่งนักวิจัยได้คำตอบว่า

“Only 2 out of the 20 faculty participating in the fgd knew about the AEC; to adapt or prepare for the future there should be more information disseminated to universities regarding the conditions off the AEC”

นั่นคือ ตัวแทนคณาจารย์ที่เข้าร่วมประชุมกลุ่มจำนวน 20 คน มีเพียง 2 คนเท่านั้น ที่ทราบถึงการดำเนินการของอาเซียนในการจัดตั้งประชาคมอาเซียน และผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มเห็นว่า เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคต ควรจะมีการแจกจ่ายข้อมูลข่าวสารให้แก่มหาวิทยาลัยให้ทราบถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ของประชาคมอาเซียน

เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ปัจจุบันของการเรียนการสอนเกี่ยวกับการสื่อสารวัฒนธรรม จึงพุดคุยถึงการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรปริญญาตรีด้านการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของฟิลิปปินส์ว่ามีการจัดการเรียนสอนรายวิชาด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมหรือไม่ อย่างไร โดยตั้งคำถามว่า “To what extent do bachelor programs in hospitality and tourism-related in the Philippines incorporate courses in or related to intercultural communication in their curriculum? If there are many courses offered, why? And what are the objectives and the contents of the intercultural communication courses in the curriculum?”

คำตอบที่ได้คือ

“There is no specific subject solely focusing on intercultural communication in the respective curriculum of the fgd participants. However, intercultural communication or cultural topics are incorporated in the different subjects offered in their respective curriculum such as international/world tourism, domestic tourism, foreign language requirements, cultural anthropology, tourism and culture, etc.

There are many courses offered that tackles intercultural communication because it is recognized by the universities that understanding of culture and intercultural understanding and communication is very important in the tourism industry.

There is no required course on intercultural communication and so the objectives and the contents of the intercultural communication courses is not existing yet in the curriculum. The various elective subjects where the topic intercultural communication is being taught are in foreign language courses, culture of countries

cultural anthropology, heritage tourism, diplomatic relations, human resources management, visitor management, etc.”

สถานการณ์ปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรปริญญาตรีด้านการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรม ยังไม่มีรายวิชาที่เฉพาะเจาะจง หรือมุ่งเน้นลงไปในเรื่องการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเป็นการเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตามหัวข้อการศึกษาเรื่องวัฒนธรรม และการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมนี้ได้รวมอยู่ในเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรอยู่แล้ว เช่น รายวิชาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ/โลก (International/World Tourism) การท่องเที่ยวในท้องถิ่น (Domestic Tourism) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Tourism and Culture) มานุษยวิทยาและวัฒนธรรม (Culture Anthropology) รวมไปถึงความต้องการภาษาต่างประเทศ (Foreign Language Requirement) เป็นต้น

มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จะมีหลักสูตรอื่น ๆ ที่เน้นด้านการจัดการการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม เนื่องจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็เล็งเห็นว่า ความเข้าใจถึงวัฒนธรรม และการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมมีความสำคัญมากในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ดังนั้น เมื่อยังไม่มีรายวิชาเฉพาะสำหรับการเรียนการสอนด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม คำอธิบายรายวิชาของรายวิชาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหลักสูตรการท่องเที่ยวจึงยังไม่มีกำหนดวัตถุประสงค์ และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาความรู้ของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมลงไปอย่างชัดเจน เพียงแต่มีรายวิชาเลือกต่าง ๆ ที่จัดการเรียนการสอนในหัวข้อการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เช่น รายวิชาต่าง ๆ ที่ศึกษาภาษาต่างประเทศ วัฒนธรรมประเทศต่าง ๆ (Culture of Countries) มานุษยวิทยาและวัฒนธรรม (Cultural Anthropology) การท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม (Heritage Tourism) ความสัมพันธ์ทางการทูต (Diplomatic Relations) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) และ การจัดการนักท่องเที่ยว (Visitor Management) เป็นต้น

เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์การจัดการเรียนการสอนในด้านของจุดเด่นจุดด้อยหรือข้อจำกัดของการจัดการเรียนการสอนต่อกระบวนการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมที่แตกต่าง นักวิจัยจึงได้คำถามที่ว่า “Can you tell me the strengths of the contents and teaching or learning methods you are currently implementing in the subjects? Any weaknesses or limitations?”

คำตอบจากที่ประชุม สรุปได้ว่า

“Courses taught using lectures and discussions is limited to actual exposure to the intercultural interactions; presence of exchange students help in intercultural communication understanding; international and domestic travel required or optionally offered to the students and international/local internships or on-the-job training provide students with opportunities to learn and understand the importance of intercultural communication.

Financial limitations on the part of the universities and the students are the limitation with regards to the participation or offering of international and domestic experiential trips/courses or more intercultural interaction activities.”

นั่นคือ การเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ซึ่งใช้เทคนิควิธีการบรรยาย และการอภิปราย นั้นเป็นข้อจำกัดต่อการเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจและเข้าถึงอย่างแท้จริงในเนื้อหาของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม ซึ่งหากนักศึกษาได้มีโอกาสร่วมโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง จะช่วยให้เกิดความเข้าใจเรื่องการสื่อสารต่างวัฒนธรรมได้ดีขึ้น โดยอาจจะเป็นในลักษณะของการให้นักศึกษาได้เดินทางท่องเที่ยวไปทั้งในและต่างประเทศ หรืออาจเสนอทางเลือกให้นักศึกษามีการฝึกงานในหน่วยงานที่อาจเป็นในประเทศและ/หรือต่างประเทศเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงจากการฝึกงาน

แต่ข้อจำกัดด้านการเงินทั้งของมหาวิทยาลัย และตัวนักศึกษาเอง ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่อาจทำให้การได้รับประสบการณ์หรือการเรียนรู้เกี่ยวกับการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมจากการไปฝึกงานจริง ทำได้ยากขึ้น

การพูดคุยในที่ประชุมพบว่าส่วนใหญ่แล้วหลาย ๆ มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ไม่ได้มีหลักสูตรที่จัดรายวิชาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมไว้เป็นรายวิชาอย่างชัดเจน จึงได้ถามไปว่า “If there is no course or there are a few courses, what are the reasons for not offering the course in the curriculum? If there is no related subject but the topics are taught as part of a subject, why?”

ตัวแทนจาก UP AIT ได้ให้ข้อมูลว่า “For University of the Philippines Asian Institute of Tourism and the College of Home Economics-Hotel, Restaurant and Institution Management, intercultural communication is currently incorporated in different courses of their curriculum. To offer a new course in intercultural communication, the colleges

have to submit for approval by the University Curriculum Committee the proposed new course.”

ส่วนมหาวิทยาลัยอื่น ได้ให้ข้อมูลว่า “Other universities in the Philippines offering tourism and hospitality courses have to follow the CHED approved curriculum for tourism and hospitality programs. The CHED approved curriculum was patterned with the UP curriculum and it also has no single course for intercultural communication but the topic is incorporated in various courses in the tourism and hospitality curriculums.”

มหาวิทยาลัย UP Asian Institute of Tourism และ วิทยาลัยการจัดการคหกรรม โรงแรม และภัตตาคาร (College of Home Economics – Hotel, Restaurant and Institution Management) ไม่ได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยคณะกรรมการการอุดมศึกษา (CHED) ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อเพิ่มเติมการศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โดยนำเสนอคณะกรรมการหลักสูตรของมหาวิทยาลัยเพื่อขออนุมัติ

แต่ในส่วนของมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของคณะกรรมการการอุดมศึกษา รวมถึงคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตรการท่องเที่ยวฯ ที่รับรองโดย คณะกรรมการการอุดมศึกษา ยังไม่มีรายวิชาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมโดยตรง แต่เป็นเพียงหัวข้อที่สอดแทรกอยู่ในรายวิชาอื่น ๆ ของหลักสูตรการท่องเที่ยวฯ

และเพื่อให้ทราบถึงการเตรียมความพร้อมของมหาวิทยาลัยต่อการเดินทางไปทำงานต่างประเทศสำหรับบัณฑิตสาขาการท่องเที่ยวว่ามหาวิทยาลัยมีการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาอย่างไรบ้าง ด้วยคำถามต่อไปนี้

“Generally, are the students prepared to work in the ASEAN community? What have the universities in the Philippines done to prepare the students”

คำตอบที่ได้คือ “Yes, the Philippine graduates are prepared to work in the ASEAN community. Universities are requiring international travel experience, increasing exchange students programs, international internships, offering work and travel programs.”

นั่นคือ สำหรับบัณฑิตที่จบออกไปสู่ตลาดแรงงานนั้น บัณฑิตจะได้รับการเตรียมความพร้อมให้สามารถไปทำงานยังประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน โดยมหาวิทยาลัยจะเพิ่มพูนประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศให้แก่นักศึกษา เช่น การเดินทางไปท่องเที่ยว

ต่างประเทศ โครงการผ่านโปรแกรมแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียน โครงการฝึกงานของนักศึกษา ณ ต่างประเทศ และการเสนอโปรแกรมการทำงานหรือการท่องเที่ยวต่างประเทศให้แก่นักศึกษา เป็นต้น

และคำถาม “What else should the universities have been doing? What else should they be taught? กับ What topics should be included?” ที่ถามเพื่อทราบถึงความพยายามของมหาวิทยาลัยในการเตรียมความพร้อมแก่นักศึกษาที่จะออกสู่ตลาดแรงงาน โดยเฉพาะในประชาคมอาเซียน

ซึ่งได้คำตอบว่า “More collaborations between industry and universities, Philippine and international universities; more foreign languages and cultural exposures or interaction; Philippine universities should be more proactive, CHED be more liberal in approach or regulation of curriculum, improve quality of teaching by having student and faculty immersion/lectures or continuing education seminars.

And do's and don't's of different cultures; business standards and practices of ASEAN countries ”

มาตรการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับมหาวิทยาลัยเป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการขึ้น รวมถึงความร่วมมือระหว่างประเทศฟิลิปปินส์และมหาวิทยาลัยต่างประเทศ เพื่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่าง และการเรียนรู้ภาษาต่างชาติก็จะเพิ่มขึ้นด้วย ยิ่งไปกว่านั้น มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในฟิลิปปินส์ก็ควรทำงานเชิงรุกมากขึ้น ในขณะที่ CHED ซึ่งเป็นหน่วยงานกำกับดูแลด้านหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ก็ได้ให้อิสระในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน หรือกฎระเบียบของหลักสูตรมากขึ้น รวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การจัดให้มีการสัมมนาด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

มหาวิทยาลัยควรเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่ควรทำ และไม่ควรทำ ซึ่งเป็นผลจากการมีวัฒนธรรมที่แตกต่างของบรรดาประเทศในประชาคมอาเซียน รวมถึงความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานและสิ่งที่มีการปฏิบัติในธุรกิจของประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนก็เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาสาขาการท่องเที่ยวจะต้องทราบ และทางมหาวิทยาลัยควรเพิ่มเติมเข้าไป

แล้ว สถานการณ์ด้านตัวเลขของบัณฑิตที่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของฟิลิปปินส์จะผลิตสู่ตลาดแรงงานในอนาคตอันใกล้นี้เป็นเช่นไร และสถานการณ์ของการจ้างงาน และตัวเลขการจ้าง

งานเป็นอย่างไร เป็นสิ่งที่นักวิจัยต้องการทราบ จึงได้ถามคำถามว่า “To forecast about the tourism HR flow in ASEAN, how many approximately graduates can universities in the Philippines can produce? How many percent approximately work for the industry? How many percent can supply the demand of the industry”

คำตอบที่ได้ คือ “Approximately around 60 schools or universities offering tourism or hospitality program open per year. However, the CHED recently implemented a moratorium on opening new hospitality bachelor programs or schools. Approximately around 60000 hospitality and tourism graduates per year for Philippines. Approximately 75-80 percent work for the industry. Universities can supply 100 percent of the demand of the industry on the entry level. However, may be able to supply only about 70 percent of the demands of the industry for supervisory or managerial positions.”

มหาวิทยาลัย/วิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชนในฟิลิปปินส์ เปิดสอนในหลักสูตรการท่องเที่ยวหรือที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการการอุดมศึกษาก็ยังเปิดหลักสูตรใหม่ในระดับปริญญาตรีด้านการต้อนรับ แสดงให้เห็นว่ามีความต้องการด้านการท่องเที่ยวของผู้เรียนอยู่มาก

และในแต่ละปี ประเทศฟิลิปปินส์จะมีผู้สำเร็จการศึกษาด้านการท่องเที่ยวหรือสาขาที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก โดยคาดว่าในอีก 5 ปีข้างหน้าจะมีความสามารถในการผลิตบัณฑิตออกสู่ตลาดแรงงานได้ถึงประมาณกว่า 60,000 คน ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาประมาณ 75-80 เปอร์เซ็นต์ทำงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งความต้องการแรงงานของอุตสาหกรรมสำหรับผู้จบใหม่นี้ มหาวิทยาลัยสามารถตอบสนองความต้องการได้ 100 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่แรงงานที่มีทักษะและทำงานในระดับหัวหน้างานหรือผู้จัดการนั้นมหาวิทยาลัยสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้เพียง 70 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น

สรุปได้ว่า สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมในประเทศฟิลิปปินส์ ในปัจจุบัน มีดังนี้ การจัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวอยู่ในสถาบันต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ทั้งในภาครัฐและเอกชน ซึ่งสถาบันการศึกษาในฟิลิปปินส์มีจำนวนกว่า 2,000 แห่ง โดยที่จัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวมีกว่า 200 แห่ง ด้านหลักสูตรที่เปิดสอนก็มีหลากหลายปริญญา โดยที่สามารถตอบสนองตลาดแรงงานได้ทั้งหมด ในขณะที่ตลาดแรงงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้นต้องการแรงงานที่มีประสบการณ์มากกว่าแรงงานจบใหม่ การจัดการเรียนการสอนที่เป็นอยู่นั้นยังไม่มีรายวิชาที่มีวัตถุประสงค์เน้นการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเป็นสำคัญ แต่การเรียนการสอน

สอดคล้องอยู่ในรายวิชาอื่น ๆ เช่น World Tourism และรายวิชาภาษาต่างประเทศ รวมถึงรายวิชาการจัดการนักท่องเที่ยว เป็นต้น หลักสูตรต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยวนั้นแบ่งเป็น 2 ส่วนคือหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเอง กับหลักสูตรมาตรฐานของ CHED ที่บังคับใช้กับบางมหาวิทยาลัย ส่งผลให้หลักสูตรยังขาดมาตรฐานที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในด้านการรับรู้ของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของฟิลิปปินส์โดยเฉพาะคณาจารย์มหาวิทยาลัยต่อประชาคมอาเซียน และการเปิดเสรีอาเซียนของนั้นยังมีสัดส่วนการรับรู้ที่ยังน้อยอยู่ แต่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็ได้จัดเตรียมความพร้อมของนักศึกษาให้มีคุณสมบัติพร้อมกับการไปทำงานยังต่างประเทศได้ โดยการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ใช้ภาษาอังกฤษ จึงทำให้บัณฑิตที่จบออกไปสามารถสื่อสารได้อย่างดี

คำถามการวิจัยข้อที่ 2. จุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร

ผลการศึกษาสำหรับตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 2 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิจากการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารห้องสมุดและอินเทอร์เน็ต และข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่ม นำมาทำการวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศฟิลิปปินส์ มีผลของการวิเคราะห์จุดอ่อน-จุดแข็งดังนี้

จุดอ่อน	จุดแข็ง
1. บางมหาวิทยาลัยมีข้อจำกัดเกี่ยวกับภาษาที่สามที่เปิดสอนในหลักสูตรคือไม่หลากหลาย เช่นมีเพียง ภาษาสเปน และ ภาษาญี่ปุ่นเท่านั้น 2. ขาดอาจารย์ที่ความรู้เฉพาะด้านการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของชาติต่าง ๆ (Intercultural Subject) 3. มีข้อจำกัดในการเปิดมหาวิทยาลัยที่เปิดทางการท่องเที่ยว โดยมีข้อจำกัดไม่เกิน 10% ต่อปี 4. แรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วน	1. การใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา ทำให้ฟิลิปปินส์ได้เปรียบในภาคการท่องเที่ยวเหนือกว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียนด้วยกัน 2. แรงงานด้านการท่องเที่ยวที่เกินกว่าความต้องการของตลาดแรงงาน .ในความชำนาญที่เป็นพิเศษ จะสามารถปรับใช้ได้ง่ายเมื่อมีความต้องการเข้ามา 3. ฐานทรัพยากรมนุษย์ชาวฟิลิปปินส์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการบริการมีความยืดหยุ่นและปรับตัวในการ

ใหญ่จะใช้ประสบการณ์และทักษะมากกว่าการศึกษาหรือคุณวุฒิ 5. การศึกษาด้านการท่องเที่ยวในระดับอุดมศึกษาของฟิลิปปินส์นั้นยังขาดมาตรฐาน นักศึกษาไม่สามารถโอนหน่วยกิตระหว่างสถาบันการศึกษาได้ 6. ข้อจำกัดด้านตำราสำหรับใช้ในการเรียนการสอนที่พัฒนาโดยผู้สอนในประเทศเอง ในขณะที่ตำราต่างประเทศจะมีราคาแพง ดังนั้นเอกสารตำราต่าง ๆ จึงเป็นลักษณะการทำสำเนาเอกสารเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนในแต่ละบทเรียน 7. แนวโน้มของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจัดการเรียนการสอนเป็นเชิงพาณิชย์ มุ่งเน้นหาเงินทำให้มองข้ามหน้าที่หลักที่จะต้องพัฒนาบัณฑิตที่มีคุณภาพแก่ประเทศชาติ 8. ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบภาวะการทำงานของบัณฑิตที่ออกสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่มีการทำงานด้านกฎระเบียบจากหน่วยงานรัฐบาลที่กำกับดูแล ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ คณะกรรมการการอุดมศึกษา และกรมการท่องเที่ยว (Department of Tourism) ที่จะกำหนดให้สถาบันการศึกษาปฏิบัติตามมาตรฐานในการผลิตบัณฑิตสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว 9. หน่วยงานท้องถิ่นของรัฐ (Local Government Units: LGUs) มักจะ	เปลี่ยนแปลงและสามารถรับมือกับสิ่งที่ต้องการของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 4. ลักษณะพื้นฐานของชาวฟิลิปปินส์มีความเป็นมิตรและยินดีบริการ ผนวกกับความร่าเริง มีความสุข และรอยยิ้ม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวฟิลิปปินส์นั้นเป็นลักษณะที่พึงปรารถนามากสำหรับแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 5. หน่วยงานที่ดูแลด้านการศึกษาเทคนิคและการพัฒนาทักษะ (Technical Education and Skills Development Authority: TESDA) ได้ริเริ่มจัดตั้งคณะทำงานอุตสาหกรรมประกอบด้วยผู้นำภาคเอกชนของอุตสาหกรรม ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานให้คำปรึกษาด้านการฝึกอบรมทักษะแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว 6. มีการจัดตั้งสภาการท่องเที่ยวระดับภูมิภาค จังหวัด เมือง ระดับเทศบาล และหมู่บ้าน เพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคเอกชน และการให้คำปรึกษาจากภาครัฐ และดำเนินการให้เกิดการประสานความร่วมมืออย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ 7. สถาบันการศึกษาภาคเอกชนมีการดำเนินการเพื่อเพิ่มมาตรฐาน และมีระบบการประเมินตนเองผ่าน สำนักงานคณะกรรมการรับรองมาตรฐานวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย (Philippine
--	---

มองข้ามความสำคัญของการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวจะมีความสำคัญในท้องถิ่นของตนเอง เช่น สถาบันการศึกษาในกำกับดูแลไม่ได้เปิดสอนการท่องเที่ยว หรือ การจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นแทบจะไม่มีหลักสูตรอบรมด้านการท่องเที่ยวเพื่อเป็นทางเลือกในการทำมาหากิน	Association of Colleges and Universities Commission on Accreditation: PACUCOA) ซึ่งก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493 8. มาตรฐานของ PACUCOA และระบบในการควบคุมมาตรฐานของหลักสูตรการจัดการโรงแรมและรีสอร์ท หลักสูตรการท่องเที่ยว ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางโดยมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยส่วนใหญ่ในประเทศฟิลิปปินส์
--	--

จากการวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งข้างต้น จะพบว่ามหาวิทยาลัยในประเทศฟิลิปปินส์ที่เปิดสอนในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรม มีจุดแข็งในด้านการผลิตบัณฑิตที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี และมีภาษาที่สาม ที่ให้นักศึกษาได้เลือกเรียนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพต่อไป โดยมีหน่วยงาน CHED เป็นหน่วยงานกลางกำกับดูแลนโยบาย และการดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน โดยมีหลักสูตรมาตรฐานตามข้อกำหนด CHED Memorandum Order No. 30 Series of 2006.บังคับให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ นำไปเป็นหลักเกณฑ์ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งยกเว้นเพียง UP AIT และบางมหาวิทยาลัยของรัฐ (State Universities) ที่เป็นอิสระและสามารถพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนได้ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการของมหาวิทยาลัยเอง

ส่วนจุดอ่อน ได้แก่ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ด้านการสอนภาษาต่างประเทศในภาษาที่สาม ที่ไม่สามารถจัดให้นักศึกษาได้เลือกอย่างหลากหลายตามต้องการ และการขาดมาตรฐานทำให้ไม่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการโอนหน่วยกิตการเรียน หรือการได้รับการยอมรับของตลาดแรงงาน เป็นต้น

คำถามการวิจัยข้อที่ 3. แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร

เพื่อเปิดประเด็นหาคำตอบสำหรับแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยว จึงได้ตั้งประเด็นคำถามว่า นักศึกษาด้านการท่องเที่ยวมีความจำเป็นที่จะต้องรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างหรือไม่อย่างไร ในการประชุมกลุ่มคณาจารย์ที่เกี่ยวข้อง ว่า “How important is it for the students in hospitality and tourism programs to know about culture and intercultural communication? What are the expected intercultural communication competencies of the hospitality and tourism graduates to prepare them to work in ASEAN? And What should hospitality and tourism graduates in the Philippines know about culture and intercultural communication?”

ข้อคิดเห็นจากที่ประชุม คือ “It is imperative that tourism and hospitality students to know about culture and intercultural communication.

Expected intercultural communication competencies– English and foreign language proficiency; cultural sensitivity; diplomatic protocol; business ethics; cultural awareness and information; presentation skills; ethical attitudes.”

ความรู้ในเรื่องวัฒนธรรมที่แตกต่าง และการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักศึกษาด้านการท่องเที่ยว ที่จะต้องมีความรู้ในด้านนี้ โดยนักศึกษาจะต้องสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศได้เป็นอย่างดี รับรู้ได้อย่างรวดเร็วถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมในแต่ละชนชาติ มีชั้นเชิงทางการพูด มีจริยธรรม มีข้อมูลด้านวัฒนธรรมที่แตกต่าง และตระหนักรู้ถึงวัฒนธรรมที่แตกต่าง

แล้วในการเรียนการสอนในหลักสูตรการท่องเที่ยวหรือที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักหรือให้ความสำคัญไว้แล้วหรือไม่ นักวิจัยจึงได้พิจารณาจากคำถามซึ่งได้สอบถามไปแล้วต่อสถานการณ์ปัจจุบันของการเรียนการสอนด้านการสื่อสารวัฒนธรรม ที่ว่า

“To what extent do bachelor programs in hospitality and tourism-related in the Philippines incorporate courses in or related to intercultural communication in their curriculum? If there are many courses offered, why? And what are the objectives and the contents of the intercultural communication courses in the curriculum?”

คำตอบที่ได้คือ

“There is no specific subject solely focusing on intercultural communication in the respective curriculum of the fgd participants. However, intercultural communication

or cultural topics are incorporated in the different subjects offered in their respective curriculum such as international/world tourism, domestic tourism, foreign language requirements, cultural anthropology, tourism and culture, etc.

There are many courses offered that tackles intercultural communication because it is recognized by the universities that understanding of culture and intercultural understanding and communication is very important in the tourism industry.

There is no required course on intercultural communication and so the objectives and the contents of the intercultural communication courses is not existing yet in the curriculum. The various elective subjects where the topic intercultural communication is being taught are in foreign language courses, culture of countries cultural anthropology, heritage tourism, diplomatic relations, human resources management, visitor management, etc.”

สรุปได้ว่า สถานการณ์ปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรปริญญาตรีด้านการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรม ยังไม่มีรายวิชาที่เฉพาะเจาะจง หรือมุ่งเน้นลงไปในเรื่องการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเป็นการเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตามหัวข้อการศึกษาเรื่องวัฒนธรรม และการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมนี้ได้รวมอยู่ในเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรอยู่แล้ว เช่น รายวิชาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ/โลก (International/World Tourism) การท่องเที่ยวในท้องถิ่น (Domestic Tourism) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Tourism and Culture) มานุษยวิทยาและวัฒนธรรม (Culture Anthropology) รวมไปถึงความต้องการภาษาต่างประเทศ (Foreign Language Requirement) เป็นต้น

มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จะมีหลักสูตรอื่น ๆ ที่เน้นด้านการจัดการการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม เนื่องจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็เล็งเห็นว่า ความเข้าใจถึงวัฒนธรรม และการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมมีความสำคัญมากในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ดังนั้น เมื่อยังไม่มีรายวิชาเฉพาะสำหรับการเรียนการสอนด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม คำอธิบายรายวิชาของรายวิชาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหลักสูตรการท่องเที่ยวจึงยังไม่มีกำหนดวัตถุประสงค์ และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาความรู้ของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมลงไปอย่างชัดเจน เพียงแต่มีรายวิชาเลือกต่าง ๆ ที่จัดการเรียนการสอนในหัวข้อการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เช่น รายวิชาต่าง ๆ ที่ศึกษาภาษาต่างประเทศ วัฒนธรรมประเทศต่าง ๆ (Culture of Countries) มานุษยวิทยาและวัฒนธรรม (Cultural Anthropology) การท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม

(Heritage Tourism) ความสัมพันธ์ทางการทูต (Diplomatic Relations) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) และ การจัดการนักท่องเที่ยว (Visitor Management) เป็นต้น

รวมถึงจากการที่นักวิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลรายวิชาด้านการท่องเที่ยวของประเทศฟิลิปปินส์ จากอินเทอร์เน็ต ก็ไม่พบว่ามีรายวิชาที่เปิดสอนด้านการสื่อสารถึงวัฒนธรรมของกลุ่มประเทศอาเซียนเป็นการเฉพาะ ซึ่งก็สอดคล้องกับการได้แลกเปลี่ยนพูดคุยกับกลุ่มคณาจารย์ ณ ประเทศฟิลิปปินส์

ข้อสรุปทั้งจากการประชุมกลุ่มคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศฟิลิปปินส์ และ นักวิจัย จึงตรงกันว่า ถ้าจะบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติของการศึกษาในหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของฟิลิปปินส์ ในปัจจุบันยังไม่มีรายวิชาที่เฉพาะเจาะจงเพื่อศึกษาหรือเรียนรู้ถึงการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม แต่จะมีการสอดแทรกเนื้อหาไว้ในการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาอื่น ๆ เช่น การท่องเที่ยวระดับโลก หรือ การศึกษาภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

ดังนั้น แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของฟิลิปปินส์ คือ การสอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมเข้าไปในรายวิชาที่มีอยู่เดิมในหลักสูตรเดิม ซึ่งปัจจุบันก็มีการดำเนินการอยู่ในบางรายวิชาอยู่แล้ว เช่น รายวิชาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศหรือการท่องเที่ยวระดับโลก (International/World Tourism) การท่องเที่ยวท้องถิ่น (Domestic Tourism) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Tourism and Culture) มานุษยวิทยาและวัฒนธรรม (Culture Anthropology) รวมไปถึงความต้องการภาษาต่างประเทศ (Foreign Language Requirement) แต่ถ้าหากต้องการเห็นผลชัดเป็นรูปธรรม จะต้องดำเนินการให้ชัดเจนขึ้นโดย เป็นการเพิ่มรายวิชาที่มุ่งเน้นวัฒนธรรมอาเซียนเข้าไป จะต้องดำเนินการปรับหลักสูตรที่มีอยู่ เนื่องจากหลักสูตรที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่มีรายวิชาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงวัฒนธรรมที่แตกต่างในกลุ่มประชาคมอาเซียนเป็นการเฉพาะ โดยจากข้อมูลที่มีอยู่ สถาบันการศึกษาที่อยู่ภายใต้การกำกับของ CHED ก็จะต้องดำเนินการปรับหลักสูตรข้อกำหนดหมายเลข 30 (CHED Memorandum Order No.30 Series of 2006 :CMO. No.30) ซึ่งเป็นมาตรฐานโครงสร้างหลักสูตร รายวิชา คำอธิบายรายวิชาของปริญญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ก็จะสามารถนำไปใช้ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ขึ้นตรงกับ CHED ในขณะที่การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยของรัฐ สามารถดำเนินการได้อิสระ โดยกฎหมายของมหาวิทยาลัยของตนเองก็สามารถปรับปรุงหลักสูตรใหม่ โดยเพิ่มรายวิชาที่มุ่งเน้นถึงการศึกษาถึงวัฒนธรรมของชนชาติต่าง ๆ ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อรองรับการเปิดเสรีในกลุ่มประเทศ

อาเซียนซึ่งหลีกเลี่ยงการติดต่อกันและกันไม่ได้ จึงควรเตรียมคนให้พร้อมกับการอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจกันและกันเป็นอย่างดี ผ่านการเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตนั่นเอง

คำถามการวิจัยข้อที่ 4. แนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ในการสร้างความเข้าใจอันดีต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร

เพื่อตอบคำถามนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งเป็นประเด็นคำถามในการประชุมกลุ่มว่า ความร่วมมือในระหว่างมหาวิทยาลัยในกลุ่มอาเซียนเพื่อจัดทำหลักสูตรมาตรฐานด้านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ควรมีหรือไม่ และอย่างไร ด้วยคำถามดังนี้ “Should there be standardized intercultural communication courses in the universities in the ASEAN countries? If yes, how? Or would you rather prefer tailored made courses for each country? Why or why not? “

คำตอบที่ได้จากที่ประชุม คือ “It will be hard to have a standardized intercultural communication courses in the universities in the ASEAN countries given the different cultures of ASEAN countries and the different markets they focus on.

A basic framework or structure of the course can be developed and the different countries can adapt or revised according to their particular needs.”

จะเห็นว่า การจะกำหนดมาตรฐานหลักสูตรการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเพื่อใช้กับมหาวิทยาลัยในประชาคมอาเซียนนั้นค่อนข้างยาก ซึ่งเป็นความคิดเห็นจากที่ประชุมคณาจารย์ของฟิลิปปินส์ ด้วยเหตุผลว่าแต่ละประเทศก็จะมีตลาดและกลุ่มลูกค้าที่แตกต่างกัน และมีวัฒนธรรมต่างกัน

แต่กรอบขั้นพื้นฐานหรือโครงสร้างของหลักสูตรสามารถพัฒนาได้ โดยเมื่อนำไปใช้ ก็สามารถปรับหรือทบทวนให้เหมาะสมกับความต้องการของประเทศนั้น ๆ

แล้วความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยในประชาคมอาเซียน ที่เปิดสอนหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวหรือที่เกี่ยวข้องมีความจำเป็นหรือไม่ ควรเป็นอย่างไร นักวิจัยได้ถามคำถามว่า “Do you think we need to establish collaborations between universities in ASEAN that offer hospitality and tourism programs in teaching the intercultural communication? Why or why not? How? ”

คำตอบที่ได้คือ “Yes there is a need to establish collaborations between universities in ASEAN that offer hospitality and tourism programs in teaching the

intercultural communication. The collaborations can enhance the contents and teaching of the intercultural communication course. Team teaching (professors coming from different ASEAN universities) may be used and may be effective in teaching the intercultural communication course.”

นั่นคือ การสร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยในประชาคมอาเซียนที่เปิดสอนด้านการท่องเที่ยวที่มีความจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม เพื่อให้ได้เนื้อหาและการเรียนการสอนจากทีมผู้สอนที่หลากหลาย ที่มาจาประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน จะช่วยทำให้การเรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ เกิดประสิทธิผลดียิ่งขึ้น

แล้วการร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน ควรเป็นเช่นไร นักวิจัยได้เปิดประเด็นคำถามว่า “What are the ways to establish collaborations between universities?”

ซึ่งข้อเสนอแนะถึงแนวทางความร่วมมือ จากการประชุมกลุ่มมีดังนี้ “Faculty/trainer /experts exchange in cross-cultural education. Student exchange programs with course credits recognized by all ASEAN countries. Cultural immersion exchange visits by students/faculty in ASEAN countries. Bilateral/multilateral agreements facilitating academic mobility “

แนวทางการสร้างความร่วมมือที่เป็นไปได้ จากการเสนอแนะของผู้เข้าประชุมกลุ่มได้เสนอให้มีการจัดตั้งเครือข่ายสถาบันการศึกษา การสร้างความร่วมมือระหว่างอาจารย์และนักศึกษาของประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในการไปบรรยายให้ความรู้แก่นักศึกษาในแต่ละประเทศของกลุ่มอาเซียน และรวมถึงการจัดให้มีโครงการนักศึกษาแลกเปลี่ยนเพื่อศึกษาเรียนรู้ร่วมกันในมหาวิทยาลัยของประเทศในกลุ่มอาเซียนในระยะเวลาที่ยาวนานอาจเป็นภาคการศึกษาเพื่อให้ได้ประสบการณ์และเรียนรู้วัฒนธรรมอย่างจริงจัง รวมถึงการจัดให้มีกลไกการสนับสนุนกิตของการเรียนรายวิชาการศึกษาข้ามวัฒนธรรมเมื่อมีการศึกษาจากสถาบันการศึกษาจากต่างประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน เช่น นักศึกษาไปเรียนวิชาการศึกษาข้ามวัฒนธรรมในประเทศไทย ก็จะได้รับหน่วยกิตได้ในประเทศฟิลิปปินส์ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังเห็นควรให้มีการจัดการศึกษาเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมของอาเซียนในลักษณะของการศึกษานอกสถานที่ (Asian cultural field trip) โดยจัดกลุ่มเรียนรู้ที่ประกอบด้วยนักศึกษาที่มาจากประเทศกลุ่มอาเซียน ทำกิจกรรมในการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมที่

แตกต่างของประเทศในกลุ่มอาเซียน และการจัดทำข้อตกลงทวิภาคี/พหุภาคีเพื่อความสะดวกในการดำเนินการด้านวิชาการระหว่างสถาบันการศึกษา

สรุป ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์กับประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน คือ ควรจัดให้มีการร่วมกลุ่มกันของอาจารย์ผู้สอนเพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ โดยอาจเป็นในลักษณะของการให้อาจารย์เดินทางไปบรรยายในมหาวิทยาลัยเพื่อให้นักศึกษาได้ประสบการณ์ตรงจากเจ้าของวัฒนธรรม รวมถึงการมีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม การไปเรียนร่วมกันยังมหาวิทยาลัยต่างประเทศ และมีหน่วยกิตให้โอนไปยังมหาวิทยาลัยต้นสังกัดได้ การฝึกงานของนักศึกษาต่างประเทศเพื่อให้เกิดทักษะจากการปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมจริง และการทำข้อตกลงร่วมกันแบบทวิภาคี/พหุภาคีเพื่ออำนวยความสะดวกในการร่วมมือในเชิงวิชาการ

4.2 สรุป

การศึกษาศถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศฟิลิปปินส์นักวิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์อาจารย์ประจำหลักสูตรการท่องเที่ยวฟิลิปปินส์ ประชุมกลุ่มจากตัวแทนคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยในฟิลิปปินส์ และสัมภาษณ์นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในสาขาการท่องเที่ยว พบว่าการจัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวในประเทศฟิลิปปินส์ในประเด็นของจำนวนสถาบันการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของตลาดจำนวนสถาบันที่เปิดสอนอยู่มาก ซึ่งสถาบันการศึกษาในฟิลิปปินส์มีจำนวนกว่า 2,000 แห่ง โดยที่จัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวมีกว่า 200 แห่ง ด้านหลักสูตรที่เปิดสอนก็มีหลากหลายปริญญา ส่งผลให้หลักสูตรยังขาดมาตรฐานที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ถึงแม้จะมีหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรง คือ คณะกรรมการการอุดมศึกษา แต่มีข้อบกพร่องในการนำไปปฏิบัติ แต่มีจุดเด่นคือการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ และแรงงานชาวฟิลิปปินส์สามารถสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี แนวทางการจัดการศึกษาข้ามวัฒนธรรมโดยการจัดทำหลักสูตรกลางมาตรฐานเป็นไปได้ยาก แต่หากจะบูรณาการในหลักสูตรของแต่ละสถาบันก็อาจเป็นไปได้ แต่ในปัจจุบันยังไม่มีรายวิชาที่เฉพาะเจาะจงศึกษาเฉพาะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมหรือการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม แต่จะมีการสอดแทรกเนื้อหาไว้ในการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาอื่น ๆ เช่น การท่องเที่ยวระดับโลก การศึกษาภาษาต่างประเทศ ส่วนแนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์กับประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน คือ ควรจัดให้มีการร่วมกลุ่มกันของอาจารย์ผู้สอนเพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ โดยอาจเป็นในลักษณะของการให้อาจารย์เดินทางไปบรรยายในมหาวิทยาลัยเพื่อให้นักศึกษาได้ประสบการณ์ตรงจาก

เจ้าของวัฒนธรรม รวมถึงการมีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม และการฝึกงานของนักศึกษาต่างประเทศเพื่อให้เกิดทักษะจากการปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมจริง รวมถึง การจัดทำข้อตกลงทวิภาคี/พหุภาคีเพื่อความสะดวกในการดำเนินการด้านวิชาการระหว่าง สถาบันการศึกษา

บทที่ 5 บทสรุป

จากการศึกษาเพื่อตอบคำถามการวิจัยทั้ง 4 ข้ออันประกอบด้วย 1)สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวและหรือการโรงแรมในประเทศเป็นอย่างไร 2)จุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร 3)แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร และ 4)แนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ในการสร้างความเข้าใจอันดีต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ได้ข้อสรุปดังนี้

5.1 บทสรุป

5.1.1 สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวของประเทศฟิลิปปินส์

ในปี พ.ศ. 2553 มหาวิทยาลัยในฟิลิปปินส์ประมาณ 60 แห่งที่เปิดสอนในหลักสูตรการท่องเที่ยวหรือหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยนักศึกษาที่จบไปประมาณร้อยละ 75-80 ทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และมหาวิทยาลัยสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานด้านการท่องเที่ยวได้ 100 เปอร์เซ็นต์

สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมในประเทศฟิลิปปินส์ ในด้านการจัดการเรียนการสอนสาขาการท่องเที่ยวในสถาบันต่าง ๆ มีอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งสถาบันของภาครัฐและเอกชน ซึ่งสถาบันการศึกษาในฟิลิปปินส์มีจำนวนกว่า 2,000 แห่ง มีกว่า 200 แห่งที่จัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยว ด้านหลักสูตรที่เปิดสอนก็มีหลากหลายปริญญา โดยที่สามารถตอบสนองตลาดแรงงานได้ทั้งหมด ในขณะที่ตลาดแรงงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้นต้องการแรงงานที่มีประสบการณ์มากกว่าแรงงานจบใหม่ การจัดการเรียนการสอนที่เป็นอยู่นั้นยังไม่มีรายวิชาที่มีวัตถุประสงค์เน้นการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเป็นสำคัญ แต่การเรียนการสอนสอดแทรกอยู่ในรายวิชาอื่น ๆ เช่น World Tourism และรายวิชาภาษาต่างประเทศ รวมถึงรายวิชาการจัดการนักท่องเที่ยว เป็นต้น หลักสูตรต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยวนั้นแบ่งเป็น 2 ส่วนคือหลักสูตรที่มหาวิทยาลัย ตามข้อกำหนดหมายเลข 30 (CHED Memorandum Order No.30 Series of 2006 :CMO. No.30) ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ประกอบด้วย โครงสร้างหลักสูตร รายวิชา คำอธิบายรายวิชาของปริญญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ขณะที่การจัดการเรียนการสอนของบางมหาวิทยาลัยสามารถดำเนินการได้อิสระด้วยเหตุผลคือเสรีภาพในเชิงวิชาการ การดำเนินการลักษณะนี้ ส่งผลให้หลักสูตรยังขาดมาตรฐานที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในด้านการรับรู้ของ

บุคลากรด้านการท่องเที่ยวของฟิลิปปินส์โดยเฉพาะคณาจารย์มหาวิทยาลัยต่อประชาคมอาเซียน และการเปิดเสรีอาเซียนของนั้นยังมีสัดส่วนการรับรู้ที่น้อย แต่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็ได้จัดเตรียมความพร้อมของนักศึกษาให้มีคุณสมบัติพร้อมกับการไปทำงานยังต่างประเทศได้ โดยการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ใช้ภาษาอังกฤษ จึงทำให้บัณฑิตที่จบออกไปสามารถสื่อสารได้อย่างดี

5.1.2 จุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวของฟิลิปปินส์

มหาวิทยาลัยในประเทศฟิลิปปินส์ที่เปิดสอนในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมโรงแรม มีจุดแข็งและจุดอ่อนดังนี้

จุดแข็งในด้านการผลิตบัณฑิตที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี และมีภาษาที่สาม ที่ให้นักศึกษาได้เลือกเรียนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพต่อไป และภูมิศาสตร์ของประเทศที่ตั้งอยู่ใกล้ประเทศจีน และเกาหลี ทำให้มีกลุ่มลูกค้าที่สนใจศึกษาเพื่อให้ได้ภาษาอังกฤษเข้ามาศึกษาต่อ และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมไปในตัว รวมถึงความตื่นตัวของการจัดการการท่องเที่ยว ที่ดึงความร่วมมือจากภาคเอกชนในทุกภาคส่วน และทุกระดับของภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการให้การศึกษาด้านการท่องเที่ยว เช่น การเป็นที่ปรึกษาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวแก่ประชาชนในท้องถิ่นเพื่อรองรับเป้าหมายการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว และที่ปรากฏในวัตถุประสงค์ของการจัดการหลักสูตรการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (sustainable)

ส่วนจุดอ่อน ได้แก่ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ด้านการสอนภาษาต่างประเทศในภาษาที่สาม ที่ไม่สามารถจัดให้นักศึกษาได้เลือกอย่างหลากหลายตามต้องการ และการขาดมาตรฐานทำให้ไม่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการโอนหน่วยกิตการเรียน หรือการได้รับการยอมรับของตลาดแรงงาน เป็นต้น และการขาดมาตรฐานเดียวในการกำกับดูแล ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีโอกาสที่จะไม่ได้มาตรฐานได้เช่นเดียวกัน

5.1.3 การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมเข้าไปในหลักสูตรการท่องเที่ยวของฟิลิปปินส์

แนวทางการบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของฟิลิปปินส์ คือ การสอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมเข้าไปในรายวิชาที่มีอยู่เดิมในหลักสูตรเดิม ซึ่งปัจจุบันก็มีการดำเนินการอยู่ในบางรายวิชาอยู่แล้ว เช่น

รายวิชาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศหรือการท่องเที่ยวระดับโลก (International/World Tourism) การท่องเที่ยวท้องถิ่น (Domestic Tourism) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Tourism and Culture) มานุษยวิทยาและวัฒนธรรม (Culture Anthropology) รวมไปถึงความต้องการภาษาต่างประเทศ (Foreign Language Requirement) แต่ถ้าหากต้องการเห็นผลชัดเป็นรูปธรรม จะต้องดำเนินการให้ชัดเจนขึ้นโดย เป็นการเพิ่มรายวิชาที่มุ่งเน้นวัฒนธรรมอาเซียนเข้าไป จะต้องดำเนินการปรับหลักสูตรที่มีอยู่ เนื่องจากหลักสูตรที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่มีรายวิชาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงวัฒนธรรมที่แตกต่างในกลุ่มประชาคมอาเซียนเป็นการเฉพาะ โดยจากข้อมูลที่มีอยู่ สถาบันการศึกษาที่อยู่ภายใต้การกำกับของ CHED ก็จะต้องดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรข้อกำหนดหมายเลข 30 (CHED Memorandum Order No.30 Series of 2006 :CMO. No.30) ซึ่งเป็นมาตรฐานโครงสร้างหลักสูตร รายวิชา คำอธิบายรายวิชาของปริญญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ก็จะสามารถนำไปใช้ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ขึ้นตรงกับ CHED ในขณะที่การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยของรัฐ สามารถดำเนินการได้อิสระ โดยกฎหมายของมหาวิทยาลัยของตนเองก็สามารถปรับปรุงหลักสูตรใหม่ โดยเพิ่มรายวิชาที่มุ่งเน้นถึงการศึกษาถึงวัฒนธรรมของชนชาติต่าง ๆ ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อรองรับการเปิดเสรีในกลุ่มประเทศอาเซียนซึ่งหลีกเลี่ยงการติดต่อกันและกันไม่ได้ จึงควรเตรียมคนให้พร้อมกับการอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจกันและกันเป็นอย่างดี ผ่านการเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตนั่นเอง

5.1.4 แนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา

แนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาในฟิลิปปินส์กับสถาบันการศึกษาของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน เพื่อเข้าใจในวัฒนธรรมที่ต่างต่างกัน อาจเป็นไปได้ในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

- โครงการแลกเปลี่ยนผู้ทรงคุณวุฒิ/คณาจารย์ ผู้มีประสบการณ์ด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เพื่อไปบรรยายในมหาวิทยาลัยเพื่อให้นักศึกษาได้ความรู้
- โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาให้ไปศึกษาต่างประเทศเพื่อบ้านในประชาคมอาเซียนในช่วงเวลาหนึ่ง และสามารถเก็บหน่วยกิตโอนมาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนได้
- โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาเพื่อไปศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่แตกต่างโดยตรง เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรงจากเจ้าของวัฒนธรรม
- การฝึกงานของนักศึกษาต่างประเทศเพื่อให้เกิดทักษะจากการปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมจริง

- การทำข้อตกลงร่วมกันแบบทวิภาคี/พหุภาคีเพื่ออำนวยความสะดวกในการร่วมมือในเชิงวิชาการ

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยในครั้งนี้

จากการศึกษาวิจัย โครงการ “ASEAN: การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกรณีศึกษาประเทศฟิลิปปินส์” นั้นหากได้บุคลากรในสายการศึกษาของประเทศที่เป็นกรณีศึกษาเป็นนักวิจัยร่วม จะช่วยให้งานวิจัยได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ในส่วนที่ไม่สามารถค้นหาได้จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ จึงช่วยอำนวยความสะดวกและสนับสนุนข้อมูลการวิจัยได้เป็นอย่างดี หากแต่อาจยังติดต่อนไม่สม่ำเสมอเพียงพอ จึงทำให้ข้อมูลที่ได้อาจจะขาดความลึกซึ้ง

5.2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปอาจจะเป็นการศึกษาเพื่อสร้างการบูรณาการในลักษณะของการเรียนการสอนเชิงบูรณาการ อาจเป็นในลักษณะของโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษา และอาจารย์ผู้สอน โดยทำเป็นโครงการวิจัยเช่นกัน เพื่อดูผลสำเร็จที่ได้จากการดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

5.3 สรุป

งานวิจัยนี้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวของฟิลิปปินส์ และกระตุ้นให้เกิดการตระหนักถึงความร่วมมือในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้ประเทศต่าง ๆ ได้เกิดการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน และมีความเข้าใจซึ่งกันและกันจากการเตรียมความพร้อมทรัพยากรมนุษย์ที่จะมีความเสรีในการไปทำงาน ตามเป้าหมายของการเปิดเสรีอาเซียน ในปี พ.ศ.2558

บรรณานุกรม

- กระทรวงการต่างประเทศ. ม.ป.ป. **ความหมายและความสำคัญของประชาคมอาเซียน**. วันที่เข้าถึง 1 พฤศจิกายน 2553. เว็บไซต์ <http://www.mfa.go.th/internet/information/21790.pdf>.
- การจัดการปัญญาภิวัฒน์. สถาบัน. 2554. **ศูนย์อารยปัญญา**. วันที่เข้าถึง 12 ธันวาคม 2553. เว็บไซต์ : <http://www.pim.ac.th/quick-link/e-learning>
- กุลวรา สุวรรณพิมล. 2552. **จุดยืนภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: กรณีศึกษาประเทศฟิลิปปินส์**. ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- ข่าวรัฐมนตรี, สำนัก. 2553. **การเตรียมพร้อมด้านการศึกษาของไทย เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน**. วันที่เข้าถึง 12 ธันวาคม 2553. เว็บไซต์: <http://www.moe.go.th/websm/2010/nov/384.html>.
- ความสัมพันธ์ต่างประเทศ, สำนัก. 2554. **การศึกษา: กลไกขับเคลื่อนอาเซียน**. วันที่เข้าถึง 25 มิถุนายน 2554. เว็บไซต์ <http://www.bic.moe.go.th/th/images/stories/book/other/ASEAN/aseaned-com09.pdf>.
- สมนท ธาตุทอง. 2550. **การออกแบบการสอนและบูรณาการ**. กรุงเทพฯ: เพชรเกษรการพิมพ์.
- ชินวรณ์ บุญยเกียรติ. 2553. **เอกสารประกอบการบรรยาย “การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับทิศทางการประเทศไทยด้านการศึกษาสู่การเปิดกว้างของการเรียนรู้แบบไร้พรมแดนภายใต้ข้อตกลงอาฟต้า”**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทศนา เขมมณี. 2550. **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ชรี รูปะวิเชตร์. 2554. **การเรียนรู้ลักษณะการจัดการ : การจัดการข้ามวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: ดวงกลมพับลิชชิง.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. 2547. **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC): ผลดี VS ผลเสีย ต่อเศรษฐกิจไทย**. เว็บไซต์: <http://www.kasikornresearch.com/TH/K-Econ%20Analysis/Pages/ViewSummary.aspx?docid=4345>.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. 2543. **เทคนิคแห่งความสำเร็จเรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ดวงกลมสมัย.

CHED Memorandum Order No. 30 Series of 2006. Retrieved July 15, 2010, from
Commission on Higher Education. Web site: [http://www.ched.gov.ph/chedwww/
index.php/eng/Information](http://www.ched.gov.ph/chedwww/index.php/eng/Information).

Jacky Lynne A. Oiga. (2011). **2011 will be a greater year for travel and tourism** — Lim.
Manila Bulletin, 23 January 2011. Available at [http://www.clairebrownrealty.com/
reports/Philippines_Tourism_Forecast_to_Grow.pdf](http://www.clairebrownrealty.com/reports/Philippines_Tourism_Forecast_to_Grow.pdf).

ภาคผนวก (appendix)

ภาคผนวก ก. บทความการวิจัย

**ASEAN: การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม
ผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
กรณีศึกษาประเทศฟิลิปปินส์**

ASEAN: Learning each other through Asian Tourism Education:
The case of The Philippines

กุลวรา สุวรรณพิมล และ มิเกล เอ็ม มินา
Kulvara Suwanpimol and Miguela M. Mena

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต และ มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ สถาบันการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย
Phuket Rajabhat University and University of the Philippines Asian Institute of Tourism

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยว และ/หรือ การโรงแรมในประเทศฟิลิปปินส์ 2)ศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศฟิลิปปินส์ 3)หาแนวทางการบูรณาการการศึกษาวรรณกรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยว และ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์ และ 4)หาแนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ในการสร้างความเข้าใจอันดี โดยการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวของฟิลิปปินส์ จัดการประชุมกลุ่มย่อยอาจารย์ด้านการท่องเที่ยว และสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรการท่องเที่ยว นักศึกษาที่กำลังศึกษาในหลักสูตรการท่องเที่ยว ณ ประเทศฟิลิปปินส์ ผลการวิจัยพบว่า ประเทศฟิลิปปินส์มีการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวในระดับอนุปริญญา และระดับปริญญาตรี ด้วยหลักสูตรมาตรฐานของคณะกรรมการการอุดมศึกษาเป็นหลัก ซึ่งยังไม่มีรายวิชาที่เน้นการศึกษาวรรณกรรมของกลุ่มประเทศอาเซียน การจัดการเรียนการสอนใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก ผู้เรียนสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี จึงเป็นจุดเด่นของฟิลิปปินส์ แนวทางการบูรณาการการศึกษาวรรณกรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรคือสอดแทรกในรายวิชาที่มีอยู่เดิม หรือปรับปรุงหลักสูตรโดยการเพิ่มรายวิชาใหม่ ส่วนการสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มอาเซียน ได้แก่ การแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ ด้านการศึกษาเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม, จัดโปรแกรมแลกเปลี่ยนนักศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียนโดยสามารถโอนหน่วยกิตการเรียนตามโปรแกรมการแลกเปลี่ยนได้ด้วย, การแลกเปลี่ยนเพื่อเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมโดยการไปเรียนรู้ยังประเทศเจ้าของวัฒนธรรม และ การจัดทำข้อตกลงทวิภาคี/พหุภาคีเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการด้านวิชาการ

คำหลัก : ประชาคมอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรม การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the current curriculum of tourism and hotels in the Philippines; 2) to investigate both the strong and weak points in the curriculum; 3) to create the guidelines to integrate the cultures of the ASEAN countries in the Philippines curriculum; and 4) to encourage the cooperation between universities in Thailand and the Philippines for cross cultural learning. This study employed a qualitative approach. Research instruments consisted of document analysis, a focus group of the Philippines instructors who were teaching in the tourism program, as well as an interview with both the teachers and students in the tourism program of the Philippines. The results of the study revealed that the universities in the Philippines offer the tourism program at both higher certificate and bachelor levels, and their curriculum is based on the standard of CHED. No subject was found to include the culture of other ASEAN countries. The main strong point of the Philippines is that all subjects are taught in the English language, and most students can communicate in English fluently. The suggestions to improve the curriculum include integrating the cultures of other ASEAN countries in the existing curriculum, and creating new subjects which encourage students to be more aware of the cultural differences. The researchers also recommend the ways to establish collaboration among education/tourism institutions in ASEAN countries through academic mobility. These are 1) exchanging the faculty/trainer/ experts in cross cultural education 2) creating the student exchange programs with course credits recognized by all ASEAN countries 3) exchanging cultural immersion visits by students/faculty in ASEAN countries and 4) bilateral/multilateral agreements facilitating academic mobility.

Keywords: ASEAN Community, ASEAN Economic Community, Tourism Curriculum, Intercultural/
Cross-cultural learning

คำนำ

โลกยุคโลกาภิวัตน์ เป็นโลกของความร่วมมือในระดับภูมิภาคเพื่อผลประโยชน์ทางความมั่นคง เศรษฐกิจ การค้า และต่อต้านภัยคุกคามต่างๆ ประเทศในภูมิภาคต่างๆ เช่น ยุโรป อเมริกา เอเชีย และแอฟริกาต่างก็รวมกลุ่มกันเพื่อสร้างโอกาสและอำนาจต่อรอง และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางการค้าและการลงทุน ทั้งสหภาพยุโรป (EU) เขตการค้าเสรีในภูมิภาคอเมริกาเหนือ (NAFTA) สหภาพแอฟริกา (AU) เป็นต้น

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) หรือ อาเซียน (ASEAN) เป็นกลุ่มความร่วมมือระดับภูมิภาคกลุ่มแรกของโลกที่ถือกำเนิดมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2510 ปัจจุบันมีประเทศสมาชิกรวม 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย บรูไน พิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ พม่า ลาว เวียดนาม กัมพูชา และไทย โดยที่ผ่านมา แม้จะต้องเผชิญกับภัยคุกคามที่หลากหลายทั้งภัยคอมมิวนิสต์ สงครามอินโดจีน และการแข่งขันกันระหว่างประเทศมหาอำนาจที่เข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาคในยุคสงครามเย็น แต่ความร่วมมือในกรอบอาเซียนก็ทำให้ประเทศสมาชิกในภูมิภาคนี้มีความสงบสุข มั่นคง ปราศจากการใช้อาวุธเพื่อทำสงครามมาเป็นเวลากว่า 40 ปีโดยมีผลทำให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาของประเทศสมาชิกทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

การพัฒนาไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) เป็นเป้าหมายของประเทศสมาชิก โดยมีที่มาจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Agreement: AFTA) ขึ้นในปี พ.ศ.2535 ซึ่งทำให้อาเซียนสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ โดยมีการลดอัตราภาษีศุลกากร และลดข้อจำกัดทางการค้าอื่น ๆ ที่มีใช่มายาวนาน (Non-Tariff barrier) และการปรับเปลี่ยนโครงสร้างภาษีศุลกากรเพื่อเอื้ออำนวยต่อการค้าเสรี และในปี พ.ศ.2546 ได้มีการกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อมุ่งไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดย กำหนดเป้าหมายของประชาคมฯ ไว้ว่า หนึ่ง เพื่อส่งเสริมการเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน สอง เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน สาม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค และสี่ เพื่อบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก ประเทศสมาชิกได้กำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงภายในปี พ.ศ. 2558 เพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรีระหว่างประเทศสมาชิก

การดำเนินการไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นโจทย์ที่ท้าทายประเทศสมาชิก รวมถึงประเทศฟิลิปปินส์ (The Philippines) ที่มีชื่อเป็นทางการว่า สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Republic of the Philippines) ซึ่งเป็นประเทศที่ประกอบด้วยเกาะจำนวน 7,107 เกาะ ตั้งอยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิก และเป็นประเทศเดียวที่มีพรมแดนทางทะเลที่ติดต่อกันยาวมากที่สุดในโลก และเป็นประเทศเดียวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่อยู่ภายใต้อาณานิคมของประเทศสเปน (พ.ศ.2064-2441) และประเทศสหรัฐอเมริกา (พ.ศ.2441-2489) และเป็นสองอิทธิพลใหญ่ที่สุดต่อวัฒนธรรมของประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเทศฟิลิปปินส์มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมซึ่งมีสาเหตุจากสภาพภูมิประเทศ และประวัติศาสตร์การเมืองที่ตกอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศโลกตะวันตก ในด้านการศึกษาของฟิลิปปินส์ ก็ได้รับการส่งเสริมทางการศึกษาจากทั้งสองประเทศที่มาปกครอง จะเห็นได้ว่าสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของฟิลิปปินส์มีอยู่ทั่วประเทศถึงมากกว่า 2,000 แห่ง

หัวใจหลักในการสร้างความเข้มแข็งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันทางการค้าของภูมิภาค คือ ความรู้ความสามารถในการสื่อสารภาษาประจำชาติสมาชิกอาเซียน และความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีอยู่ 10 ประเทศ เพื่อให้การสื่อสารต่างวัฒนธรรมที่นับวันจะมี

บทบาทความสำคัญเพิ่มมากขึ้นประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดความเข้าใจอันดี และมีการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศในกลุ่มสมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หน่วยงานของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยเฉพาะสถาบันการศึกษา จึงควรให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมของบุคลากรเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจของวัฒนธรรมที่แตกต่างของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และความสามารถของการใช้ภาษาในการสื่อสารในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เพราะทั้งสองประเด็นถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินการชุดโครงการ อาเซียน : การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศฟิลิปปินส์ จึงมีเป้าหมายเพื่อหาแนวทางในการสร้างความเท่าเทียมกันของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว รวมถึงให้ความสำคัญกับหลักสูตรการท่องเที่ยวในแต่ละประเทศของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อบูรณาการการศึกษาข้ามวัฒนธรรม อันนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้คือเพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยว และ/หรือ การโรงแรมในประเทศฟิลิปปินส์ 2) ศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศฟิลิปปินส์ 3) หาแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยว และ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์ และ 4) หาแนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ในการสร้างความเข้าใจอันดี ต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์

เครื่องมือและวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยการวิเคราะห์ ศึกษาจากเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่ม (Focus Group) โดยเครื่องมือสำหรับงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย แนวสัมภาษณ์เชิงลึกที่ใช้ในการสัมภาษณ์นักศึกษาสาขาการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรม ระดับปริญญาตรี และ แนวคำถามสำหรับการประชุมกลุ่ม (guideline) เพื่อใช้ในการประชุมกลุ่มคณาจารย์จากมหาวิทยาลัย ณ ประเทศฟิลิปปินส์

วิธีการวิจัยที่ถูกนำมาใช้ในการหาคำตอบของคำถามวิจัย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน 2) การศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวของประเทศฟิลิปปินส์โดยศึกษาจากเว็บไซต์ของสถาบันต่าง ๆ และหน่วยงานภาครัฐที่เป็นผู้กำกับดูแลการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา 3) การสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและผู้จัดทำหลักสูตร 4) การจัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนในสาขาการท่องเที่ยว และ 5) การสัมภาษณ์นักศึกษาในสาขาการท่องเที่ยว

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ สามารถให้ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัยได้ดังนี้

1) สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในและ/หรือการโรงแรมในประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร

จากข้อมูลที่นักวิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิต่าง ๆ ทั้งจากอินเทอร์เน็ต และจากเอกสารหนังสือต่าง ๆ รวมถึงการสัมภาษณ์นักวิจัยร่วมชาวฟิลิปปินส์ เกี่ยวกับสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวและที่เกี่ยวข้อง ได้ผลการศึกษเกี่ยวกับสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์ ดังนี้

สถาบันระดับอุดมศึกษาของประเทศฟิลิปปินส์ เริ่มจัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยว มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 พบว่าจนถึงพ.ศ. 2551 มีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยว ระดับปริญญาตรีถึง 223 แห่ง ในปีการศึกษา 2551 มีนักศึกษาสมัครเข้าเรียนในสาขาการจัดการท่องเที่ยวถึง 18,500 คน โดย 10 อันดับสถาบันการศึกษาที่มีนักศึกษาสมัครเรียนด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด มีดังนี้

ตาราง แสดงรายชื่อสิบอันดับแรกของสถาบันการศึกษาที่มีนักศึกษาเข้าเรียนด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด (พิจารณาในช่วงปีการศึกษา 2543-2551)

อันดับที่	สถาบันการศึกษา	จำนวนนักศึกษา (คน)
1	CEU Manila	1,294
2	PUP	980
3	Lyceum of the Philippines University	858
4	PATTS College of A	766
5	UST	510
6	UP (AIT)	478
7	Liceo de Cagayan University	440
8	Lyceum Northwestern University	405
9	Central Philippines University	381
10	University of Baguio	369

2) จุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยของประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของการศึกษาที่เป็นทางการด้านการท่องเที่ยว (ในสถาบันที่จัดการเรียนการสอนหลักสูตร 4 ปี) ซึ่งผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพเข้าสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในประเด็นจุดอ่อนของด้านการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้

- การศึกษาด้านการท่องเที่ยวในระดับอุดมศึกษาของฟิลิปปินส์นั้นยังขาดมาตรฐาน นักศึกษาไม่สามารถโอนหน่วยกิตของการเรียน ณ สถาบันการศึกษานี้ไปยังสถาบันการศึกษาอื่นได้ เนื่องจากมีคำอธิบายรายวิชา (Course Description) ที่แตกต่างกัน โดยมีเหตุผลมาจากเสรีภาพทางด้านวิชาการ
- ด้วยข้อยกเว้นบางประการส่งผลให้หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวไม่มุ่งเน้นความชำนาญที่เฉพาะเจาะจง

- มีความคิดเห็นที่แตกต่างระหว่างสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนอันเนื่องจากขอบเขต การศึกษาด้านการท่องเที่ยวนั้นมีขอบเขตที่กว้าง ระหว่างอุตสาหกรรมบริการซึ่งไปเกี่ยวข้องกับ การจัดการโรงแรมและภัตตาคาร หรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เห็นว่าเกี่ยวข้องกับการจัดการด้าน การดำเนินการท่องเที่ยว (travel operation)
- อาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวขาดประสบการณ์จริง หรือไม่ได้คลุกคลีในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวอย่างจริงจัง การเรียนการสอนจึงเป็นลักษณะที่ผู้สอนตามทฤษฎีและแบบฝึกหัดตามใน ตำรา ซึ่งอาจไม่ได้ใช้ประโยชน์ใด ๆ ในสถานการณ์จริง
- ข้อจำกัดด้านตำราสำหรับใช้ในการเรียนการสอนที่พัฒนาโดยผู้สอนในประเทศเอง ในขณะที่ตำรา ต่างประเทศจะมีราคาแพง ดังนั้นเอกสารตำราต่าง ๆ จึงเป็นลักษณะการทำสำเนาเอกสารเพื่อใช้ ประกอบการเรียนการสอนในแต่ละบทเรียน
- แนวโน้มของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจัดการเรียนการสอนเป็นเชิงพาณิชย์มุ่งเน้นหาเงินทำให้ มองข้ามหน้าที่หลักที่จะต้องพัฒนาบัณฑิตที่มีคุณภาพแก่ประเทศชาติ
- ไม่มีระบบติดตามตรวจสอบภาวะการปฏิบัติงานของบัณฑิตที่ออกสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- ไม่มีการทำงานด้านกฎระเบียบจากหน่วยงานรัฐบาลที่กำลังดูแล ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ คณะกรรมการการอุดมศึกษา และกรมการท่องเที่ยว (Department of Tourism) ที่จะต้อง กำหนดให้สถาบันการศึกษาปฏิบัติตามมาตรฐานในการผลิตบัณฑิตสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว เนื่องจากมีหลาย ๆ สถาบันการศึกษาที่เป็นอิสระด้วยอ้างว่าเป็นเสรีภาพทางวิชาการ ส่งผลให้ สถาบันการศึกษาที่แตกต่างกันมีหลักสูตรการท่องเที่ยวที่มีชื่อที่แตกต่างกันและมาตรฐานสำหรับ ปริญญาเดียวกันหรือคล้ายกัน เช่น BS Tourism, BS Travel and Tourism, BS Hotel and Restaurant Management, BS Hotel, Restaurant and Institutional Management และอื่น ๆ อีกมากมาย
- หน่วยงานท้องถิ่นของรัฐ (Local Government Units: LGUs) มักจะมองข้ามความสำคัญของการ ให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวจะมีความสำคัญในท้องถิ่นของตนเอง เช่น สถาบันการศึกษาในกำกับดูแลไม่ได้เปิดสอนการท่องเที่ยว หรือ การจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้น แทบจะไม่มีหลักสูตรอบรมด้านการท่องเที่ยวเพื่อเป็นทางเลือกในการทำมาหากิน
- สำหรับจุดแข็งหรือประเด็นด้านบวก มีดังนี้
- การใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา ทำให้ฟิลิปปินส์ได้เปรียบในภาคการ ท่องเที่ยวเหนือกว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียนด้วยกัน
- แรงงานด้านการท่องเที่ยวที่เกินกว่าความต้องการของตลาดแรงงาน .ในความชำนาญที่เป็นพิเศษ จะสามารถปรับใช้ได้ง่ายเมื่อมีความต้องการเข้ามา
- ฐานทรัพยากรมนุษย์ชาวฟิลิปปินส์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการมีความยืดหยุ่นและ ปรับตัวในการเปลี่ยนแปลงและสามารถรับมือกับสิ่งที่ต้องการของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

- ลักษณะพื้นฐานของชาวฟิลิปปินส์มีความเป็นมิตรและยินดีบริการ ผนวกกับความร่าเริง มีความสุข และรอยยิ้ม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวฟิลิปปินส์นั้นเป็นลักษณะที่พึงปรารถนามากสำหรับแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- หน่วยงานที่ดูแลด้านการศึกษาเทคนิคและการพัฒนาทักษะ (Technical Education and Skills Development Authority: TESDA) ได้ริเริ่มจัดตั้งคณะทำงานอุตสาหกรรมประกอบด้วยผู้นำภาคเอกชนของอุตสาหกรรม ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานให้คำปรึกษาด้านการฝึกอบรมทักษะแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- มีการจัดตั้งสภาการท่องเที่ยวระดับภูมิภาค จังหวัด เมือง ระดับเทศบาล และหมู่บ้าน เพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคเอกชน และการให้คำปรึกษาจากภาครัฐ และดำเนินการให้เกิดการประสานความร่วมมืออย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ
- สถาบันการศึกษาภาคเอกชนมีการดำเนินการเพื่อเพิ่มมาตรฐาน และมีระบบการประเมินตนเองผ่าน สำนักงานคณะกรรมการรับรองมาตรฐานวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย (Philippine Association of Colleges and Universities Commission on Accreditation: PACUCOA) ซึ่งก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493
- มาตรฐานของ PACUCOA และระบบในการควบคุมมาตรฐานของหลักสูตรการจัดการโรงแรมและรีสอร์ท หลักสูตรการท่องเที่ยว ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางโดยมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยส่วนใหญ่ในประเทศฟิลิปปินส์

จากจุดเด่นข้างต้นและความร่วมมือระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จะช่วยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้านการท่องเที่ยวให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในขณะที่ความพยายามทำให้ฟิลิปปินส์เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จได้จะต้องมีการพัฒนาด้านทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถูกจัดให้มีความสำคัญเป็นลำดับที่สอง หรือสาม รองจากประเด็นด้านการลงทุน การเก็งกำไรในอสังหาริมทรัพย์ และทางเลือกกระหว่างการใช้ที่บริหารชาวต่างชาติหรือคนในท้องถิ่น

3) แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร

สถานการณ์ปัจจุบันของการเรียนการสอนด้านการสื่อสารวัฒนธรรม ซึ่งในการเรียนการสอนในหลักสูตรปริญญาตรีด้านการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรม ไม่มีรายวิชาที่เฉพาะเจาะจง หรือมุ่งเน้นลงไปในเรื่องการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเป็นการเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตามหัวข้อการศึกษาเรื่องวัฒนธรรม และการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมนี้ได้รวมอยู่ในเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรอยู่แล้ว เช่น รายวิชาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ/โลก (International/World Tourism) การท่องเที่ยวในท้องถิ่น (Domestic Tourism) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Tourism and Culture) มานุษยวิทยาและวัฒนธรรม (Culture Anthropology) รวมไปถึงความต้องการภาษาต่างประเทศ (Foreign Language Requirement) เป็นต้น

มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จะมีหลักสูตรอื่น ๆ ที่เน้นด้านการจัดการการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม เนื่องจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็เล็งเห็นว่า ความเข้าใจถึงวัฒนธรรม และการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมมีความสำคัญมากในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

สำหรับคำอธิบายรายวิชาของรายวิชาต่าง ๆ ที่มีอยู่สำหรับหลักสูตรการท่องเที่ยว นั้น ในขณะนี้ยังไม่มี การกำหนดวัตถุประสงค์ และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมลงไปอย่างชัดเจน เพียงแต่มีรายวิชาเลือกต่าง ๆ ที่จัดการเรียนการสอนในหัวข้อการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เช่น รายวิชาต่าง ๆ ที่ศึกษาภาษาต่างประเทศ วัฒนธรรมประเทศต่าง ๆ (Culture of Countries) มานุษยวิทยาและวัฒนธรรม (Cultural Anthropology) การท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม (Heritage Tourism) ความสัมพันธ์ทางการทูต (Diplomatic Relations) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) และการจัดการนักท่องเที่ยว (Visitor Management) เป็นต้น

ข้อสรุปจากการประชุมกลุ่มคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศฟิลิปปินส์ และนักวิจัย พบว่าถ้าจะบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติของการศึกษาในหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของฟิลิปปินส์ ในปัจจุบันยังไม่มีรายวิชาที่เฉพาะเจาะจงศึกษาเฉพาะการเรียนรู้ หรือการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม แต่จะมีการสอดแทรกเนื้อหาไว้ในการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาอื่น ๆ เช่น การท่องเที่ยวระดับโลก การศึกษาภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

4) แนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ในการสร้างความเข้าใจอันดีต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวและ/หรือการโรงแรมของประเทศฟิลิปปินส์เป็นอย่างไร

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นว่าเป็นการยากที่จะมีมาตรฐานหลักสูตรการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเพื่อใช้กับมหาวิทยาลัยในประชาคมอาเซียน เนื่องจากแต่ละประเทศมีตลาดและกลุ่มลูกค้าที่แตกต่างกัน และมีวัฒนธรรมต่างกัน แต่กรอบขั้นพื้นฐานหรือโครงสร้างของหลักสูตรสามารถพัฒนาได้ โดยเมื่อนำไปใช้ ก็สามารถปรับหรือทบทวนให้เหมาะสมกับความต้องการของประเทศนั้น ๆ

แต่การสร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยในประชาคมอาเซียนมีความจำเป็นสำหรับการศึกษาและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมเพื่อให้ได้เนื้อหาและการเรียนการสอนจากทีมผู้สอนที่หลากหลาย ซึ่งมาจากประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน จะทำให้การเรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ เกิดประสิทธิผลดียิ่งขึ้น

สำหรับบัณฑิตที่จบออกไปสู่ตลาดแรงงานนั้น บัณฑิตได้รับการเตรียมความพร้อมให้สามารถไปทำงานยังประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน โดยมหาวิทยาลัยมีความต้องการจะเพิ่มพูนประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศให้แก่นักศึกษา โดยจัดประสบการณ์ให้ เช่น โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาให้มีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น การฝึกงานของนักศึกษา ณ ต่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งการเพิ่มความร่วมมือระหว่างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และมหาวิทยาลัย หรือระหว่างประเทศฟิลิปปินส์และมหาวิทยาลัยนานาชาติ เพื่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้วัฒนธรรม และภาษาต่างชาตก็จะเพิ่มขึ้น

ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มเห็นว่า มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในฟิลิปปินส์ต้องทำงานเชิงรุกมากขึ้น ในขณะที่ CHED ซึ่งเป็นผู้กำกับดูแลด้านหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ได้ให้เสรีภาพในแนวทาง หรือระเบียบของหลักสูตรมากขึ้น การ

พัฒนาคุณภาพการสอนจัดให้มีการสัมมนาด้านการศึกษอย่างต่อเนื่อง และธุรกิจของกลุ่มประเทศอาเซียนจะมีสิ่งทำได้ และทำไม่ได้ ที่ต่างกัน ก็ควรกำหนดไว้เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติ

สรุป ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์กับประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน คือ ควรจัดให้มีการรวมกลุ่มกันของอาจารย์ผู้สอนเพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ โดยอาจเป็นในลักษณะของการให้อาจารย์เดินทางไปบรรยายในมหาวิทยาลัยเพื่อให้นักศึกษาได้ประสบการณ์ตรงจากเจ้าของวัฒนธรรม รวมถึงการมีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม และการฝึกงานของนักศึกษาต่างประเทศเพื่อให้เกิดทักษะจากการปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมจริง

การอภิปรายผล

การจัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวของประเทศฟิลิปปินส์นั้น พบว่ามีปริมาณของสถานศึกษาที่เปิดสอนด้านการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ทั้งสถาบันการศึกษาภาครัฐ และภาคเอกชน ทั้งเป็นการศึกษาในสถาบันหลัก และส่วนที่เป็นวิทยาเขต หรือศูนย์การศึกษา ทำให้ขาดคุณภาพ หรือการควบคุมคุณภาพค่อนข้างลำบาก สาขาที่เปิดสอนในด้านการท่องเที่ยวหรือที่เกี่ยวข้องมีหลากหลายสาขา เช่น ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ด้านการจัดการโรงแรมและภัตตาคาร ด้านการจัดการการบิน ด้านการจัดการครัวและภัตตาคาร เป็นต้นและข้อปริญญญาที่ได้รับก็แตกต่างกันทำให้ขาดมาตรฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (Commission of Higher Education : CHED) เป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งตรงนี้คือจุดอ่อนของการจัดการเรียนการสอนของฟิลิปปินส์ นอกจากนี้อาจารย์ผู้สอนก็ขาดประสบการณ์ตรงอาจทำได้ในลักษณะของการบรรยายตามตำราและทฤษฎี ในขณะที่ประเทศฟิลิปปินส์มีภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการจึงทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ จึงทำให้นักศึกษามีทักษะด้านภาษาอังกฤษดีกว่าประเทศอื่น ๆ อีกหลาย ๆ ประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน

การตระหนักถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสำหรับสถาบันการศึกษาในฟิลิปปินส์นั้น ยังไม่ค่อยได้รับความสนใจ แต่อย่างไรก็ตามแรงงานชาวฟิลิปปินส์ก็มีข้อได้เปรียบด้านภาษา เมื่อจะต้องไปทำงานยังต่างถิ่น หรือต้อนรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติหากมีความเข้าใจถึงวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย ก็จะช่วยให้งานสะดวกราบรื่นยิ่งขึ้น โดยในการบูรณาการการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมเข้าไปในหลักสูตรการท่องเที่ยวที่จะเป็นไปได้อีกคือ การเพิ่มเติมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องเข้าไปในรายวิชาตามหลักสูตรที่มีอยู่แล้ว แนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจนั้น การจัดทำมีโครงการแลกเปลี่ยนบุคลากร ทั้งนักศึกษาและอาจารย์ เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรม การเรียนการสอน และการวิจัย รวมถึงการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญให้บรรยายความรู้ก็จะเป็นแนวทางที่สามารถดำเนินการเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัยโดยไปเรียนยังมหาวิทยาลัยต่างประเทศ และสามารถโอนหน่วยกิตได้ ก็จะทำให้นักศึกษาได้ใช้เวลาในประเทศเพื่อนบ้าน ได้เรียนรู้วัฒนธรรมในช่วงเวลาหนึ่ง โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรม รวมถึง การทำข้อตกลงทวิภาคี/พหุภาคีเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการในเชิงวิชาการในด้านการศึกษาร่วมวัฒนธรรมหรืออื่น ๆ

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยงของฟิลิปปินส์ในระดับอุดมศึกษา ซึ่งการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาจำแนกเป็น 2 กลุ่มตามลักษณะการจัดการ คือ กลุ่มสถาบันที่ตั้งอยู่ภายใต้บริหารงานของคณะกรรมการการอุดมศึกษา (CHED) และ กลุ่มสถาบันที่เป็นอิสระเพียงแต่กำกับดูแลโดยเปิดให้มีเสรีภาพทางด้านวิชาการ ในปี พ.ศ. 2553 มหาวิทยาลัยในฟิลิปปินส์ประมาณ 60 แห่งที่เปิดสอนในหลักสูตรการท่องเที่ยงหรือหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยง โดยนักศึกษาที่จบไปประมาณร้อยละ 75-80 ทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยงและมหาวิทยาลัยสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานด้านการท่องเที่ยงได้ 100 เปอร์เซ็นต์ ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสถาบันการศึกษาที่อยู่ภายใต้คณะกรรมการการอุดมศึกษา จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดหมายเลข 30 (CHED Memorandum Order No.30 Series of 2006 :CMO. No.30) ที่มีมาตรฐานโครงสร้างหลักสูตร รายวิชา คำอธิบายรายวิชาของปริญญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยง ขณะที่การจัดการเรียนการสอนของบางมหาวิทยาลัยสามารถดำเนินการได้อิสระด้วยข้ออ้างว่าเป็นเสรีภาพทางวิชาการ

การวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยง พบว่า จากการขาดมาตรฐานเดียวในการกำกับดูแล ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีโอกาสที่จะไม่ได้มาตรฐาน อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรก็ยังขาดความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านการท่องเที่ยง และภาษาที่สาม ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายได้ โดยมีจุดแข็งของการจัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยง คือการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ และอยู่ใกล้ประเทศจีนและเกาหลี ทำให้มีกลุ่มลูกค้าที่สนใจศึกษาเพื่อให้ได้ภาษาอังกฤษเข้ามาศึกษาต่อ และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมไปในตัว รวมถึงความตื่นตัวของทางการจัดการการท่องเที่ยง ที่ดึงความร่วมมือจากภาคเอกชนในทุกภาคส่วน และทุกระดับของภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการให้การศึกษาด้านการท่องเที่ยง เช่น การเป็นที่ปรึกษาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยงแก่ประชาชนในท้องถิ่นเพื่อรองรับเป้าหมายการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยง และที่ปรากฏในวัตถุประสงค์ของการจัดการหลักสูตรการท่องเที่ยงที่มุ่งเน้นการท่องเที่ยงอย่างยั่งยืน (sustainable)

การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมเข้าไปในหลักสูตร หากต้องพัฒนาหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานหนึ่งเดียวจะทำได้ยาก แต่หากเป็นการเพิ่มเนื้อหาการเรียนรู้ด้านความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมเข้าไปในหลักสูตรที่มีอยู่แล้วอาจเป็นไปได้ และทำได้ง่ายกว่า เช่น หลักสูตรการท่องเที่ยง หรือ รายวิชาทางด้านภาษา เป็นต้น

แนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันในฟิลิปปินส์กับประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี ต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกันผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยงนั้น อาจดำเนินการโดย 1) โครงการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญ/อาจารย์ผู้สอนให้ไปบรรยายยังสถาบัน ในกลุ่มประชาคมอาเซียน 2) โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัยโดยไปเรียนยังมหาวิทยาลัยต่างประเทศ และสามารถโอนหน่วยกิตได้ 3) โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรม รวมถึง 4) การทำข้อตกลงทวิภาคี/พหุภาคีเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการในเชิงวิชาการในด้านการศึกษาเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมหรือ อื่น ๆ

จากการศึกษาวิจัย โครงการ “ASEAN: การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยงในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกรณีศึกษาประเทศฟิลิปปินส์” นั้นได้บุคลากรในสายการศึกษาของประเทศที่ไป

ทำการศึกษาเป็นนักวิจัยร่วม ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในส่วนที่ไม่สามารถค้นหาได้จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ จึงช่วยอำนวยความสะดวกและสนับสนุนข้อมูลการวิจัยได้เป็นอย่างดี หากแต่อาจยังติดต่อนไม่สม่ำเสมอเพียงพอ จึงทำให้ข้อมูลที่ได้อาจจะขาดความลึกซึ้ง

การวิจัยครั้งต่อไปอาจจะเป็นการศึกษาเพื่อสร้างการบูรณาการในลักษณะของการเรียนการสอนเชิงบูรณาการ อาจเป็นในลักษณะของโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษา และอาจารย์ผู้สอน โดยทำเป็นโครงการวิจัยเช่นกัน เพื่อดูผลสำเร็จที่ได้จากการดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงการต่างประเทศ. ม.ป.ป. **ความหมายและความสำคัญของประชาคมอาเซียน**. วันที่เข้าถึง 1 พฤศจิกายน 2553. เว็บไซต์ <http://www.mfa.go.th/internet/information/21790.pdf>.
- การจัดการปัญหาวิวัฒน์. สถาบัน. 2554. **ศูนย์อารยปัญญา**. วันที่เข้าถึง 12 ธันวาคม 2553. เว็บไซต์ : <http://www.pim.ac.th/quick-link/e-learning>
- กุลวรา สุวรรณพิมล. 2552. **จุดยืนภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: กรณีศึกษาประเทศฟิลิปปินส์**. ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- ชาวรัฐมนตรี, สำนัก. 2553. **การเตรียมพร้อมด้านการศึกษาของไทย เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน**. วันที่เข้าถึง 12 ธันวาคม 2553. เว็บไซต์: <http://www.moe.go.th/websm/2010/nov/384.html>.
- ความสัมพันธ์ต่างประเทศ, สำนัก. 2554. **การศึกษา: กลไกขับเคลื่อนอาเซียน**. วันที่เข้าถึง 25 มิถุนายน 2554. เว็บไซต์ <http://www.bic.moe.go.th/th/images/stories/book/other/ASEAN/aseaned-com09.pdf>.
- ชนัท ธาตุทอง. 2550. **การออกแบบการสอนและบูรณาการ**. กรุงเทพฯ: เพชรเกษรการพิมพ์.
- ชินวรณ์ บุญยเกียรติ. 2553. เอกสารประกอบการบรรยาย “การเตรียมความพร้อมทั้งทิศทางของประเทศไทย ด้านการศึกษาสู่การเปิดกว้างของการเรียนรู้แบบไร้พรมแดนภายใต้ข้อตกลงอาฟต้า”. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทศนา เขมมณี. 2550. **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ชรวิ ฐปะวิเชตร์. 2554. **การเรียนรู้ลักษณะการจัดการ : การจัดการข้ามวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: ดวงกมลพับลิชชิ่ง.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. 2547. **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC): ผลดี VS ผลเสีย ต่อเศรษฐกิจไทย**. เว็บไซต์: <http://www.kasikornresearch.com/TH/K-Econ%20Analysis/Pages/ViewSummary.aspx?docid=4345>.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. 2543. **เทคนิคแห่งความสำเร็จเรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ดวงกมลสมัย.

CHED Memorandum Order No. 30 Series of 2006. Retrieved July 15, 2010, from Commission on Higher Education. Web site: <http://www.ched.gov.ph/chedwww/index.php/eng/Information>.

Jacky Lynne A. Oiga. (2011). **2011 will be a greater year for travel and tourism** — Lim. Manila Bulletin, 23 January 2011. Available at http://www.clairebrownrealty.com/reports/Philippines_Tourism_Forecast_to_Grow.pdf.

ภาคผนวก ง. รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่ม ณ ประเทศฟิลิปปินส์

Focus Group Discussion

November 23, 2010, 9:30am to 1:00pm

UPAIT Seminar Room

Attendance Sheet

1. Dr. Ted Choibamroong – Thai University
2. Dr. Kulvara Suwampimol – Thai University
3. Dr. Miguela Mena – UP Asian Institute of Tourism
4. Prof. Cristina Caluza – San Sebastian College
5. Prof. Joy Era – Treston International College
6. Prof. Rizan Ritas – La Consolacion College- Deparo
7. Prof. Raymund Guerrero – UP College of Home Economics
8. Prof. Shirley Guevarra – UP College of Home Economics
9. Prof. Reil Cruz – UP Asian Institute of Tourism
10. Prof. Lynn Donesa – Global College
11. Prof. Nenita Romero – Sienna College
12. Prof. Elena Magkasi – Dr. Yanga's College
13. Prof. Cristina Asuncion – UP Asian Institute of Tourism
14. Prof. Richard Gonzalo – UP Asian Institute of Tourism
15. Prof. Cecile Cruz – Bulacan State University
16. Prof. Ronald Manzano – Far Eastern University
17. Prof. Grace Rebuella – De La Salle University Dasmarias
18. Prof. Edieser Dela Santa – UP Asian Institute of Tourism
19. Prof. Ma. Criselda Badilla – UP Asian Institute of Tourism
20. Prof. Jesus Celso Zablan – ABE Commonwealth
21. Prof. Danny Cabulay – Central Colleges of the Philippines
22. Prof. Archivald Baluyut – Far Eastern University
23. Ms. Victoria Mallari – UPAIT staff
24. Ms. Hildegard De Leon – UPAIT staff
25. Ms. Silgrid Flores – UPAIT staff

ภาคผนวก จ. ประวัติคณะผู้วิจัย

Ms.Kulvara Suwanpimol

Contact Address: 21 Thepkrasattri rd., Muang, Phuket 83000

Tel : 0-7624-0474 ext .517

Fax : 0-7624-0223

e-mail : addy88th@yahoo.com

date of birth : June 23rd 1958

Nationality : Thai

Education

1985-1998 Doctor of Public Administration
Centro Escollar University,
Manila, Philippines

1984-1985 Master of Arts (Management)
Centro Escollar University,
Manila, Philippines

1979-1982 Bachelor of Arts (English)
Ramkamhaeng University,
Bangkok, Thailand

Experience

2010-Present Director of Institution of Research and Development
Phuket Rajabhat University, Phuket, Thailand

2007-2008 Vice President of Student Affair
Phuket Rajabhat University, Phuket, Thailand

1992-2006 Head of Tourism Department
Phuket Rajabhat University, Phuket, Thailand

2004 Coordinator of the Research Project in the Southern Thailand
under the Supervision of Higher Education Council

1998-2002 Vice President of Student Affair
Phuket Rajabhat University, Phuket, 83000 Thailand

1995-1998	Dean of Faculty of Management Science Rajabhat Institute Phuket, Phuket, Thailand
1993-1995	Head of Faculty of Management Science Teacher College, Phuket, Thailand

Teaching

- Tourist Guide
- Organization and Management
- Tourism Industry
- Organization Behavior
- Human Resource Management
- Eco-tourism Management

Writing Books

- Principles of tourist guide
- Human Resource Management
- Organization and Management

Observation and Training

Observation and academic visit at Czech Republic, Germany, Austria and Hungary, 2007

Observing sustainable tourism development a project of cooperation with the Khong River Group in Chiang Rai, Vietnam, 2004

Observing Tourism of project of cooperation between Phuket Rajabhat University and Edith Cowan, South Australia, 2003

Participate in the seminar of TQM: Total Quality Management at Wolverhampton, London, England, 1996

Director of Tourist Guide Training at Phuket Rajabhat University for 15 years in collaboration with Tourism Authority of Thailand

Researches

2010

Thailand Research Fund's coordinator for Youth Researcher in Southern region (in progress)

2009

A study of the attitude of foreign tourists to the tourism industry in Phuket

A Study of the extent of the participation of the community at Koh Prathong, Kuraburi district, Phang-nga Province

ASEAN Image Positioning: The case study of the Philippines.

Thailand Research Fund's coordinator for Youth Researcher in Southern region

Paper presentation at Siam University, Thailand

2008

Service Quality Development Project of Human Resource and Partnership for the Development the Art and Cultural Tourism in Andaman Sea Region: Phuket, Phang-nga and Krabi

Paper presentation organized by Chulalongkorn University, Thailand

2005

Quality Education for Future Career Prospects in the Fields of Tourism's presentation at University of Chengdu of Technology, China

2004

A Study of the effectiveness of transportation systems including regular bus services and charter bus services

Miguela M. Mena, Ph.D.

Dean and Associate Professor
Asian Institute of Tourism
University of the Philippines
Commonwealth Avenue, Diliman
Quezon City, Philippines 1101

Office Tele/Fax: 9223894 Mobile: 09273648450
Email: m3mna@yahoo.com.hk, mena.miguela@gmail.com

I. Personal Data

Date and Place of Birth	September 29, 1958 / Sta. Cruz, Zambales
Nationality/Citizenship	Filipino
Address (Residence)	D8 Don Felipe Street Pilarville Subdivision Tandang Sora, Quezon City Philippines 1116

II. Academic Experience

Dean Aug 2010 to Jul 2013	University of the Philippines Asian Institute of Tourism
Associate Professor Dec 2007 to present	University of the Philippines Asian Institute of Tourism
Visiting Professor and Consultant for Ph.D. Program May 2008 to present	Maejo University School of Tourism Development Chiang Mai, Thailand
Assistant Professor Mar 1999 – Nov 2007	University of the Philippines Asian Institute of Tourism
Instructor Nov 1990 – Feb 1999	University of the Philippines Asian Institute of Tourism

Lecturer	University of the Philippines Asian Institute of Tourism
June 1986 – Oct 1990	
University Research Associate	University of the Philippines Asian Institute of Tourism
July 1989 – Oct 1990	
Researcher	University of the Philippines Asian Institute of Tourism
Nov 1979 – June 1989	

III. Teaching Accomplishments

A. Education and continuing professional advancement

Doctor of Philosophy (2007)

The Hong Kong Polytechnic University School of Hotel and Tourism Management
Hong Kong, China

Master of Statistics (1998)

University of the Philippines School of Statistics
Quezon City, Philippines

Diploma in Tourism Management (1990)

Schloss Klessheim Institute of Tourism and Hotel Management
Salzburg, Austria

Bachelor of Science in Statistics (1979)

University of the Philippines Statistical Center
Quezon City, Philippines

B. Titles of classroom/instructional materials, syllabi, workbooks, modules, course guides produced and used for the improvement of teaching

Course Syllabi and Course Readings/Guides in the following courses: Tourism Principles; World Tourism; Tourism Development and Control; Information and Communications Technologies and Tourism; Domestic Tourism; Tourism Management; Tourism Research Methods; Undergraduate Thesis; Tourism Impacts and Sustainability; Special Interest Tourism; Industry Practice Students' Manual

C. List of books, chapter in books, professional articles (other than research)

Mena, M. (2010). Community-based Cultural Heritage Projects in the Philippines: Evidences of Tourism and Heritage Management Partnerships. In Perspectives in Heritage Tourism. Thailand: SEAMEO-SPAFA.

Alampay, R., Chartrungruan, B., Mena, M., Thongma, W. & Zhou, J.Y. (eds.) (2009). *Managing Sustainable Tourism in the Next Decade: Prospects and Challenges*, Proceedings of the International Conference on Sustainable Tourism Management, March 27-29 (Printed Abstracts and Full Paper in CD Rom). Thailand: School of Tourism Development Maejo University.

Mena, M. (2008). International Tourism and Developing Economies. In Babu S., S., Mishra, S., & Parida, B.B. (eds.) *Tourism Development Revisited: Concepts, Issues and Paradigms*. India: Sage Publications Pvt. Ltd.

Mena, M. (2009). Book review on *Migration and Tourism: Formation of New Social Classes* by Helen Kopnina. *Tourism Analysis*, 14(2), 247-249.

Mena, M. (2005). Book review on *Destination Benchmarking: Concepts, Practices and Operations* by Metin Kozak. *Journal of Travel and Tourism Marketing*, 18(1), 89.

Mena, M. (2004). Book review on Tourism in National Parks and Protected Areas: Planning and Management by Paul F.J. Eagles and Stephen F. McCool. *Tourist Studies*, 3(2), 224-226.

Mena, M. (2003). Book review on Where Asia Smiles: An Ethnography of Philippine Tourism by Sally Ness. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, Vol. 8 (2).

Mena, M. (2003). Book review on Sport Tourism by Douglas Michele Turco, Roger Riley, and Kamilla Swart. *Journal of Travel and Tourism Marketing*, Vol. 14(1).

Mena, M. and Say, M. (1999). Philippine tourism development strategies. Country report co-presented at KOICA-Sponsored Seminar on National Tourism Development Strategies held in Seoul, Korea, November 1999.

Mena, M. (1994). Education and training for the Philippine tourism and hospitality industry. Country report presented at the UNESCO & Australian Government -Sponsored Seminar on Education and Training for the Tourism and Hospitality Industry held in Hua Hin, Thailand, May 1994.

Mena, M. (1984). The Philippine tourism industry. Country report presented at the JICA-Sponsored Seminar on Tourism Promotions held in Tokyo, Japan, October to December 1984.

D. Speaking engagements (title of talk, venue, occasion and date)

Discussant of Tourism Statistics Session, 11th National Convention on Statistics, Edsa Shangrila Hotel, October 2010.

Careers in Tourism, Travel and Hospitality, NISMED Auditorium, UP Diliman, Quezon City, Career Assistance Management Series 2, September 2010.

Efficient Planning and Management of Tourism Industry: Philippine Experience, Centara Duangtawan Hotel, Chiang Mai, Thailand, National Conference on Efficient Strategic Management of Tourism and Service Industries, February 2010.

Quantitative Research Methodology, UP AIT Seminar Room, "Thesis the Moment! So Seize the Moment!" Seminar, February 2010.

Recent Tourism Developments, Lyceum Institute of Technology Calamba City, Strengthening the Hospitality Management Career through our Global Industry Partners, September 2007.

The Future of Tourism Education, Manila, Tourism Educators of Schools, Colleges and Universities (TESCU) 2007 Annual Convention, September 2007.

Fundamental Tourism Concepts, Manila, Workshop on Regional Statistics for DOT Regional Directors and Statistical Staff, April 2005.

Fundamental Tourism Concepts, Training Course on Generation of Tourism Statistics at the Local Level, Pangasinan, March 2005; National Capital Region-NCR, April 2005; Oriental Mindoro, October 2005; Zambales, June 2006; Cebu & Bohol, October 2006; Region VI – Iloilo, November 2006.

Global and Philippine Tourism Industry, Batangas City, Tourism Awareness Seminar, April 2005.

Global and Philippine Tourism Industry, Batangas City, Batangas City Tourism Council Planning Workshop, October 2005.

Determinants of Destination Competitiveness for Southeast Asia, Iloilo City, Tourism Educators of Schools, Colleges and Universities (TESCU) 2004 Annual Convention, September 2004.

Developing the Operational Definitions for Domestic Tourism in the Philippines, Cebu City, Sustaining Tourism Competitive Edge through Statistics, October 2003.

E. Thesis Adviser/Co-Adviser for undergraduate students in UPAIT (more than 100 students to date), 1 master student in PWU, 3 Ph.D. students in Maejo University

F. Visiting Professor and Consultant for Ph.D. Program, School of Tourism Development, Maejo University, Chiang Mai, Thailand, May 2008 to present

IV. Research Accomplishments

A. UP Diliman Centennial Professorial Chair for Tourism, January – December 2009
Jose D. Aspiras Professorial Chair, January-December 2000

B. List of published researches

International Journals (refereed)

Jogarathnam, G., Chon, K., Mena, M. and Yoo, J. (2005). An analysis of hospitality and tourism research: Institutional contributions. *Journal of Hospitality and Tourism Research*, 29 (3), 356-371.

Jogarathnam, G., Chon, K., McCleary, K., Mena, M., and Yoo, J. (2005). An analysis of institutional contributors to three major academic journals: 1992 – 2001. *Tourism Management*, 26 (5), 341-348.

Yoo, J., McKercher, B. and Mena, M. (2004). A cross-cultural comparison of trip characteristics: International visitors of Hong Kong from Mainland China and USA. *Journal of Travel and Tourism Marketing*, 16 (1), 63-75.

Mena, M., Chon, K. and Alampay, R.B. (2004). Discovering the potentials of domestic tourism in Southeast Asia from the perspectives of regional demography. *Tourism Recreation Research*, 29 (2), 13-24.

Conference Papers (refereed):

Bosangit, C. & Mena, M. (2010, October). *Meanings, Motivations and Behaviour of Filipino-American First-Time Visitors to the Philippines: Content Analysis of Travel Blogs*. Paper presented at the Asian Media Cooperation and Cultural Exchange 2010 Conference, UP Diliman, Quezon City, Philippines.

Mena, M. (2010, April). *Profiling the Grassroots Ecotourism Entrepreneurs in the Philippines*. Paper presented at the NeXt Conference 2010, Tourism Entrepreneurship Conference, Waterloo, Canada.

Bosangit, C. & Mena, M. (2009, April). *Meanings, Motivations and Behaviour of Filipino-American First-Time Visitors to the Philippines: Content Analysis of Travel Blogs*. Paper presented at the International Conference on Tourist Experiences: Meanings, Motivations, Behaviours, Lancaster, U.K.

Atienza, J.K. & Mena, M. (2009). *Determining the potential of Puerto Galera as an ecotourism destination*. In R. Alampay, B. Chartrunguang, M. Mena, W. Thongma, & J.Y. Zhou (Eds.), *Managing Sustainable Tourism in the Next Decade: Prospects and Challenges*, Proceedings of the International Conference on Sustainable Tourism Management, March 27-29 (CD Rom). Thailand: School of Tourism Development Maejo University.

Mena, M. (2008, September). *Community-based Cultural Heritage Projects in the Philippines: Evidences of Tourism and Heritage Management Partnerships*. Paper presented at the International Symposium on the Challenges in Heritage Tourism, Bangkok, Thailand.

Mena, M. (2008, September). *Exploring Kim's Acculturation Theory: A Case Study of Koreans Living in the Philippines*. Paper presented at the International Workshop on Migration & Diversity in Asian Contexts, Asia Research Institute, National University of Singapore, Singapore.

Mena, M. and Breen, S. (2008, July). *Exploring Tourism Marketing Decision Support Systems: A Case Study of the Philippines*. Paper accepted for standing presentation at the 14th Asia Pacific Tourism Association (APTA) Conference, Bangkok, Thailand.

Mena, M. (2007, October). *Understanding the domestic VFR travel market in the Philippines*. Paper presented at the 10th National Convention of Statistics, Mandaluyong City, Philippines.

Mena, M. and Bosangit, C. (2007, June). *Travel blogs on the Philippines: A comparative study of international and domestic tourists' consumption of place*. Paper presented at the 5th Bi-Annual Symposium of the International Society of Culture, Tourism, and Hospitality Research, Charleston, South Carolina, USA.

Mena, M. (2006, September). *Exploring the Tourism-Migration-Immigration Nexus: The Korean Residents in the Philippines*. Paper presented at the Workshop 'Of Asian Origin': Rethinking Tourism in Contemporary Asia, Singapore.

Mena, M. (2006, July). *Leisure Sports Tourism: A Distinct Market Niche for the Philippines*. Paper presented at The 2006 Gangwon International Tourism Symposium The 60th TOSOK Tourism Conference, Pyungchang, South Korea.

Bosangit, C. and Mena, M. (2005, October). *Tourism as a Subject of Higher Education in the Philippines: Stakeholders' View and Perspectives*. Paper presented at The 3rd Global Summit on Peace Through Tourism – Educators Forum, Pattaya, Thailand.

Mena, M. (2004, November). *Cultural differences and service quality evaluation: A proposed conceptual model*. Paper presented at the Korea, Japan, China and Philippines Joint International Cultural Tourism Conference, Paichai University, Daejeon Metropolitan City, Korea.

Mena, M. (2004, October). *Developing the operational definition and measurement tools for domestic tourism in the Philippines*. Paper presented at the 9th National Convention on Statistics, Mandaluyong City, Philippines.

Mena, M. and Chon, K. (2004, June). *Determinants of destination competitiveness for Southeast Asia*. Paper presented at the Tourism State of the Art II Conference, Strathclyde University, Glasgow, UK.

Mena, M. and Chon, K. (2004, January). *Application of Delphi technique in developing a framework of tourism competitiveness for Southeast Asian destinations*. Poster paper presented at the Ninth Annual Graduate Education and Graduate Student Research Conference in Hospitality and Tourism, Conrad N, Hilton College, University of Houston, Houston, Texas.

Jogarathnam, G., Chon, K., Mena, M., Yoo, J., and McCleary, K. (2003, May). *Institutional contributions to tourism research: An evaluation of three major journals*. In Chon, K. & Yang, I. (Eds.), First APAC-CHRIE Conference "Hospitality, Foodservice & Tourism Research and Education: The Asian Waves", Seoul Korea, May 21-23, 2003, pp. 472-481.

Mena, M. and Chon, K. (2002, July). *Relationship-based paradigm of sustainable tourism: The case of dolphin and whale watching program in the Philippines*. Paper presented at the Eighth Asia Pacific Tourism Association Annual Conference: Tourism Development in the Asia Pacific Region: Worldwide Views & Multidimensional Perspectives, Dalian, China.

Mena, M. and Chon, K. (2002, May). *Integrating destination competitiveness and life cycle models in strategic tourism planning process*. Paper presented at the First Asia Pacific Forum for Graduate Students Research in Tourism, Institute for Tourism Studies, Macao SAR.

Mena, M. and Chon, K. (2002, May). *Local community participation in sustainable tourism development: Experience from the Philippines*. In Chon, K., Heung, V., Wong, K. (eds) Conference Proceedings: Tourism in Asia: Development, Marketing and Sustainability, The Hong Kong Polytechnic University, Hong Kong SAR, pp. 404-413.

Mena, M. (2000). *Tourism and Local Community Development*. Paper presented at the Sixth International Philippine Studies Conference, PSSC, Diliman, Quezon City, Philippines.

C. List of unpublished researches

PhD Dissertation ~ *Exploring Destination Competitiveness from a Social Development Perspective: Evidences from Southeast Asia*

Master of Statistics Special Problem Research ~ *Understanding Philippine Domestic Tourist Destinations Using Mapping Techniques*

Undergraduate Thesis ~ *Study of Net Migration in the Philippines*

Mena, M. (1991). Income profile of street children in Metro Manila and the socio-economic profile of Barangay San Lucas, Lipa, Batangas. Research as part of course requirement in Masters of Statistics.

Mena, M. (1988). Travel behavior patterns of Metro Manila residents.

Mena, M. (1988). Industry study of Philippine tour and travel agencies.

Mena, M. (1986). Pilot survey on travel propensity and preferences of domestic travelers.

Mena, M. (1985). Special study on sports scuba diving.

Mena, M. (1985). Special study on Philippine domestic excursionists.

D. List of ongoing researches

The Perceived Sustainability of a Cultural Heritage Tourism Program in Cebu, Philippines

Motivations of the Grassroots Ecotourism Entrepreneurs in the Philippines

Learning from each other among Asian countries by tourism education: Ways of integrating cross-cultural international subjects in tourism curriculum

Community Participation in Tourism Development: Unique Niches and Strategies of Thailand and Philippines

V. Administrative Accomplishments

A. List and description of administrative achievements in support of teaching, research, extension or development work

Officer-in-charge, Division of Training Research and Extension Services, UP AIT

June 2004 – July 2004

Director, Division of Training Research and Extension Services, UP AIT

January 2000 – June 2001

College Secretary, UP AIT

May 1999 - Dec 1999; June 1996 – May 1997; May 1993 – Oct 1995

B. List of involvement in College Committees

Practicum Committee, 1999-2001

Admissions Committee, 1999-2001, 2004-2007

Curriculum Review Committee, 1999-2001

Graduation Committee, 1999-2001

Senior Faculty Representative, Academic Personnel Committee, 2009 – 2010

VI. Accomplishments in Extension Work and Community-Oriented Activities

Executive Director, Tourism Foundation Inc.

Member, PhD Curriculum Committee, School of Tourism Development, Maejo University, Chiang Mai, Thailand

PhD Supervisor of International Students, PhD in Tourism Development, School of Tourism Development, Maejo University, Chiang Mai, Thailand

Member, Editorial Board, Asia Pacific Journal of Tourism Research

Ad hoc Reviewer, ANATOLIA, Journal of Travel and Tourism Marketing, Tourism Geography

Facilitator in tourism-related seminars/training conducted by Department of Tourism, NEDA, PCVC, tourism councils

Consultant, Philippine International Convention Center (PICC)'s Client Satisfaction and Market Research Surveys, 2007-2010

Consultant, Development of Hotel and Resort Skills Training Modules, Metro Center for Career Advancement, January 2007

Tourism Marketing Specialist, Preparation of Area Specific Tourism Master Plan in Mt. Apo and a Detailed Tourism Development Plan for the Three Ridges Integrated Area Development (TRIAD) Barangays Eden, Catigan and Tagurano, November 2006-March 2007

Consultant, National Household Survey for Domestic Visitors, Department of Tourism, 2004-2006

Consultant, Development of a BS Tourism course, FEATI University, 2005-2006

Paper Review Board, 7th Biennial Conference on Tourism in Asia (2006)

Paper Review Board, 1st and 2nd Asia Pacific CHRIE Conferences (2003 & 2004)

Paper Review Board, 9th Asia Pacific Tourism Association Annual Conference (2003)

Sociologist-Statistician (Local counterpart), Development of a Public Performance Assessment System (2000-2001) commissioned by University of the Philippines National Engineering Center/World Bank

VII. Accomplishments in Specialty Societies

Scientific Committee Member, 7th Biennial Symposium of Consumer Psychology of Tourism, Hospitality, and Leisure of the International Academy of Culture, Tourism, and Hospitality Research and the 2nd International Symposium on Sustainable Tourism Management of the School of Tourism Development, Maejo University, May 25-27, 2011, Chiang Mai, Thailand

Member, Philippines-Japan Fellows Association (PHILJAFA)

Member, Philippine KOIKA Fellows Association (PHILKOFA)

Member, International Academy of Culture, Tourism and Hospitality Research

Member, Philippine Statistical Association

Member, Hong Kong Polytechnic University Postgraduate Association

Member, UP School of Statistics Alumni Association

VIII. Awards Received

International Postgraduate Scholarship for the Study of the Degree of Doctor of Philosophy

The Hong Kong Polytechnic University, 2001-2004

School of Hotel and Tourism Management Nominee for the Hong Kong Association of

University Women Postgraduate Scholarships

The Hong Kong Polytechnic University, 2001 and 2002

With Highest Distinction, Diploma on Tourism Management

Institute of Tourism and Hotel Management, Schloss Klessheim, Salzburg, Austria, 1990